

Univerzita Palackého v Olomouci
Filozofická fakulta
Katedra mediálních a kulturních studií a žurnalistiky

**Osobnost Jaroslava Kmenty v kontextu české
investigativní žurnalistiky**

Bakalářská práce

Jiří Bejček

Vedoucí práce: Mgr. et Mgr. Karel Páral

Olomouc 2019

Prohlašuji, že jsem svou bakalářskou diplomovou práci vypracoval samostatně s použitím uvedených informačních zdrojů a literatury.

Práce obsahuje 208 362 znaků.

V Olomouci dne

.....

Na tomto místě bych rád poděkoval Mgr. et Mgr. Karlu Páralovi za odborné vedení práce, cenné rady, připomínky i čas, který mi věnoval. Dále děkuji Jaroslavu Kmentovi, Jiřímu Kubíkovi a Robertu Čásenskému, bez jejichž výpovědí by tato práce nemohla vzniknout. V neposlední řadě patří poděkování mým nejbližším a rodině za podporu při psaní i studiu.

Abstrakt

Tato bakalářská práce se zabývá odkazem Jaroslava Kmenty jakožto významné osobnosti české investigativní žurnalistiky. Byl jako student přítomen při vzniku Občanského fóra v Nymburce, svou novinářskou kariéru započal jako agenturní reportér v ČTK, posléze přestoupil do nejčtenějšího seriózního deníku Mladá fronta DNES. Část kariéry strávil v redakci bulvárního deníku Super. V roce 2014 byl jedním ze zakladatelů magazínu Reportér. Práce má za cíl představit jeho práci, myšlení i osobnost v několika rozhovorech, které byly vedeny s jeho kolegy i Jaroslavem Kmentou samotným.

Klíčová slova

Jaroslav Kmenta, česká žurnalistika, investigativní žurnalistika, Sametová revoluce, Občanské fórum, Mladá fronta Dnes, Super, Reportér

Abstract

This bachelor thesis deals with legacy of Jaroslav Kmenta as one of the most important personalities of the Czech investigative journalism. As a student, he was part of an emerging movement Občanské fórum in Nymburk. He started his career as an agency journalist in ČTK, after that he worked in the most readable daily newspaper Mladá fronta DNES and tabloid Super. In 2014 he was one of the founders of Reportér magazine. This thesis aims to introduce his work, philosophy and personality through several interviews with his colleagues and also with Jaroslav Kmenta himself.

Key words

Jaroslav Kmenta, czech journalism, investigative journalism, Velvet revolution, Občanské fórum, Mladá fronta Dnes, Super, Reportér magazine

Obsah

1. Úvod	8
2. Metodologie	10
2.1. Stanovení výzkumných otázek a cílů	10
2.1.1 Cíle	10
2.1.2. Výzkumné otázky.....	10
2.2. Metoda	10
Osobnost Jaroslava Kmenty v kontextu české investigativní žurnalistiky.	12
3. Profesní milníky Jaroslava Kmenty	13
3.1. Začátky.....	13
3.1.1 Dospívání v normalizaci.....	13
3.1.2 Revoluční dny	13
3.1.3 Profesionální novinařina v ČTK	16
3.1.4. Přestup z ČTK	17
3.2. Bulvární etapa.....	19
3.2.1. První odchod z Mladé fronty DNES	19
3.2.2. Deník Super.....	20
3.2.3. Český špion Erwin van Haarlem.....	23
3.3. Mf DNES podruhé.....	24
3.3.1. Návrat bulvárního redaktora.....	24
3.3.2. Vedoucí domácího oddělení.....	25
3.3.3. Náhubkový zákon.....	26
3.3.4. Investigativní oddělení Mf DNES.....	27
3.4. Babiš v Mf DNES a zrod Reportéra.....	29
3.4.1. Mafra pod Agrofertem	29
3.4.2. Konflikt s Jiřím Kubíkem.....	30
3.4.3. Vznik magazínu Reportér.....	33
3.4.4. Cena Ferdinanda Peroutky	34
4. Význačné kauzy Jaroslava Kmenty	36
4.1. Pouštní horečka	36
4.2. Pád Klausovy vlády.....	38
4.3. Pád Grossovy vlády	39
4.3. České podsvětí a rozhovor s Radovanem Krejčířem.....	41
5. Profesní standardy investigativní žurnalistiky podle Jaroslava Kmenty	43
5.1. Investigativní žurnalistika.....	43
5.1.1. Hlídací pes demokracie	43
5.1.3. Dělení investigativních novinářů podle Jaroslava Kmenty.....	44

5.2. <i>Práce se zdroji v investigativní žurnalistice</i>	45
5.2.1. Otevřené zdroje	45
5.2.2. Vlastní zdroje	45
5.3. <i>Desatero Jaroslava Kmenty</i>	46
6. Závěr	49
7. Seznam použité literatury a zdrojů	50
8. Přílohy	54
Příloha č. 1: Rozhovor s Jaroslavem Kmentou	55
Příloha č. 2: Rozhovor s Jiřím Kubíkem	80
Příloha č. 3: Rozhovor s Robertem Čásenským.....	85

1. Úvod

„Najít si své místo v takto rozbouřeném mediálním světě je těžké, ale rozhodně stojí za to tuhle cestu podstoupit.“¹

Jaroslav Kmenta, 6. února 2019 po převzetí Ceny Ferdinanda Peroutky

Investigativní žurnalistika bude navždy spojena se jmény Carl Bernstein a Bob Woodward. Ti jako jedni z prvních dokázali, že se před dobře informovaným novinářem nesmí cítit nedotknutelně ani nejmocnější muž na světě. Aféra Watergate, která nakonec stála Richarda Nixona post prezidenta Spojených států amerických, je pravděpodobně nejklassičtější příkladem mravenčí práce, která je pro investigativní reportéry, s lehkou nadsázkou, denním chlebem.

Vývoj tohoto typu žurnalistiky je proto spjat se Spojenými státy a zeměmi západní Evropy, které se, na rozdíl od našeho prostředí, nekrčily dlouhá léta pod stínem železné opony. Až její pád na počátku 90. let minulého století znamenal i pro tuzemskou žurnalistiku zlom a předznamenal nástup investigativních reportérů, kteří se, naplnění ideály demokracie, začali čím dál více podobat svým předchůdcům a kolegům ze zahraničí.

Jedním z průkopníků české investigativní žurnalistiky je i Jaroslav Kmenta, kterého zná širší veřejnost pravděpodobně jako autora knih o českém podsvětí. Prorůstání organizovaného zločinu do politiky je bezesporu jedno z nejvýraznějších témat, o kterém během své kariéry referoval a činí tak dodnes. Rozhodně ale není tématem jediným. Tato bakalářská práce si klade za cíl zmapovat jeho profesní kariéru od jejích počátků v 90. letech až dodnes. Součástí bude i reflexe několika Kmentových kauz, v neposlední řadě i jeho osobní vhléd do standardů investigativní žurnalistiky.

Bakalářská práce bude žurnalistovu profesní dráhu etapizovat především za pomoci hloubkových rozhovorů, a to jak se samotným Jaroslavem Kmentou, tak s jeho bývalými a současnými kolegy – Jiřím Kubíkem a Robertem Čásenským. Jejich kompletní přepisy budou připojeny v příloze na konci práce. Vedle toho mi při zpracování této problematiky bude pomáhat zejména odborná literatura a periodika, ať už tištěná či digitální.

¹ Kmenta, Jaroslav. „Svoboda je nejužasnější věc, která může novináře potkat“. ReporterMagazin.cz (online). [cit. 10. 4. 2019]. Dostupné z: <https://reportermagazin.cz/a/pLUjr/svoboda-je-nejuzasnejsi-vec-ktera-muze-novinare-potkat>.

První kapitolou je úvod. V té druhé bude charakterizována metodologie, která je v této práci využita a hraje hlavní roli při zpracování. Z důvodu zvolení kvalitativní metody bude v této části popsán právě tento typ výzkumu.

Třetí kapitola se věnuje profesním milníkům Jaroslava Kmenty. Popsáno bude i období před vstupem do profesionálních médií, kdy se jako „lokální studentský vůdce“ během Sametové revoluce angažoval při zakládání regionální buňky Občanského fóra v rodném Nymburce. V dalších částech této kapitoly bude popsána Kmentova žurnalistická kariéra, přičemž důraz bude kladen i na okolnosti několika přestupů mezi redakcemi, se kterými je jeho profesní dráha neoddělitelně spjata.

Kapitola čtvrtá přinese vhled do čtyř vybraných kauz, pod kterými byl a je podepsán Jaroslav Kmenta. Zvoleny budou záměrně ty, které se mezi sebou liší způsobem investigativní práce. Poslední tematická část se pokusí najít odpovědi na Kmentovy profesní standardy, popsat jeho přístup k práci se zdroji a osobní náhled na investigativní žurnalistiku jako takovou.

Práce má především reflektovat osobnost Jaroslava Kmenty v kontextu české žurnalistiky a jeho vliv na tuzemskou investigativní novinářinu. Z toho důvodu, že se jedná o téma v odborné literatuře téměř neprobádané, je naprosto zásadní při výzkumu čerpat informace v první řadě z hloubkových rozhovorů s Kmentou a jeho kolegy. Notnou část zdrojů budou tvořit i články z elektronických a částečně tištěných médií, díky kterým se budou výroky všech respondentů lépe zasazovat do kontextu.

Jak předesílá citát na začátku této práce, Jaroslav Kmenta nahlíží na tuzemskou mediální scénu jako na rozbořený svět, ve kterém není jednoduché najít své místo. Posláním této práce je proto vývoj části těchto „divokých mediálních vod“ čtenáři zprostředkovat na příkladu nevídané kariéry jedné z nejvýraznějších osobností soudobé české žurnalistiky.

2. Metodologie

2.1. Stanovení výzkumných otázek a cílů

2.1.1 Cíle

Hlavním cílem této práce je seznámit čtenáře s osobností Jaroslava Kmenty v kontextu české žurnalistiky. Částečně se také zabývá jeho vybranými investigativními kauzami. Dílčím cílem práce je snaha představit Kmentovy profesní standardy. Práce by tak v konečném důsledku měla čtenáři předložit komplexní obraz Jaroslava Kmenty v kontextu české investigativní žurnalistiky, který bude zasazen do společensko-politických událostí od konce 80. let minulého století až do dnešní doby, a to na základě jeho výpovědí a výpovědí ostatních respondentů, kterými jsou jeho bývalí i současní kolegové, Jiří Kubík a Robert Čásenský.

2.1.2. Výzkumné otázky

Tato práce se snaží najít odpověď na několik výzkumných otázek, které byly na začátku stanoveny. Jedná se o hlavní otázku: „**Jaký je význam osobnosti Jaroslava Kmenty v kontextu české investigativní žurnalistiky?**“. A dvě dílčí podotázky:

- Jak probíhalo působení Jaroslava Kmenty v rodném Nymburce během Sametové revoluce v roce 1989?
- Jak přistupuje k práci investigativního žurnalisty Jaroslav Kmenta?

Zejména na tyto otázky hledá bakalářská práce odpovědi převážně ve výpovědích zmíněných respondentů, částečně pak i v odborné literatuře a internetových zdrojích.

2.2. Metoda

Práce je tvořena převážně metodou hloubkových rozhovorů. Ty byly tazatelem narušovány tou nejmenší možnou měrou, otázky byly přizpůsobeny konkrétním respondentům, aby mohly odpovídat jejich vztahu k Jaroslavu Kmentovi. Pro práci tak vznikly autentické výpovědi pamětníků, které ve výsledku nenarušují ani přílišné stylistické korekce autora. Podle Sedlákové je hloubkový rozhovor výměnou nositelů dvou rolí,

přičemž má vlastní dynamiku a komplexitu. Role obou komunikačních partnerů se během této výzkumné metody mohou střídat.²

Všechny rozhovory, které jsou obsaženy v této práci byly osobně sesbírány autorem v měsících únor a březen roku 2019 v Nymburce a v Praze. S každým z oslovených respondentů byl veden hloubkový rozhovor o délce 36-98 minut. S Jaroslavem Kmentou se pak jednalo o dvě setkání, přičemž první trvalo 98 minut a druhé 73 minut. Rozhovory byly v co nejmenší míře narušovány, ačkoli se tomu nedalo v prostředí kaváren a redakcí vždy naprosto vyvarovat. Sedláková také uvádí, že je zásadní domluvit se s respondenty předem na přibližné délce hloubkového rozhovoru, a tento časový interval dodržet. Výrazné a neplánované prodlužování těchto sezení může respondenta zatěžovat.³ Hloubkový rozhovor byl zvolen jako nejvhodnější metoda k přístupu tzv. orální historie. „*Její specifikem je zájem o dějiny 20. století a rekonstruování historie na základě výpovědi pamětníků zkoumaných událostí.*“⁴ Vzhledem ke zvolenému tématu práce, které v pramenech není výrazně zpracováno, je tento přístup jedním z nejvhodnějších. Metoda orální historie podle Sedlákové mapuje nejlépe historické události, o kterých existuje nedostatečné množství informací nebo dokonce zcela chybí. Jejím cílem není získávat objektivní data, nýbrž popsat a zaznamenat výpovědi o prožitcích zpovídáných osob tak, jak si je pamatují.⁵

Tato bakalářská práce řadí výpovědi do logických celků, vypovídajících o konkrétních obdobích, událostech či tématech. Tyto celky jsou v práci následně řazeny chronologicky. Využité rozhovory jsou v plném rozsahu zařazeny do přílohy na konci práce.

² Sedláková 2014, st. 213

³ Tamtéž, st. 217-218

⁴ Tamtéž, st. 229

⁵ Tamtéž, st. 230

Osobnost Jaroslava Kmenty v kontextu české investigativní žurnalistiky.

V několika následujících kapitolách a podkapitolách budou čtenáři předloženy výpovědi pamětníků, které mapují historické události, jejichž ústřední osobou je český investigativní novinář Jaroslav Kmenta. Tyto výpovědi budou doplněny o historický a společensko-politický kontext daného období. Práce se zabývá zejména 90. léty minulého století a nultými lety 21. století. Do velké míry se věnuje i současné době.

3. Profesní milníky Jaroslava Kmenty

3.1. Začátky

3.1.1 Dospívání v normalizaci

Jaroslav Kmenta se narodil v Nymburce 16. února 1969. Dětství a dospívání prožíval v období normalizace, která započala dva měsíce po jeho narození. Podle Končelíka je jejím počátečním datem 17. duben 1969. Ten den nahradil Gustav Husák Alexandra Dubčeka ve funkci prvního tajemníka KSČ. Jedná se o dobu, kdy z komunistické strany vystupuje téměř třetina jejích členů. Oficiálně je také přijata sovětská verze interpretace Pražského jara.⁶ Jaroslav Kmenta pocházel z prosté rodiny, kterou společensko-ekonomická změna v roce 1969 výrazněji nezasáhla. *„Jsem z rodiny, která neměla nikdy nic společného s nějakým veřejným životem a samozřejmě ani s novinářinou. Moje maminka měla čtyři děti velmi krátce za sebou, už v šestnácti letech začala, takže pro ni bylo základní vzdělání v podstatě vrchol. Taťka pracoval hrozně dlouho v uranových dolech v Příbrami, nedávno zemřel na rakovinu. Ani on nebyl nějak veřejně činný.“*⁷

Sám Jaroslav Kmenta během svého dospívání narážel na negativa, se kterými byl komunistický režim v Československé socialistické republice 70. let úzce spjat. Normalizace znamenala utahování otěží režimu, který vracel společnost zpět do 60. let. Jaroslav Kmenta se například s cenzurou setkal už při studiu na gymnáziu v Nymburce.

*„Já jsem tam měl takové tendence vydávat časopis. Bavilo mě debatovat... Takový ten kriticismus ve mně byl, aniž bych to vůbec tušil. V době komunismu nám ředitelka úplně zakázala být takhle svobodomyšlní. Dovolili nám vydat jedno číslo, které bylo vytištěné v jedné verzi a vystavilo se v uzamykatelné skleněné vitrínce, ke které měla přístup jen sama ředitelka. Takže si to nejprve nějak cenzurně prošla, abychom tam neprojevovali náklonost k jevům, které nebyly schváleny komunistickou stranou.“*⁸

3.1.2 Revoluční dny

Události Sametové revoluce jsou úzce spjaty s datem 17. listopadu 1989, kdy se na pražském Albertově konala studentská demonstrace k výročí uzavření českých vysokých

⁶ Končelík et al. 2010, st. 203-204

⁷ Kmenta. Osobní rozhovor, 18. 2. 2019

⁸ Tamtéž

škol nacisty. Z důvodu významnosti padesátého výročí byla tato demonstrace komunistickým režimem povolena. Organizaci si vzal na starost Socialistický svaz mládeže, řízený a kontrolovaný KSČ. Spoluorganizátory byli ale i nezávislí studenti. Zásadní zlom nastal až po ukončení oficiální části programu, kdy studentský průvod zamířil neplánovaně do centra Prahy, na Václavské náměstí. Kopeček uvádí, že během cesty narostl až na padesát tisíc lidí. Na Národní třídě byli demonstranti zastaveni policisty a vyzváni k rozpuštění. Kdo výzvy policie neuposlechl, byl brutálně zbit.⁹

Podle publicisty Husáka nelze s jistotou určit, zda měly listopadové události roku 1989 charakter organizovaného puče, či se jednalo o spontánní akci „bezmocných“. *„Studentská demonstrace 17. listopadu 1989, hodiny a dny poté, které byly oním bezprostředním impulsem vytrysknutí veřejného občanského protestu a hněvu, nesou stopy obojího – jak událostí, činností a skutečností spontánně proběhnuvších, tak vědomě zamýšlených.“*¹⁰ Policejní zásah proti studentstvu vedl k bezprostřednímu vyhlášení protestní stávkou, ke které se brzy připojili i herci z pražských divadel. V reakci na aktuální události vzniklo v Činoherním klubu 19. listopadu 1989 Občanské fórum, jehož ústřední postavou byl Václav Havel. Součástí tohoto nového politického hnutí ale nebyla jen jména z disentu. Jeho pestré opoziční spektrum například představovali i někteří reformní komunisté.¹¹

Zatímco hlavní město nejbližší dny po zásahu na Národní třídě doslova vyhlíželo politické změny, pro obyvatele v jiných krajích byla situace mnohem méně čitelná. Jaroslav Kmenta vzpomíná, jak proti této „nevědomosti“ studenti vysokých škol aktivně bojovali. Sám v té době studoval třetím rokem Pedagogickou fakultu Univerzity Karlovy a na Nymbursko se vracel s informacemi o aktuálním dění v Praze.

„V rámci toho studia se člověk dostal do víru dění, aniž by třeba chtěl. Ale já jsem samozřejmě hrozně chtěl a usiloval jsem o to. Takže jsem se studenty vyjížděl do regionů, kde jsme měli za úkol hlavně roznášet letáky, plakáty a vysvětlovat lidem, co se v Praze děje. Já jsem si v podstatě vybral tenhle region, který znám, takže jsem tady začal normálně chodit po náměstí s kamarády a vyvěšovat plakáty. Řada lidí se téhle aktivity bála. Byť už to byl

⁹ Kopeček 2010, st. 28

¹⁰ Husák 1999, st. 56

¹¹ Kopeček 2010, st.28

v podstatě pád režimu, tak u moci stále byli komunisté a Státní bezpečnost všude. Jákýkoliv projev, který směřoval proti Komunistické straně, ostře sledovali a do té doby i lidi zavírali.

Nějaká úzká skupina se tady v těch listopadových dnech začala po večerech scházet na náměstí, zapalovali svíčky a já jsem tam nosil ty podklady z Prahy. O to měli lidi zájem a debatovalo se. Pak jsme utvořili takovou skupinu a zašli jsme do Hálkova divadla, kde jsme si u čaje řekli, že založíme po vzoru dalších měst Občanské fórum taky. Takže vlastně úplně nahodile, díky tomu, že jsem vedl aktivní studentský život, jsem se stal součástí Občanského fóra v okrese Nymburk.“¹²

Československá média udržovala ještě v listopadu 1989 kurz, který byl dán politikou KSČ. Výjimkou nebyl ani týdeník Nymbursko, v jehož výtisku z 23. 11. 1989 vyšlo toto prohlášení redakce: „*V posledních dnech se snaží různé skupiny vyvolat konfrontaci se státní mocí a destabilizovat politickou situaci. Jsou organizovány trzny a mítinky a vyhlašovány výzvy ke stávkám. V pozadí všeho stojí západní sdělovací prostředky a rozhlasové stanice.*“¹³ V reakci na propagandistickou a dezinformační kampaň tohoto regionálního týdeníku se rozhodl Jaroslav Kmenta založit Okresní zpravodaj Občanského fóra. Výraznou komplikací ale byly fotokopírky pod kontrolou Státní bezpečnosti.

„V nymburském Občanském fóru působila jedna paní, která pracovala na Okresní hygienické stanici v Nymburce, tam právě byla jedna kopírka. A ta nám umožnila vznik zpravodaje, protože jsme první číslo tiskli na ní. Já si pamatuju, že jsme měli velké oči, protože jsme udělali na tu dobu hrozně moc výtisků. To bylo snad tisíc kusů čtyřstránkového zpravodaje. Takže se to kopírovalo tak, že v polovině toho cyklu docházela barva, a prostě jsme pak museli na některých místech ručně dopisovat písmenka, protože by to jinak nebylo k přečtení. To byly ty začátky.

Pak tady někdo, už ani nevím odkud, sehnal cyklostyl. To byla taková, v uvozovkách, malinká příruční tiskárna. Ten text se vepsal na takový speciální kopírák, který se vložil do válce s inkoustem. S tím se točilo a pod to se dával papír. Takže jsme pak takhle ručně kopírovali. Na tom jsme tady pracovali ještě s jedním kolegou z Občanského fóra. Já to psal a ustanovil jsem se jako šéfredaktor toho periodika. Ze začátku jsme to prodávali zdarma,

¹² Kmenta. Osobní rozhovor, 18. 2. 2019

¹³ Trejbal, Lukáš. „DISKUSE: Listopad 1989 na Nymbursku: nejdřív to šlo ztuha, pak už se dýchalo svobodně“. Nymbursky.denik.cz (online). [cit. 26. 3. 2019]. Dostupné z: https://nymbursky.denik.cz/zpravy_region/listopad20081114.html.

*potom asi za padesátník nebo korunu. Vytipovali jsme si některé studenty nebo aktivisty, ti to pak prodávali po regionu.*¹⁴

Kmentův aktivismus během revolučních dní v roce 1989 nakonec vyústil i v úspěšnou kandidaturu do nymburského zastupitelstva, a to i přesto, že byl vedený zhruba uprostřed kandidátní listiny. Role výrazného nymburského studenta mu zajistila dostatečný počet preferenčních hlasů. Občanské fórum v Nymburce zvítězilo s výsledkem 52,8 % a z celkem 28 zastupitelů získalo těsnou nadpoloviční většinu 15 křesel.¹⁵

3.1.3 Profesionální novinářina v ČTK

Po necelém roce v nymburském zastupitelstvu dokončil Jaroslav Kmenta své studium na Pedagogické fakultě Univerzity Karlovy a začal se poohlížet po práci v médiích. Nedlouho před tím, v březnu 1990, přijalo Federální shromáždění zákon č. 86/1990 Sb., který umožňoval firmám či občanům vydávat periodický tisk a také označil cenzuru za nepřípustnou.¹⁶ Jaroslav Kmenta začal odepisovat na inzeráty, a nakonec skončil na konkurzu v České tiskové kanceláři (dále jen ČTK).

„To si pamatuji jako dneska. Přišel jsem tam a tušil jsem, že ve mně možná něco je a že mám nějaký dar psát, být společenský a nebát se chodit do terénu s lidmi. Možná proto jsem sebral tu odvahu přijít tam bez větších zkušeností a bez vzdělání, protože jsem byl vystudovaný učitel a nikoli žurnalista. Což možná v té době bylo plus, protože kdo prošel žurnalistickou fakultou za komunismu, tak se nenaučil svobodnou novinářinu, ale spíš být mluvčí KSČ. Přišel jsem na konkurz a když jsem viděl na stolech seřazené psací stroje, tak jsem se obracel na podpatku a došlo mi, že tohle asi nevyjde. Čekal jsem, že budou zkoušet rychlost psaní na stroji, a to pro mě nemělo smysl.“¹⁷

Nakonec se ukázalo, že rychlost psaní se na konkurzu nehodnotila, a Jaroslava Kmentu tak ČTK přijala do své redakce. Jednou z jeho prvních reakcí bylo vystoupení z nymburského zastupitelstva. S omluvou rezignoval a oznámil kolegům, že místo politiky zvolí raději cestu novináře. Podle svých slov cítil, že ani na místní úrovni by se spolu tyto dvě role neslučovaly. S odstupem času hodnotí s úsměvem, že se do ČTK dostal přes inzerát

¹⁴ Kmenta. Osobní rozhovor, 18. 2. 2019

¹⁵ „Volby do zastupitelstev obcí 24. 11. 1990“. Volby.cz (online). [cit. 26.3.2019]. Dostupné z: <https://www.volby.cz/pls/kv1990/kv1111?xjazyk=CZ&xid=1&xdz=1&xnumnuts=3208&xobec=537004>.

¹⁶ Končelík et al. 2010, st. 257

¹⁷ Kmenta. Osobní rozhovor, 18. 2. 2019

a porovnává s aktuální situací. „Zatímco v dnešní době je díky internetu více možností, jak se stát novinářem, tehdy těch médií bylo hrozně málo. Ta revoluční doba ale dovolovala velkou změnu a do redakcí se nabírali noví lidé.“¹⁸

Specifičnost ČTK tkví v jejím zapsání do obchodního rejstříku. Tam je vedena jako právnická osoba. Může tedy podnikat a fungovat komerčně, zatímco je stále dočasně chápána jako veřejnoprávní. Na rozdíl od České televize a Českého rozhlasu nevybírá koncesionářské poplatky.¹⁹ ČTK uvádí, že se při své práci řídí heslem „spolehlivost – rychlost – nezávislost“²⁰. Jaroslav Kmenta na roky strávené v její redakci vzpomíná jako na školu žurnalistického života. „Četka člověka nutí se naučit bezvadné zpravodajství. Jak reportovat o událostech, které se aktuálně dějí. Tam bylo takové pravidlo, že když jsem šel z akce, musel jsem do několika minut vědět, o čem chci referovat. To, že zpráva má mít nejzákladnější sdělení v prvních dvou třech větách, a ten zbytek v dalších, protože když redakce odebírají od ČTK texty, to nás tam přímo učili, často to zkracují právě odspodu. Ať už jde o tisk, rádio nebo televizi. A s tímhle vědomím jsem se učil dělat zpravodajství, a to mi velmi pomohlo.“²¹

V redakci ČTK si redaktori rozdělovali rezorty, o kterých budou nejčastěji ve svých článcích referovat. Nováčkovi Jaroslavu Kmentovi bylo z důvodu předchozího studia učitelství přiřazeno školství, mládež, studentské spolky a podobné. Sám ale vzpomíná na to, že velmi brzy začal pokrývat i čistě politická témata a docházel na tiskové konference parlamentních stran. „Začal jsem vědět, kde si nacházet cestu k tiskovým mluvčím, k úřadům, vládě, parlamentu. To pro mě bylo úplně nové. Já jsem byl šťastný, že jsem byl najednou ve foyer Poslanecké sněmovny. Politici, které jsem do té doby znal jen z televize, najednou procházeli kolem mě a já jim mohl nastavit diktafon a ptát se jich. To bylo pro mě naprosto úžasné.“²²

3.1.4. Přestup z ČTK

Po dvou letech strávených v redakci ČTK změnil Jaroslav Kmenta působiště a přestoupil do Mladé fronty DNES (dále jen Mf DNES). Tento deník se po pádu železné

¹⁸ Tamtéž

¹⁹ Končelík et al. 2010, st. 257

²⁰ „Základní informace“. Ctk.cz (online). [cit. 26. 3. 2019]. Dostupné z: https://www.ctk.cz/o_ctk/zakladni_informace/.

²¹ Kmenta. Osobní rozhovor, 18. 2. 2019

²² Tamtéž

opony etabloval z původní Mladé fronty, prošel takzvanou „spontánní privatizací“ zdola, při které se majetkovými podílíky stávali sami zaměstnanci redakcí. Hned v roce 1990 přibylo do názvu periodika „DNES“, přičemž i tato změna měla signalizovat transformaci v nový a nezávislý deník.²³

V roce 1993, kdy Jaroslav Kmenta přestoupil do redakce Mf DNES, se jednalo o nejčtenější seriózní deník v České republice s průměrným měsíčním nákladem 342 tisíc výtisků. Pro porovnání, masovější náklad s 376 tisíci výtisků měl v té době jen bulvární deník Blesk.²⁴

Vedení Mf DNES Jaroslava Kmentu přímo oslovilo s nabídkou připojit se k nově vznikajícímu reportérskému oddělení. Ke změně redakce přispěl i fakt, že se tou dobou v ČTK odehrávaly personální změny na vrcholných pozicích. Z Mf DNES, podle Kmentových slov, obdrželo nabídku až šest reportérů. On sám to bral jako další výzvu ve své kariéře. Po přestupu ho ale čekala změna jeho pracovní rutiny. „*Tam už ta práce byla trochu o něčem jiném. Nebylo to běžné denní zpravodajství, ale každý pracoval i na vlastních tématech, kterými se snažil zaujmout čtenáře. Šli jsme víc takovou reportérskou cestou, takže až tam jsem se začal učit takovým metodám, které bych nazval jako začátky investigativní žurnalistiky.*

Ta základní změna byla v tom, že jsme nepokrývali všechny akce, které se ve společnosti děly ten den. V ČTK ty informace chodily víc naproti, protože se někdo chtěl veřejnosti svěřit s nějakou informací. Politici chtěli mluvit, tak udělali tiskovku. Úřady se chtěli svěřit s tím, co nového přijaly, tak Vás pozvaly na briefing nebo poslaly text, který se pak přepracoval do zpravodajské podoby. V Mladé frontě DNES to byl opačný systém. Tam jsem jako novinář nasál to dění díky tomu, že jsme odebírali informace z Četky. Zároveň jsem si ale začínal vyhledávat svoje vlastní zdroje a informace a debatoval jsem v redakci, co by bylo dobré začít zpracovávat jako hlavní téma. Ta změna byla velká hlavně v rytmu a ve vyhledávání témat.“²⁵

Jaroslav Kmenta se v Mf DNES seznámil mimo jiné i s Jiřím Kubíkem, který několikrát v průběhu let sehrál výraznou roli v jeho kariéře. Přestupoval do redakce rok po

²³ Končelík et al. 2010, st. 258

²⁴ „Periodický tisk“. Abccr.cz (online). [cit. 26. 3. 2019]. Dostupné z: <http://www.abccr.cz/overovana-data/periodicky-tisk/>.

²⁵ Kmenta. Osobní rozhovor, 18. 2. 2019

Kmentovi z Lidových novin. Od března 1993 seděli v kanceláři přímo vedle sebe, jak vzpomíná Jiří Kubík. „Pamatuji si, že Jarda se v tu dobu orientoval na armádní věci. Byl, tuším, zpravodaj o obraně. Tehdy se ti novináři ještě hodně dělili po ministerstvech. Já jsem dělal politické zpravodajství a on se hodně věnoval těmto záležitostem. Tím, jak jsme seděli v jedné kanceláři, jsme se o těch věcech i hodně bavili. V 90. letech se ty skandály postupně rozjížděly, nebylo to hned a na denním pořádku jako dneska. Víím, že se do toho Jarda díky svým kontaktům v armádě začal pouštět docela brzy.“²⁶

3.2. Bulvární etapa

3.2.1. První odchod z Mladé fronty DNES

Na přelomu tisíciletí byl Jaroslav Kmenta, podle svých slov, na pomyslném vrcholu české žurnalistiky. Jako výrazná reportérská osobnost domácího oddělení Mf DNES přinášel do redakce hlavní témata a otevíral nové kauzy. Jeho texty měly i větší dosah, jelikož se v tomto období noviny přehouply svým nákladem přes dříve masovější bulvární deník Blesk. Denní průměr prodaného nákladu činil v lednu roku 2000 u Mf DNES přes 342 tisíc výtisků.²⁷ I přes, na první pohled, zářnou kariéru v nejčtenějším tištěném médiu České republiky začínal Jaroslav Kmenta cítit při své práci symptomy vyhoření, a rozhodl se proto pro odchod.

„Já jsem se popravdě cítil tak nějak opotřeбенý tím reportérským oddělením a přemýšlel jsem, že zkusím dělat tu práci jinak a jinak. To byla taková ta touha změnit dres nebo firmu. Nechtěl jsem dělat celý život v jednom domě. A taky to byla trochu mladická nerozvážnost. To si člověk myslí, že pomalu snědl všechnu moudrost světa a víc se učit nemusí. Já jsem si ale neuvědomoval a nepřipouštěl, že odchod z Mladé fronty bude těžký. Ono totiž nebylo moc kam jít, nemohl jsem si v roce 2000 úplně vybírat. Mladá fronta DNES byla takovým pomyslným vrcholkem novinářské práce, a pokud člověk nechtěl do televize, nebylo kam postoupit výš.“²⁸

Obdobné vzpomínky má na toto období i Jiří Kubík. „Já si pamatuju, že jsme se tam tehdy dostali do takového stavu, že jsme začali být nespokojení. Dnes se nám to může jevit tak, že jsme byli de facto neskromní. Byli jsme nespokojení s tím, že se ty noviny podle nás

²⁶ Kubík. Osobní rozhovor, 15. 3. 2019

²⁷ „Periodický tisk“. Abccr.cz (online). [cit. 26. 3. 2019]. Dostupné z: <http://www.abccr.cz/overovana-data/periodicky-tisk/>.

²⁸ Kmenta. Osobní rozhovor, 18. 2. 2019

úplně nevyvíjely a že to bylo takové stagnování. Měli jsme pocit, že by se tam mělo něco stát. Už bych to asi neuměl popsat do detailů. Jarda byl v tomhle názoru dost radikální, toužil po změně a vyřešil to tak, že z Fronty odešel.“²⁹

Do redakce Zemských novin ho následně stáhl jejich nový šéfredaktor Jiří Bigas. Ten se s Jaroslavem Kmentou znal už z minulosti. Bigas pracoval mezi lety 1994 a 1997 v Mf DNES nejprve jako vedoucí oddělení domácího zpravodajství, posléze jako její regionální manažer. V tomto deníku také založil editorský systém, první svého druhu v českých médiích, podílel se na zavedení nových žánrů na tuzemské mediální scéně a podporoval vývoj pátrací žurnalistiky.³⁰ Právě na investigativní novinářinu poté nalákal do Zemských novin, které od roku 1999 vedl jako šéfredaktor, Jaroslava Kmentu.

„Slíbil mi, že mi dá speciální investigativní oddělení, se kterým bych mohl projektově pracovat. Tak jsem se pro to nadchl, i když to bylo oproti Mladé frontě méně významné médium, ale s velkým počtem čtenářů. Tak jsem se rozhodl to zkusit. Jenomže jsem nevyčítal změny, které se děly. Asi po třech nebo čtyřech měsících to vydavatelství koupili noví majitelé, kterým vůbec nešlo o to, aby se šlapalo politikům na paty, ale naopak chtěli vytvářet noviny jen jako nosič inzerce, a hlavně nemít problémy. Do toho konceptu jsem se samozřejmě nehodil a odcházel jsem znechucen. Tehdy jsem udělal největší životní chybu, za kterou jsem pak dlouhou dobu pykal.“

3.2.2. Deník Super

Největší chybou svého života nazývá Jaroslav Kmenta své více než roční angažmá v bulvárním deníku Super. Do něj nastoupil v dubnu roku 2001, ještě předtím ale stihl ve svém komentáři pro týdeník Respekt popsat své pocity z aktuální krize na české mediální scéně. Konkrétně ve svém článku „Kdyby to viděl Peroutka“ píše, že „vyšší prodejnost a větší příjmy z inzerce se staly určujícími pravidly. Kvalita zpravodajství a rozvoj žurnalistiky jsou druhořadé. Že se tak chovají majitelé Novy a Blesku, je přirozené. Že ale tento osud postihl i nejlivnější český deník Mladou frontu Dnes, je alarmující. Dalo by se dokonce říci, že - co se deníků týče - padla poslední bašta, kde se dařilo nadřazovat kvalitu zpravodajství nad kvantitou příjmů z inzerce.“³¹ Ve stejné době nastoupil do nově

²⁹ Kubík. Osobní rozhovor, 15. 2. 2019

³⁰ „Životopis“. Aliasbigas.cz (online). [cit. 2. 4. 2019]. Dostupné z: <https://www.aliasbigas.cz/zivotopis/>.

³¹ Kmenta, Jaroslav. „Kdyby to viděl Peroutka“. Respekt.cz (online). [cit. 1. 4. 2019]. Dostupné z: <https://www.respekt.cz/tydenik/2001/15/kdyby-to-videl-peroutka>.

vznikajícího bulváru, který si kladl za cíl mířit svým konceptem právě mezi čtenáře Mf DNES a Blesku.³²

„To byl projekt, který byl od začátku vystavený jako bulvár. Měl to být ale údajně politický bulvár. Já jsem to pak konzultoval s chytrými hlavami, které jsem znal v novinářině, jak funguje politický bulvár v Německu nebo Anglii. Vidina toho, že to mohl být takový český Bild mě docela chlácholila a věděl jsem, že by se dala i v rámci tohohle média dělat investigativní žurnalistika. Takže jsem nastoupil do Super.“³³

Šéfredaktorem nového deníku se stal Petr Štěpánek, který před Super pracoval v ČTK a jako šéfredaktor také následně vedl sedm let Hospodářské noviny.³⁴ I to podle Jaroslava Kmenty vzbuzovalo dojem nástupu serióznějšího média nebo alespoň politického bulváru zahraničního stříhu.

Od samého vzniku byl deník Super výrazně spřízněný s televizemi Nova a Prima. Ty pravidelně obsazovaly velkou část reklamní plochy v novinách. Super naopak inzeroval přímo ve vysílání Novy, přičemž obě média společně kooperovala i v rámci zpravodajství. Nejvážnějším nařčením, které se snášelo na deník už od jeho vzniku a vstupu na český novinový trh, byla údajná spolupráce s Občanskou demokratickou stranou (dále jen ODS).³⁵ Podle Jaroslava Kmenty se zpětně tato domněnka potvrdila. *„Až o mnoho později jsem se dozvěděl, že to bylo z části celé dělané proto, aby se pomohlo Václavu Klausovi, který cítil poslední možnost, jak se udržet v politice. ODS chtěla nabírat politické body a pomocí tohoto projektu měla oslovit i voliče jiného sociálního ražení, kteří si třeba kupovali jen bulvár.“³⁶*

„Agresivní bulvární deník Super“³⁷, jak titul nazvaly na svých stránkách Hospodářské noviny, nakonec skončil doslova ze dne na den. 17. července 2002 bez předchozích upozornění nevyšel nový výtisk. Jaroslav Kmenta, jakožto zástupce šéfredaktora, vysvětloval médiím, že se redakce o krachu dozvěděla až předcházející den

³² Köppl, Daniel. *„Na kampaň máme více než 100 milionů“*. Mam.cz (online). [cit. 1. 4. 2019]. Dostupné z: <https://mam.cz/c1-1036960-na-kampan-mame-vice-nez-100-milionu>.

³³ Kmenta. Osobní rozhovor, 18. 2. 2019

³⁴ jih. *„Nový deník: Je to Super“*. Ihned.cz (online). [cit. 1. 4. 2019]. Dostupné z: <https://archiv.ihned.cz/c1-1008399-novy-denik-je-to-super>.

³⁵ iDNES. *„Bulvární Super končí“*. Idnes.cz (online). [cit. 1. 4. 2019]. Dostupné z: https://www.idnes.cz/zpravy/domaci/bulvarni-super-konci.A020716_194755_domaci_zem.

³⁶ Kmenta. Osobní rozhovor, 18. 2. 2019

³⁷ Drábek, Ondřej. *„Bulvární deník Super dnes už nevyjde“*. Ihned.cz (online). [cit. 1. 4. 2019]. Dostupné z: <https://archiv.ihned.cz/c1-11277530-bulvarni-denik-super-dnes-uz-nevyjde>.

v 18 hodin. Deníku se dlouhodobě nedařilo udržet prodejnost. Během necelého roku se počet jeho prodaných výtisků snížil téměř o polovinu. Super nakonec vydržel na stáncích jen rok a čtvrt.³⁸

„Práce v Super mi dala i trochu jiný náhled na novinářinu, než je v seriózních novinách. Ne, že bych všechny vyzýval k tomu, aby si zkusili práci v bulváru, to v žádném případě. Ono je to nepřenositelné. Na druhou stranu ale poznáte dno novinářiny a poznáte lidi, kteří se v tom prostředí pohybují. Vidíte, jak se vytváří pokroucená nebo i falešná zpráva a vidíte do střev toho systému, jak a proč se to dělá. Já jsem se toho neúčastnil, já to v podstatě dešifroval za pochodu. Jinak jsem měl v redakci naprosto výsostné postavení a vlastní investigativní oddělení, které bylo absolutně nezávislé na tom, co se dělo ve zbytku listu. Přicházel jsem s tématy, která byla použitelná i v seriózních médiích, a taky jsem to tak psal. Zdrojoval jsem, co nejvíc to šlo, buď svědeckými výpověďmi nebo za pomoci dokumentů. Šel jsem do hloubky toho tématu. Nic se zkrátka nezměnilo, jenom jsem dělal v blbém médiu.“³⁹

Jako důkaz seriózní a kvalitně odvedené žurnalistické práce může posloužit investigativní cesta Jaroslava Kmenty do Iráku. Po teroristických útocích v USA v roce 2001 se pro novináře otevřelo nové téma a Kmenta se rozhodl využít faktu, že mu rozpočet bulvárního deníku Super dovoľoval víc, než byl zvyklý z MfDNES. Vycestoval proto sbírat informace přímo do Bagdádu. Tam se setkal s Ibrahimem Al Aním, který býval iráckým konzulem na ambasádě v Praze, odkud byl posléze vyhoštěn. Jaroslav Kmenta využil toho, že ho znal už z doby, kdy do Iráku cestoval z důvodu práce na kauze „Pouštní horečka“ (viz kapitola 4.1.).⁴⁰ K odhalením, která ve článcích deníku Super přinášel, se ale tuzemská média, podle jeho slov, stavila poměrně zdráhavě. Nakonec se z redaktora českého bulváru stal spolupracovník výrazných amerických redakcí, konkrétně New York Times a televizní stanice CBS News.

Jaroslav Kmenta vzpomíná, že na jeho zjištění reagovala česká média ostýchavě a „moc netušila, jestli to mají vůbec přebírat, protože to byl bulvár. Nakonec to někdo převzal, dostalo se to k širší veřejnosti, a dokonce i do zahraničí. A najednou mi začaly chodit nabídky. Z New York Times přijel respondent, který se mnou chtěl dělat rozhovor

³⁸ Tamtéž

³⁹ Kmenta. Osobní rozhovor, 18. 2. 2019

⁴⁰ Kmenta, Jaroslav. „Praze bych neublížil, tvrdil špion“. Mladá fronta DNES, 1. 12. 2009, st. 3

o tomto tématu a redakce americké televize CBS News se mnou začala spolupracovat, abych jim dělal prostředníka a zajistil jim taky podobný rozhovor.“⁴¹

3.2.3. Český špion Erwin van Haarlem

Kmenta během rozhovoru často zmiňuje náhody, které v konečném důsledku velkou měrou rozhodly o tom, jakým směrem se ubírala jeho novinářská kariéra. Jednou z těch nejvýraznějších je podle něj příběh, který vedl k publikaci druhé knihy „Český špion Erwin van Haarlem“. *„Když jsem zveřejnil články o iráckém špionovi v bulváru, šel kolem trafiky člověk, který měl zkušenosti v československé špionáži a zaujal ho titulek, tak si ty noviny koupil, přečetl si je a řekl si, že já jako autor беру tohle téma seriózně, objektivně a dávám prostor všem stranám. A řekl si, že jsem možná člověk, na kterého čekal. Byl to dosud neprobádaný špion, který měl za sebou bohatou historii. Do té doby ji nikomu barvitě nepřevyprávěl.*“⁴²

Jednalo se o Václava Jelínka, kterého v roce 1988 zatkli britští agenti v severním Londýně. Do té doby vystupoval ve Velké Británii pod falešnou identitou jako Erwin van Haarlem a jeho úkolem bylo pronikat mezi stoupence sovětských Židů, kterým Sovětský svaz zakazoval emigraci do Izraele. Jelínek byl původně odsouzen k desetiletému trestu, nakonec se ale v roce 1993 vrátil do České republiky.⁴³ Po osmi letech se rozhodl o své minulosti promluvit a Jaroslav Kmenta byl podle něj vhodným adeptem na zpracování jeho životního příběhu. *„V první chvíli jsem byl samozřejmě naprosto šokovaný. Já jsem o tom jméně Erwin van Haarlem slyšel, protože jsem se těm tématům věnoval a věděl jsem, že nikdo nikdy pořádně nezjistil, co byl zač. A najednou se přede mnou tohle téma otevřelo. Tak jsem do toho vložil všechna rizika a svůj čas.*“⁴⁴

Na knize začal Jaroslav Kmenta pracovat ještě v době, kdy působil v redakci deníku Super. Jak ale sám tvrdí, už tehdy dobře věděl, že příběh českého špiona v Anglii nechce publikovat na jeho stránkách. Při práci na své druhé velké publikaci potřeboval stabilní příjem, a tak se rozhodl využít svého „speciálního investigativního režimu“⁴⁵ a vydržel

⁴¹ Kmenta. Osobní rozhovor, 18. 2. 2019

⁴² Tamtéž

⁴³ ČT24. „Dva britští poslanci byli v 60. letech agenty československé StB“. Ct24.ceskatelevize.cz (online). [cit. 2. 4. 2019]. Dostupné z: <https://ct24.ceskatelevize.cz/svet/1381223-dva-britsti-poslanci-byli-v-60-letech-agenty-ceskoslovenske-stb>.

⁴⁴ Kmenta. Osobní rozhovor, 18. 2. 2019

⁴⁵ Tamtéž

v deníku až do jeho krachu v létě 2002. Kniha o van Haarlemovi nakonec vyšla až v roce 2005. Stala se první publikací pod jeho vlastním nakladatelstvím JKM.⁴⁶

3.3. Mf DNES podruhé

3.3.1. Návrat bulvárního redaktora

Své druhé angažmá v Mf DNES, do které se vrátil v roce 2003, považuje Jaroslav Kmenta za nejzásadnější ve své kariéře. Podle jeho slov v tomto období rozebíral na stránkách nejčtenějších českých novin ty největší politické kauzy ve svém životě. Během této etapy také vycházely jeho nejznámější knihy – série „Kmotr Mrázek“, „Všehoschopní – Superguru Bárta“ a „Padrino Krejčíř“. V rozhovoru přiznává, že se k tématům, kterých se tyto bestsellery týkají, dostal právě díky práci v Mf DNES. Až od této chvíle se začal cítit jako „plnohodnotný investigativní novinář v seriózním médiu“.⁴⁷

V jeho návratu do redakce sehrál výraznou roli Jiří Kubík, který byl v roce 2003 vedoucím domácího oddělení. Jak vzpomíná Jaroslav Kmenta, s jeho návratem do Mf DNES souvisel mimo jiné i odchod reportérky Sabiny Slonkové. „*Po nějakých peripetiích a sporech s vedením odešla tehdy z Mladé fronty DNES Sabina Slonková, takže tam pro ně vzniklo takové prázdno. Potřebovali vyplnit tu díru někým dalším investigativním, tak mi Jirka Kubík dal šanci se vrátit, za což jsem zpětně hrozně moc rád.*“⁴⁸

To potvrzuje i sám Jiří Kubík. „*Jarda Kmenta se mi v té době vlastně ozval, po své epizodě ve všech různých titulech, jestli bychom nechtěli šikovného reportéra. A to byl jeho návrat do Mladé fronty. My ho tam nejdříve vzali jako editora. Při té jeho práci bylo ale vidět, že pořád inklinuje spíše ke shánění informací než k editování textů svých kolegů. Takže se docela brzo zase vrátil ke psaní. Myslím si, že v té Frontě zase nastoupil na tu obrovskou vzestupnou dráhu.*“⁴⁹

Jiří Kubík i Robert Čásenský, který v roce 2003 dělal v Mf DNES zástupce šéfredaktora, oba vzpomínají, že návrat Jaroslava Kmenty způsobil v redakci z počátku spíše napětí než radost. Redaktoři byli údajně citliví na to, že mezi ně přichází novinář

⁴⁶ „Český špion Erwin van Haarlem“. Kmenta.cz (online). [cit. 2. 4. 2019]. Dostupné z: <http://www.kmenta.cz/cs/knihy/cesky-spion-erwin-van-haarlem>.

⁴⁷ Kmenta. Osobní rozhovor, 18. 2. 2019

⁴⁸ Tamtéž

⁴⁹ Kubík. Osobní rozhovor, 15. 3. 2019

z bulvárních novin, a to i přesto, že Kmentu z minulosti znali. Oběma zmiňovaným to s odstupem času přijde spíše úsměvné.

Podle Roberta Čásenského se situace brzy změnila. *„Zajímavé ale bylo, že za velmi krátkou dobu to pro ty největší odpůrce jeho návratu byl Jaroušek, zlatíčko a podobně. Dobře to podle mě ukazuje symptom té doby. Tehdy spoustě lidí přišlo strašné, že někdo chvíli dělal v bulváru. Taky to ukazuje, že jsme si nedokázali představit, co může být v té žurnalistice opravdu strašné. Takže se řešily takové prkotiny.“*⁵⁰

Jiří Kubík zase vysvětluje, proč Kmenta po svém návratu do Mf DNES začínal na pozici editora. *„Upřímně řečeno, jak jsem říkal, ze začátku jen editoval, i když se nabízel jako reportér. My jsme si ho do těch novin tehdy vzali jako editora. Všichni jsme tak nějak vnímali, že jeho pověst je otřesená. On sám si to taky uvědomoval. Nechci mluvit za něj, ale myslím si, že byl za tu příležitost vděčný, takže přijal i to jisté omezení, že nebude psát. Že si to tak trochu odčiní, nebo se jakoby rehabilituje, při práci editora. Ale byla to jen chvíle. Pár měsíců a hned šel zase psát. V redakci mezi kolegy jeho návrat nezpůsobil zrovna nadšení. Právě proto, že jeho pověst byla hodně pošramocená, se nad tím někteří opravdu ošklíbili. Myslím si, že je během chvíle Jarda přesvědčil, že tam patří.“*⁵¹

3.3.2. Vedoucí domácího oddělení

Nejen kvalitně odváděná práce, ale i úspěch, který stál za první knihou „Kmotr Mrázek“ nakonec vedl k tomu, že Jaroslavu Kmentovi nabídli jeho nadřazení v Mf DNES místo vedoucího domácího oddělení.⁵² On sám na toto období ale nevzpomíná s nadšením. Ač se jednalo o kariérní růst, vyšší pozice v redakci mu neumožňovala další rozkvět v investigativní práci. Stejný názor s odstupem času zastává i Jiří Kubík. Právě po něm Kmenta převzal v roce 2007 vedoucí pozici, zatímco z Kubíka se stal zástupce nového šéfredaktora Roberta Čásenského.

Kmenta na své povýšení nekouká s odstupem času pozitivně. *„Domácí oddělení je srdce novin a já jsem tedy dostal možnost být jeho vedoucím. Každý v sobě máme nějaké limity a já jsem zjistil, že asi nemám na to být šéfem, protože vidím fungování novinářiny hrozně tím prizmatem investigativy. Ale ne všude zkrátka tu investigativní novinářinu musíte*

⁵⁰ Čásenský. Osobní rozhovor, 19. 3. 2019

⁵¹ Kubík. Osobní rozhovor, 15. 3. 2019

⁵² „Životopis jako povídka“. Kmenta.cz (online). [cit. 4. 4. 2019]. Dostupné z: <http://www.kmenta.cz/cs/kdo-jsem/zivotopis-jako-povidka>.

uplatnit. V reportérském oddělení musíte dělat i tu takzvanou pěnu dní, co se děje ve společnosti. Nebo i nějakou normální metodou přicházet na témata.“⁵³

To potvrzuje i Jiří Kubík. „Všichni jsme si mysleli, že je to tak správně, protože je to skvělý reportér a lidé v redakci ho mají rádi. A v tu chvíli se ukázalo, že to opravdu není jeho parketa. Začalo se to dokonce projevovat tak, že ti jeho kamarádi, pro které to byl do té doby ten Jaroušek, začali chodit za mnou, za jeho nadřízeným, že chtějí odejít. Že se pod ním necítí tak dobře, ale že to chápou, protože pro tohle nemá cit. Najednou se to tam tak hrozně změnilo. Jarda taky nebyl šťastný, takže jsme hledali nějakou náhradu. Pak jsme si s odstupem přečetli všichni knížky o Mrázkovi a tam jsme viděli, že celou tu dobu, co byl šéfem, dával dohromady tu knihu. Takže měl hlavu zaměstnanou Mrázkem, zatímco ta redakce potřebovala jeho energii na řízení týmu. On sám už dneska určitě přiznává, že to nebyla jeho hvězdná chvíle. V roli reportéra byl potom zase šťastný. Ale šéfování není jeho vytužený džob, ani na to neměl buňky.“⁵⁴

3.3.3. Náhubkový zákon

Náhubkový zákon je mediální zkratkou pro Zákon č. 57/2009 Sb., o trestním řízení soudním (trestní řád). Ten vstoupil v platnost v dubnu 2009, jeho změkčení následně schválili poslanci o dva roky později.⁵⁵ Na práci novinářů, především těch investigativních, má výrazný vliv. „V přípravném řízení nesmějí zveřejnit informace umožňující zjištění totožnosti osoby, proti které se vede trestní řízení, poškozeného, zúčastněné osoby a svědka; takové informace mohou v nezbytném rozsahu zveřejnit pouze pro účely pátrání po osobách nebo pro dosažení účelu trestního řízení.“⁵⁶

Původně zákon zakazoval také zveřejňování všech odposlechů, které byly pořízeny v souvislosti s trestním řízením a bez souhlasu odposlouchávaného. Podle Jaroslava Kmenty se jednalo o přímou reakci na jeho druhou knihu ze série „Kmotr Mrázek“.⁵⁷ Odposlechy z policejního spisu Krakatice, které ve svých textech citoval, totiž poukazovaly na propojení

⁵³ Kmenta. Osobní rozhovor, 18. 2. 2019

⁵⁴ Kubík. Osobní rozhovor, 15. 3. 2019

⁵⁵ ČT24. „Poslanci změkčili náhubkový zákon“. Ct24.ceskatelevize.cz (online). [cit. 4. 4. 2019]. Dostupné z: <https://ct24.ceskatelevize.cz/domaci/1267794-poslanci-zmekcili-nahubkovy-zakon>.

⁵⁶ Zákon č. 57/2009 Sb., o trestním řízení soudním (trestní řád)

⁵⁷ „Životopis jako povídka“. Kmenta.cz (online). [cit. 4. 4. 2019]. Dostupné z: <http://www.kmenta.cz/cs/kdo-jsem/zivotopis-jako-povidka>.

organizovaného zločinu s tehdejšími ministrem vnitra Ivanem Langerem nebo bývalým ministrem financí Vlastimilem Tlustým.⁵⁸

Jaroslav Kmenta vzpomíná, že se zákonu začalo přezdívat „lex Kmenta“, protože reagoval na odposlechy, které zveřejňoval. *„To bylo něco, co otřásl novinářinou i společností. Najednou se ukázalo, jak politici bojují proti médiím a že si nebudou brát žádné servítky. Ta vládní garnitura cítila, že i na ni může dopadnout neviditelná ruka Krakatice, protože i oni byli v tom spisu častokrát zmiňováni. Zároveň se báli, na co všechno můžou přijít investigativní novináři z Mladé fronty a řekli si, že nám takhle zavřou pusy a přijali ten zákon. Pro nás byl v první moment dost skličující a omezující, protože nám dal jednoznačný a jasný zákaz zveřejňovat odposlechy nehledě na veřejný zájem.“*⁵⁹

Za rok 2009 pak byla práce Jaroslava Kmenty oceněna novinářskou cenou Karla Havlíčka Borovského. Porota vyzdvihla jeho dlouhodobou a důslednou investigativní žurnalistiku.⁶⁰

3.3.4. Investigativní oddělení Mf DNES

Na jaře 2010 zřídila redakce Mf DNES speciální investigativní oddělení.⁶¹ Mezi tři elitní reportéry, kteří dostali na svou práci více prostoru a času, byl i Jaroslav Kmenta. Doplnili ho kolega a kolegyně z deníku, Janek Kroupa a Jana Klímová. Jejich vedoucím se stal Jiří Kubík. Ten sám v rozhovoru vzpomíná, jak v redakci koloval vtíp, že *„kdo nemá J.K., nemá šanci.“*⁶²

*„V průběhu let jsme v Mladé frontě vytvořili investigativní oddělení, což bylo rozhodnutí Roberta Čáskenského a mě. My jsme spolu tehdy byli ve Washington Post na malé stáži a viděli jsme, že to tam funguje. Strašně se nám líbilo, že tam jsou vyčlenění novináři, kteří nejsou zatíženi každodenním provozem a fungují si samostatně. Já jsem se stal, jakožto zástupce šéfredaktora, přímým šéfem téhle buňky.“*⁶³

⁵⁸ MF DNES. „DOKUMENT: Kdo je kdo v kauze Krakatice“. Idnes.cz (online). [cit. 4. 4. 2019]. Dostupné z: https://www.idnes.cz/zpravy/domaci/dokument-kdo-je-kdo-v-kauze-krakatice.A080922_094741_domaci_jte.

⁵⁹ Kmenta. Osobní rozhovor, 18. 2. 2019

⁶⁰ iDNES. „Jaroslav Kmenta z MF DNES získal novinářskou cenu K. H. Borovského“. Idnes.cz (online). [cit. 10. 4. 2019]. Dostupné z: https://www.idnes.cz/zpravy/domaci/jaroslav-kmenta-z-mf-dnes-ziskal-novinarskou-cenu-k-h-borovskeho.A100610_104612_domaci_jw.

⁶¹ Musil, Michal. „Změna podoby i obsahu, odhalování nepravostí. Vyšla nová MF DNES“. Idnes.cz (online). [cit. 4. 4. 2019]. Dostupné z: https://www.idnes.cz/zpravy/domaci/zmena-podoby-i-obsahu-odhalovani-nepravosti-vysla-nova-mf-dnes.A100321_205332_domaci_cem.

⁶² Kubík. Osobní rozhovor, 15. 3. 2019

⁶³ Tamtéž

Výjimečnost tohoto oddělení potvrzují i slova Roberta Čásenského. „Byly jsme jediné noviny, které si mohly dovolit mít vlastní investigativní oddělení. Ti lidé nemuseli dělat nic jiného než se věnovat svým jednotlivým případům.“⁶⁴ Vzpomíná ale i na úsměvné momenty, která práce s týmem investigativních žurnalistů přinášela. „Zajímavé bylo, ani nevím, jestli bych to měl prozrazovat, že přestože jsou Jarda Kmenta s Jankem Kroupou kamarádi a byli kolegové, tím, že má každý z nich jiné zdroje, nemohli sedět na jedné poradě. Jednou jsme zkusili s Jirkou Kubíkem udělat poradou celého investigativního oddělení a zjistili jsme, že oni nejsou ochotní mezi sebou mluvit. Protože byla podmínka nám vždycky říct, od koho to mají. Ale mezi sebou se jim to prostě nechtělo prozrazovat, kdo se s kým kde viděl. Takže jsme pak měli poradou s každým členem oddělení zvlášť. Jinak spolu vychází opravdu moc dobře, ale tohle byla taková zvláštní okolnost, kterou jsme vzali na vědomí a řekli jsme si, že to teda nebudeme lámat přes koleno.“⁶⁵

Jaroslavu Kmentovi se díky vzniku investigativního oddělení změnily některé pracovní rutiny. „To si prostě nemůže dovolit kdekdo ani dnes. Jestli má v dnešní době nějaká redakce jednoho investigativního novináře, který si může dovolit čtrnáct dnů nevydat článek a dělat místo toho na větším tématu, to už je opravdu velký luxus. A představte si, že tenhle luxus jsme měli v redakci skoro čtyři lidi. A nikomu moc nevadilo, když jsme na práci měli ne týden nebo čtrnáct dní, ale rovnou měsíc. Tohle všechno bohužel skončilo s tím, že přišel Babiš a Mladou frontu koupil.“⁶⁶

Na tom, že Mf DNES měla výrazný vliv a určovala společensko-politickou agendu, se shoduje Kmenta, Kubík i Čásenský. Podle všech zmiňovaných s touto silou souvisí i fakt, že vydavatelství Mafra, pod které deník spadá, koupila v červnu 2013 skupina Agrofert. Tu tou dobou vlastnil miliardář Andrej Babiš, který se netajil politickými ambicemi.⁶⁷

⁶⁴ Čásenský. Osobní rozhovor, 19. 3. 2019

⁶⁵ Tamtéž

⁶⁶ Kmenta. Osobní rozhovor, 18. 2. 2019

⁶⁷ Kejlová, Tamara. „Babiš koupil Mafru. Do obsahu novin zasahovat nebude, říká jeho mluvčí“.

Ct24.ceskatelevize.cz (online). [cit. 7. 4. 2019]. Dostupné z:

<https://ct24.ceskatelevize.cz/ekonomika/1089933-babis-koupil-mafru-do-obsahu-novin-zasahovat-nebude-rika-jeho-mluvci>.

3.4. Babiš v Mf DNES a zrod Reportéra

3.4.1. Mafra pod Agrofertem

26. června 2013 oznámil podnikatel Andrej Babiš, že jeho společnost Agrofert kupuje vydavatelství Mafra. Pod to dodnes spadají deníky Mf DNES, Lidové noviny, Metro a jejich internetové mutace. Ve své tiskové zprávě Babiš označil Mafru za „*velmi silného hráče na českém mediálním trhu, především v oblasti seriózní žurnalistiky*“.⁶⁸ Den před nákupem sdílel na svém Twitter profilu zprávu „*Zítří asi něco koupím.*“, přičemž česká média začala chybně spekulovat nad tím, že investuje do vydavatelství Ringier, které vydává nejčtenější deník Blesk.⁶⁹

Robert Čásenský ale tušil, že se situace vyvíjí jinak, než předvídají tuzemští novináři. „*Věděl jsem, že v Praze zrovna není ten manažer z Ringiera, který by to musel podepsat. Naopak tady byl náš šéf z Düsseldorfu. Tu myšlenku jsem ale vždycky nějak zaplašil a říkal jsem si, že by nás přece naši Němci neprodali Babišovi. Vždycky jsem se tak uchlácholil, i když jsme to s některými kolegy probírali, jestli to může nastat, nebo ne. Probíral jsem to i doma s manželkou, takže jsem věděl, že kdyby to náhodou nastalo, já tam nebudu. To se taky okamžitě stalo.*“⁷⁰

Čásenský začal v tentýž den jednat o ukončení smlouvy. Původní majitelé z německého holdingu Rheinisch-Bergische Druckerei und Verlagsgesellschaft mbH byli proto nuceni tuto informaci oznámit Agrofertu. Čásenský se nakonec, po domluvě, rozhodl vydržet jako šéfredaktor do doby oficiálního předání celé firmy. „*Pak jsem přemýšlel, co mám dělat s tou redakcí. Jestli jim mám říct, že končím, nebo ne. Rozhodl jsem se tak, že jsem to oznámil svým zástupcům a lidem v investigativním oddělení, to znamená Jaroslavu Kmentovi, Jankovi Kroupovi a Janě Klimové. Přišlo mi, že pro ně to může být důležitá informace. Požádal jsem je, aby to po redakci nevykládali, protože znám emotivní chování novinářů a mohlo by mi přijít najednou třeba 50 výpovědí.*“⁷¹

Jaroslav Kmenta se ještě tentýž den rozhodl, že v deníku bude končit. „*V momentě, kdy jsem se dozvěděl, že koupil Mafru, to pro mě byl prostě šok. Někteří kolegové to nazvali*

⁶⁸ Tamtéž

⁶⁹ Dočekal, Daniel. „*Zítří asi něco koupím, napsal Babiš na Twitteru. Média z něj udělala zprávu dne*“.
Lupa.cz (online). [cit. 7. 4. 2019]. Dostupné z: <https://www.lupa.cz/clanky/zitra-asi-neco-koupim-napsal-babis-na-twitteru-a-noviny-z-toho-udelaly-zpravu-dne/>.

⁷⁰ Čásenský. Osobní rozhovor, 19. 3. 2019

⁷¹ Tamtéž

11. zářím novinářiny, pro nás. To byl obrovský útok, nezůstal kámen na kameni. Já jsem měl jasno pikovteřinu po tom oznámení, že v Mladé frontě být nemůžu. On už v té době avizoval, že jde do politiky a já tušil, že pod takový člověkem by prostě nešlo dělat svobodnou novinářinu.“⁷² To chápal i Kmentův šéfredaktor: „Popravdě řečeno, jeho nasazení s příchodem Agrofertu v práci dost opadlo. Já jsem mu to nevyčítal. Něco dělal, ale že by tahal nějaké extra nové kauzy, to moc ne.“⁷³

Čásenský současně vzpomíná na to, že na redakci mělo vlastnictví Andrejem Babišem negativní vliv hned v prvních týdnech po odkoupení. *„Na jedné z těch schůzek mi Andrej Babiš říkal, A čo robí Kmenta? Že bere takové prachy a nic jsem od něj neviděl. Bere 80 tisíc.‘ Tak jsem mu říkal, že mu nechci kazit iluze, ale 80 tisíc Jarda nebere. A že to vím naprosto přesně, protože znám peníze všech v redakci. A 80 tisíc neměl Jarda ani s odměnami. A Babiš trval na tom, že někde slyšel, že tolik doopravdy bere. Tak to ale nebylo. Pak jsem zjistil, že když se s ním potkávali redaktoři Mladé fronty, tvrdil jim, že Jarda bere těch 80 tisíc a nic nedělá. Aby v nich vzbuzoval závist.“⁷⁴*

Definitivním koncem v Mf DNES byl pro Roberta Čásenského i Jaroslava Kmentu 15. listopad 2013. *„Poslední věc, kterou jsem udělal jako šéfredaktor Mladé fronty DNES v pátek večer v sedm hodin byl podpis výpovědi Jaroslava Kmenty. My jsme se tak s Jardou domluvili. Říkal mi, že chce taky skončit a že považuje za správné, abych já odešel první, když jsem tomu šéfoval.“*

Já jsem byl nedávno na jedné debatě, kde shodou okolností vystupoval i Jarda Kmenta a kolega Bohumil Pečínka tam říkal, že to, co českému politickému a mediální provozu chybí, je institut titulní strany Mladé fronty. A myslím si, že to řekl docela přesně. V tom je ta změna. Několikrát jsme se o tom s Jardou bavili, že je jasné, že i tohle je jeden z důvodů, proč to ten Andrej Babiš koupil. On věděl, že je to trefa. Dobře mu to ti Němci vysvětlili a prodali.“⁷⁵

3.4.2. Konflikt s Jiřím Kubíkem

S odchodem výrazné osobnosti reportérského a investigativního oddělení Mf DNES se ale, jak vzpomíná Robert Čásenský, nechtěl smířit Jiří Kubík ani Sabina Slonková, která

⁷² Kmenta. Osobní rozhovor, 18. 2. 2019

⁷³ Čásenský. Osobní rozhovor, 19. 3. 2019

⁷⁴ Tamtéž

⁷⁵ Tamtéž

právě po Čásenkém přebírala post šéfredaktorky. Jaroslava Kmentu si poté, co v listopadu 2014 podal výpověď, zvala na interview ostatní média. „*On pak někam dával rozhovor, myslím, že to byl Reflex. Tam mluvil o tom, jak je to s tím Babišem blbě. Na to konto se s Jirkou pohádali, a to poměrně dost a dramaticky. Aspoň oba mi to tak ze svého pohledu líčil. Každý z nich říkal o tom druhém, že se choval jako magor. Jarda kvůli tomu nakonec skončil ještě dřív, než by měl.*“⁷⁶

Na Kmentovy rozhovory emotivně vzpomíná Jiří Kubík. „*V tu chvíli jsme si teda hodně nerozuměli. A co mě tedy hodně naštvalo a on to ví, bylo to, že když se v tom listopadu nebo prosinci 2013 rozhodl odejít a začal dávat rozhovory do médií, do Reflexu, pro Český rozhlas a tak dále, mluvil tam o tom, že ty noviny skončily. Jaká je to špína, hnus a nedá se tam pracovat a... my jsme tam v tu chvíli byli. Ten tým byl pořád stejný, jen z něj pár lidí odešlo. A ty novináře, kteří tam zůstali, to hrozně uráželo. On jim tímhle dával najevo, že jsou horší než on, aniž by byly důkazy, že začali pracovat nějak blbě.*“⁷⁷

Sám Jaroslav Kmenta potvrzuje, že v tomto období došlo k výraznému konfliktu mezi ním a jeho nadřízeným Kubíkem, který byl současně jeho blízký rodinný přítel. Upozorňuje ale i na to, že byli oba v jiné situaci, a proto na změny ve vedení Mafry reagovali rozdílně. „*On měl samozřejmě větší míru zodpovědnosti, já byl v jiné pozici než on. Nicméně už od samého začátku jsem mu několikrát zdůrazňoval při osobních jednáních, že z mé strany není možné pracovat v médiu, které vlastní nebo bude vlastnit oligarcha. V tomhle případě Babiš, který vlezl do politiky. Říkal jsem mu, že je to neslučitelné a že ten můj odchod s tím souvisí. On mě vyzýval k tomu, abych ještě zkusil vydržet, protože přijdou změny, přijde Sabina Slonková a že se budou společně snažit uchránit svobodu té redakce. Já mu vysvětloval, že to z principu nejde a že si budu prostě jednat, jak uznám za vhodné.*“⁷⁸

Pomyslným vrcholem celého konfliktu mezi oběma zmiňovanými byly právě rozhovory, které Jaroslav Kmenta poskytl týdeníku Reflex a Českému rozhlasu.⁷⁹⁸⁰ „*Já si myslím, že to, že tam přišla Sabina Slonková, a zároveň tam setrvali někteří kolegové, včetně*

⁷⁶ Čásenký. Osobní rozhovor, 19. 3. 2019

⁷⁷ Kubík. Osobní rozhovor, 15. 3. 2019

⁷⁸ Kmenta. Osobní rozhovor, 29. 3. 2019

⁷⁹ ref. „*Novinář Kmenta utíká z MF DNES před Babišem, kterému řekl, že je kmostr*“. Reflex.cz (online). [cit. 12. 4. 2019]. Dostupné z: <https://www.reflex.cz/clanek/zpravy/53048/novinar-kmenta-utika-z-mf-dnes-pred-babisem-kteremu-rekl-ze-je-kmostr.html>.

⁸⁰ Ševčíková, Šárka. „*Nemůžu pracovat pro média, která vlastní aktivní politik, tvrdí novinář Jaroslav Kmenta*“. Radiozurnal.rozhlas.cz (online). [cit. 12. 4. 2019]. Dostupné z: <https://radiozurnal.rozhlas.cz/nemuzu-pracovat-pro-media-ktera-vlastni-aktivni-politik-tvrdi-novinar-jaroslav-6222096>.

Jirky Kubíka, umožnilo Babišovi bezproblémovější přechod k oligarchii, protože se tam nevzedmula větší vlna odporu a neukázalo se na jeho negativum. Za dalších šest nebo sedm měsíců se moje vize, že se nedá dělat v novinách pod takovým oligarchou, potvrdila a Sabina Slonková skončila s tím, že se to nedá. Jirka Kubík skončil asi tři měsíce nato. U něj to bylo, co si myslím já, hodně motivované tím, že v té firmě pracoval nějak od roku 1994, rok po mně, a zůstal tam, i když já jsem byl v bulváru. Takže on tu Frontu bral víc jako svůj domov. ⁸¹

Toto částečně potvrzují i slova Jiřího Kubíka. „*On tedy odešel v prosinci 2013, já šel dávat výpověď v létě 2014, protože jsem si evidentně musel zažít, co Babiš a jeho management s těmi novinami udělá. Pak jsem měl ty důkazy, které Jarda neměl, ten měl jen takové tušení. Takže jsem se rozhodl tam už nebýt.*“⁸²

Kmenta důvody konfliktu v hloubkovém rozhovoru popisuje tak, že zvolil cestu svobody, zatímco Slonková s Kubíkem se drželi spíše loajality k médiu. „*A to byl podle mě i vážný osobní spor, který jsme spolu vedli já a Jirka Kubík. Protože on mě vyzýval k loajalitě k tomu médiu, abych ho nekritizoval a umožnil těm lidem tam normálně pracovat, a já jsem říkal, že není možné, když přijde jako nový majitel politik, abychom uvažovali o loajalitě. Já si budu říkat co chci, jak to cítím a taky rychle odcházím, protože vidím, že tady prostě nemám partnery pro to moje pochopení. Takže jsem z výpovědi, která měla výpovědní lhůtu nastavenou na dva měsíce, udělal okamžitý odchod, a to byl ten velký třesk, který se mezi námi odehrál. Já jsem Jirkovi vysvětlil, že už tam dál nemůžu vydržet. Takže jsme se fakt hrozně zhádali, bylo to brutální.*“⁸³

V době, kdy vznikala tato práce, byli oba žurnalisté už usmířeni, přičemž k jejich prvnímu osobnímu setkání došlo právě na jaře 2019. „*My jsme se viděli osobně v podstatě asi před měsícem, kdy jsme si zašli na večeri. Když to tak vezmete, tak to bylo skoro pět let. Po pěti letech. A vůbec jsme se o té minulosti nebavili, protože já to mám u sebe uzavřené a jasné, nemá smysl do těch bolavých ran zase znovu zasahovat, on taky ne. Bavili jsme se o životě a tak. Vlastně mi bylo tak celkově smutno, že to mezi námi skončilo, protože ho považuju za jednoho z největších profesionálů v oboru novinářiny. Je novinářem tělem i duší.*“⁸⁴

⁸¹ Kmenta. Osobní rozhovor, 18. 2. 2019

⁸² Kubík. Osobní rozhovor, 15. 3. 2019

⁸³ Kmenta. Osobní rozhovor, 29. 3. 2019

⁸⁴ Kmenta. Osobní rozhovor, 29. 3. 2019

3.4.3. Vznik magazínu Reportér

První číslo nového magazínu Reportér vyšlo 15. září 2014. Název tohoto měsíčníku odkazuje k bývalému časopisu, který vycházel v Československu v 60. letech. Robert Čásenský se tím ve svých mediálních prohlášeních netajil, ovšem zdůrazňoval i to, že se jeho redakce nehodlá tvářit jako nástupce původního časopisu.⁸⁵ „Někdy v březnu dubnu jsem mohl kolegy potupně oslovit. Třeba Jarda o to měl zájem celou dobu, takže toho jsem informoval průběžně. Nejdřív jsem to chystal sám a od prosince se ke mně přidal Michal Musil a zhruba od července 2014 jsme začali fungovat jako redakce.“⁸⁶

Na vznik magazínu vzpomíná i Jaroslav Kmenta a dodává, že se považuje za jednoho ze zakládajících členů redakce. „Scházeli jsme se v jedné malé místnůstce, kterou jsme si pronajali někde na kraji Prahy a ani jsme netušili, jestli to nakonec vznikne. Chlácholili jsme se tím, že kdybychom nebyli ekonomicky tak silní, abychom si mohli dovolit vycházet papírově, že to bude aspoň na webu. Nakonec se to Robertovi Čásenskému povedlo, půjčil si větší částku od svého kamaráda, nejsou za tím prostě žádné oligarchické peníze a je to záležitost dobrého podnikatelského projektu. Zatím to šlape a pro mě je těch pět let zase takovou další vývojovou fází ještě větší svobody.“⁸⁷

Časopis lze chápat i jako protipól vůči jiným tuzemským titulům, které jsou často spjaty s nálepkou médií ve vlastnictví oligarchů. Reportér vznikl v nově založené firmě Reportér magazín, jejímž stoprocentním vlastníkem je šéfredaktor Robert Čásenský. Hlavními finančními zdroji magazínu jsou příjmy z inzerce a příspěvky z nadačního fondu.⁸⁸

Po investigativním oddělení v Mf DNES se Jaroslavu Kmentovi opět změnila jeho pracovní rutina. Rozdíl v práci pro deník a měsíčník je logický. „Měsíčník je měsíčník. Člověka to nutí pracovat na těch věcech trochu jinak, uzpůsobit práci na tématech tak, aby to nepodcenil a dokázal to jednou za měsíc opravdu odevzdat. Když si k tomu přiberete i další projekty, dostáváte se v podstatě do stejného pracovního záprahu jako v normálním deníku. Umožňuje vám svobodnější rozhodnutí a dělat tu práci podle sebe. Možná je to i tím,

⁸⁵ Černá, Michaela. „Bývalý šéf MF DNES Čásenský připravuje časopis Reportér magazín“. Idnes.cz (online). [cit. 8. 4. 2019]. Dostupné z: https://www.idnes.cz/zpravy/domaci/byvaly-sefredaktor-mf-dnes-casensky-pripravuje-casopis-reporter-magazin.A140516_172816_domaci_mcn.

⁸⁶ Čásenský. Osobní rozhovor, 19. 3. 2019

⁸⁷ Kmenta. Osobní rozhovor, 18. 2. 2019

⁸⁸ Aust, Ondřej. „Startuje nový měsíčník Reportér, vychází na papíře i pro tablety“. Mediar.cz (online). [cit. 10. 4. 2019]. Dostupné z: <https://www.mediar.cz/startuje-novy-mesicnik-reporter-vychazi-na-papire-i-pro-tablety/>.

že už jsem trošku starší, a i pro mě by byl problém nechat se zaměstnat v reportérském oddělení nějakého velkého média, chodit dennodenně na nějaké akce. Já myslím, že k tomu člověk musí mít i nějakou mladickou dispozici, aby to zvládal. Já si pamatuji dobu, kdy jsem byl v práci od osmi od rána do jedenácti do večera. Rodinu jsem viděl málokdy, protože jsem přijížděl v noci. Dnes je zlaté, když si můžu pustit v sedm večer zprávy.“⁸⁹

Rozdíl mezi Kmentou v Mf DNES a Kmentou v magazínu Reportér popisuje i Robert Čásenský, který byl jeho šéfredaktorem v obou redakcích. Současně s tím reflektuje i stav tuzemské žurnalistiky, co se týče meziredakční spolupráce konkurenčních titulů. „Ty změny souvisí s rozdílným stylem práce. Když se popisují kauzy v novinách, tak se to většinou dělá na pokračování. Někakým způsobem se to vyvíjí, jako to bylo třeba u případu Grossova bytu. (viz kapitola 4.3.) Ten styl pro časopis je nutně jiný v tom, že se ten příběh podává celý. Nemůžete spoléhat na to, že máte nějaký follow up. Ten by za vás měli obstarat ta ostatní média, což se u nás, na rozdíl třeba od slovenské žurnalistiky, moc neděje. Asi na tom ještě nejsme tak zle, aby nás to přimělo k opuštění nějaké ješitnosti.”⁹⁰

Magazín Reportér se profiluje jako nezávislý měsíčník, kteří se zaměřuje na investigativní žurnalistiku, reportáže a obsáhlé příběhy z domácího prostředí i zahraničí. Od svého vzniku obdržel několik ocenění, včetně Novinářské ceny za reportáž o českých vojácích v Afghánistánu.⁹¹

3.4.4. Cena Ferdinanda Peroutky

Deset let po ceně Karla Havlíčka Borovského, v únoru 2019, obdržel Jaroslav Kmenta také Cenu Ferdinanda Peroutky. Na svém webu přitom v roce 2009 napsal „*mé angažmá v bulváru byla chyba a dost jsem za ni i pykal, třeba tím, že jsem nikdy nedostal cenu Ferdinanda Peroutky.*“⁹²

Autor laudatia, historik Martin Groman, vyzdvihl Kmentův vhlad do politiky, ale i mapování jejího propojení s byznysem a fungování podsvětí. Novinář pak v rámci svého děkavného proslovu mimo jiné ocenil všechny, kteří nějakým způsobem podporují rozvoj

⁸⁹ Kmenta. Osobní rozhovor, 18. 2. 2019

⁹⁰ Čásenský. Osobní rozhovor, 19. 3. 2019

⁹¹ „Nadační fond Reportér“. ReporterMagazin.cz (online). [cit. 10. 4. 2019]. Dostupné z: <https://reportermagazin.cz/p/nadacni-fond>.

⁹² „Životopis jako povídka“. Kmenta.cz (online). [cit. 4. 4. 2019]. Dostupné z: <http://www.kmenta.cz/cs/kdo-jsem/zivotopis-jako-povidka>.

nezávislé žurnalistiky.⁹³ „K mému úžasu a nadšení, se tu a tam objeví někdo, kdo rád podpoří rozvoj nezávislých médií, aniž by si od toho sliboval protislužbu nebo politicko-ekonomickou výhodu. V některých momentech – a nejvíc jsem si to uvědomil před pár týdny na Slovensku, kde řeší úplně stejný problém a zjevně ještě tragičtější situaci – jsem se přistihl, že mi taková iniciativa zdola, od obyčejných lidí či malých a středně velkých podnikatelů, v něčem připomíná sbírku na vyhořelé Národní divadlo. Díky tomu jsem přesvědčen, že to v naší zemi není tak špatné, jak to občas vypadá po každých dalších volbách. Je to kritické, ale lze to ustát. Bez osobní statečnosti celé řady lidí, kteří neohnou hřbet a nebojí se, by to samozřejmě nešlo.“⁹⁴

Trochu jiný úhel pohledu na oceňování Kmentovy práce přináší Jiří Kubík, a to primárně ve spojitosti s jeho epizodou v bulvárním médiu. „U Jarďy je zajímavý ten jeho vývoj a taky vývoj opovržení ostatních. Myslím si, že hodně z těch lidí, kteří mu dneska klepou po rameni a dávají mu ty ceny, patří mezi ty, kteří před 15 lety při zaznění jeho jména pronášeli úplně jiná slova.“⁹⁵

V následujícím výtisku magazínu Reportér Kmentovi k ocenění poděkoval sám Robert Čásenský ve svém editoriale. „Musím říci – při veškerém respektu k řadě jiných kolegů z oboru –, že nejspíš neznám novináře, který by si cenu zasloužil více.“⁹⁶

⁹³ Reportér. „Reportér z Reportéra získal Cenu Ferdinanda Peroutky“. Reportermagazin.cz (online). [cit. 10. 4. 2019]. Dostupné z: <https://reportermagazin.cz/a/p6J8c/reporter-z-reportera-ziskal-cenu-ferdinanda-peroutky>.

⁹⁴ Kmenta, Jaroslav. „Svoboda je nejužasnější věc, která může novináře potkat“. Reportermagazin.cz (online). [cit. 10. 4. 2019]. Dostupné z: <https://reportermagazin.cz/a/pLUjr/svoboda-je-nejuzasnejsi-vec-ktera-muze-novinare-potkat>.

⁹⁵ Kubík. Osobní rozhovor, 15. 3. 2019

⁹⁶ Čásenský, Robert. „Kámoš Kmenta“. Reportér, č. 55, březen 2019, st. 3.

4. Význačné kauzy Jaroslava Kmenty

Následující kapitola si bere za cíl přiblížit čtenáři za pomoci čtveřice vybraných kauz práci Jaroslava Kmenty. Záměrně jsou zvoleny ty, které se od sebe liší způsobem investigativní práce. Co mají společné, je médium, ve kterém vznikaly. Kauzy z kapitol 4.1. a 4.2. otevřel Kmenta na listech Mladé fronty DNES při svém prvním angažmá v periodiku, zatímco ty z kapitol 4.3. a 4.4. až po svém návratu.

4.1. Pouštní horečka

Na otázku, co byla jeho první velká novinářská kauza, odpovídá Jaroslav Kmenta téměř okamžitě a bez rozmyslu „Pouštní horečka“. Za pomoci zdrojů mezi českými válečnými veterány se mu postupně podařilo odhalit, že se ve válce v Perské zálivu používaly chemické zbraně. Československá protichemická jednotka v tamním ovzduší naměřila sarin a yperit, přičemž se federální ministerstvo obrany rozhodl tyto informace zatajit. Sám Kmenta vzpomíná na to, že se k tomuto případu dostal v podstatě náhodou.

„Jel jsem s manželkou z dovolené v Chorvatsku, to jsme byli poprvé u moře, někdy v roce 1993 nebo 1994. Hned jsem byl natěšený a první noviny, které jsem popadl, byly samozřejmě Mladá fronta DNES. A v zahraniční rubrice jsem narazil na hrozně zajímavou zprávičku převzatou z agentur, že v Americe mají veteráni, kteří bojovali v Zálivu, nějaké nevysvětlitelné zdravotní problémy, umírají na rakovinu a podobně. Mě to hrozně zaujalo, a protože jsem měl už tehdy v Mladé frontě v gesci svěřenou obranu, vzal jsem to téma za své. Logicky mě napadlo, že když tam byla i naše dvousetčlenná jednotka, možná budou mít nějaké potíže i naši vojáci. Zavola jsem na ministerstvo obrany a zeptal jsem se tiskového mluvčího, jestli náhodou neregistrují podobné nemoci jako v USA. On mi během pár minut poslal fax, že nemají žádné problémy a čeští veteráni jsou v pořádku a zdraví. Tak jsem to vzal a napsal jsem zprávu o tom, že zatímco američtí veteráni mají zdravotní problémy, čeští jsou v pořádku.“⁹⁷

Válka v Perském zálivu byla konfliktem, ve kterém stotisícová irácká armáda pod vedením Saddáma Husajna vtrhla do Kuvajtu. Důvodem měl být údajný ušlý zisk v hodnotě více než 22 miliard amerických dolarů z ropy, kterou Kuvajt těžil metodou šikmých vrtů na

⁹⁷ Kmenta. Osobní rozhovor, 18. 2. 2019

hranicích s Irákem.⁹⁸ Spojené státy americké v následujících měsících zareagovaly na iráckou agresi zformováním koalice, která čítala 28 států včetně Československa. Tato mezinárodní armáda, složená z 300 tisíc vojáků, započala 17. ledna 1991 útok, jehož cílem bylo vyhnat irácké okupanty z Kuvajtu. Pro tuto operaci se vžil název „Pouštní bouře“.⁹⁹

Jaroslava Kmentu kontaktoval několik dní po otištění článku o zdravých českých vojácích válečný veterán Petr Želinský a vyvrátil informace, které obdržel z ministerstva obrany. Podle jeho tvrzení trpěli zdravotními problémy i čeští vojáci, kteří se z bojů na blízkém východě vrátili. *„To mě zaujalo. Tam jsem se poprvé střetl s tím, že nemůžete vždy věřit státní instituci nebo tiskovému mluvčímu. Tam přišla taková forma mého začátečnického bádání jako investigativního žurnalisty. Najednou jsem měl vedle sebe zdroje, které tvrdily úplný opak.“*¹⁰⁰

Ve spolupráci s českými veterány, kteří mu mimo vlastních svědectví často poskytovali i dokumenty, začal Jaroslav Kmenta usvědčovat státní orgány ze lži. To nakonec vedlo k tomu, že před média předstoupil tehdejší ministr obrany Antonín Baudyš a po sérii prohlášení, která vyvracela články Mf DNES, přiznal v září 1993 pochybení nejen svého rezortu, ale i sebe samotného.¹⁰¹

„Tahle kauza má v sobě úplně všechnu energii, kterou novinářská práce může mít. Nejenom, že je tam investigativní práce, ale zároveň to přineslo spoustu pozitiv. Politik se omluvil a začalo se o té věci mluvit jinak. Veteráni dosáhli toho, že se o ně začalo ministerstvo starat a ta služba pro stát se začala brát víc vážně, skoro jako legionářská tradice. Nakonec to vedlo i k tomu, že se přijal zákon o veteránech. Což je něco, co bylo na Západě běžné. Začaly se taky posuzovat chemické přístroje, které naše armáda na místě používala a Američané dospěli k závěru, že máme vyspělejší technologie než oni. To z české protichemické jednotky následně udělalo největší odborníky. A i to bylo k prospěchu věci. Takže se z drobné kauzy stala aféra, která změnila obraz armády na veřejnosti u nás i ve světě, a to v dobrém slova smyslu.“

Ze série článků, které se zabývaly tematikou českých veteránů z války v Perském zálivu, nakonec vzešla i knižní prvotina Jaroslava Kmenty. Titul „Pouštní horečka“ vydal

⁹⁸ Coughlin 2003, st. 278

⁹⁹ Lebovic 1994, st. 473

¹⁰⁰ Kmenta. Osobní rozhovor, 18. 2. 2019

¹⁰¹ Princ 2017

v roce 1999 u nakladatelství Želinský 1492. Je tak jedinou knihou z jeho portfolia, která nevyšla pod vlastním nakladatelstvím JKM.

4.2. Pád Klausovy vlády

Druhou vládu Václava Klause, která byla jmenována 4. července 1996, zasáhla po méně než roce a půl ve funkci aféra ohledně financování ODS. Ta byla nejsilnější stranou nejen v parlamentu, ale i ve vládě, kde obsadila rovnou polovinu z 16 ministerských křesel.¹⁰² „*Vznikla aféra, kdy se z darovacích dokladů, které dávala strana do parlamentu, ukázalo, že minimálně ve dvou případech ty dárci neexistovali. Já si dodnes pamatuju jména. Byl to Radjiv Sinha z Mauricia, ten vůbec neexistoval. A pak Mad'ar Lajos Bács, o kterém kolegové novináři následně zjistili, že existoval, ale byl po smrti, takže nemohl ODS věnovat v přepočtu nějakých 7 milionů korun. A to nastartovalo sponzorskou aféru. Nejdřív tomu ODS odolávala a zdálo se, že se z toho možná i vyvlíkne.*“¹⁰³

Jiří Kubík potvrzuje, že aféra měla v konečném důsledku výrazný vliv na politické poměry v České republice. „*Tehdy to celé vyústilo v pád vlády Václava Klause a myslím si, že jsme na tom taky nějakou zásluhu měli. Den po dni jsme tehdy přinášeli informace o tom, kdo jsou ti skrytí sponzoři. Na téhle věci jsme dělali já, Jarda a Sabina Slonková, takže to byla taková naše velká spolupráce.*“¹⁰⁴

Na konci listopadu 1997 se Jaroslavu Kmentovi podařilo získat nové a závažnější informace o financování ODS. Mimo své oficiální účetnictví měla vést tajné konto ve Švýcarsku. Na něj posílali peníze v řádech milionů korun neznámí sponzoři. Předseda ODS a premiér Václav Klaus do poslední chvíle vyvracel spekulace o existenci konta.¹⁰⁵ Jaroslav Kmenta popisuje své zjištění: „*V těch bouřlivých dnech listopadu 1997 jsem se dozvěděl z dobrého zdroje, že na nějakém zasedání ODS, teď nevím jistě, jestli to byla výkonná rada, nebo grémium, během vzrušených debat probleskla otázka od hlavního pokladníka, co má dělat s těmi penězi, co jsou uloženy tajně ve Švýcarsku. A někdo ho okamžitě zastavil, ať*

¹⁰² „*Koaliční dohoda*“. Vlada.cz (online). [cit. 1. 4. 2019]. Dostupné z: <https://web.archive.org/web/20030518165823/http://wtd.vlada.cz/scripts/detail.php?id=502>.

¹⁰³ Kmenta. Osobní rozhovor, 18. 2. 2019

¹⁰⁴ Kubík. Osobní rozhovor, 15. 3. 2019

¹⁰⁵ Macháček, Jan. „*Klaus skončil*“. Respekt.cz (online). [cit. 1. 4. 2019]. Dostupné z: <https://www.respekt.cz/tydenik/1997/49/klaus-skoncil>.

o tom nemluví, protože o švýcarském kontu na zasedání nevěděli všichni. V ten moment se o něm teprve poprvé dozvěděli někteří lidé z nejužšího vedení ODS.

Tehdy už mezi špičkami strany byl rozkol, polovina byla pro Klause a druhá ho chtěla nějak vystřídat. No, a tak se ke mně ta informace o existenci tajného konta ODS ve Švýcarsku dostala. Když jsem se pak snažil zjistit detaily, pomohla mi právě rozpolcenost strany. Já jsem oběhl asi pět z deseti nebo osmi lidí, o kterých jsem věděl, že byli tehdy přítomni té debaty. A dva mi to potvrdili. Jedním z nich byl tehdejší ministr zdravotnictví Jan Stráský a druhým Ivan Pilip. To pro mě znamenalo, že jsem mohl přijít do redakce a říct ,hele, mám to z několika zdrojů a rovnou i okomentované', takže jsme to mohli pustit ven.“¹⁰⁶

ODS musela následně začít vysvětlovat, proč si tajné konto ve Švýcarsku zřídila. Informace, které přinášela redakce Mf DNES vedly k rozpadu trojbarevného vládního kabinetu Václava Klause a předčasným volbám. Podle investigativní novinářky Sabiny Slonkové se jedná o největší finanční skandál 90. let.¹⁰⁷

4.3. Pád Grossovy vlády

V červenci 2004 byl Stanislav Gross jmenován premiérem, stal se nejmladším českým předsedou vlády od roku 1918. Vládní kabinet sestavil s koaličními partnery z Křesťanské a demokratické unie – Československé strany lidové (dále jen KDU-ČSL) a Unie svobody – Demokratické unie (dále jen US-DEU).¹⁰⁸ O pár měsíců později, v lednu 2005, se díky postupné digitalizaci katastru nemovitostí otevřela před Jaroslavem Kmentou další kauza. „Šéfové v práci dostali nápad, abych udělal souhrnný článek o tom, co každý člen Grossovy vlády vlastní, jaký má majetek a dluhy. Napadlo je to díky mým článkům, v nichž jsem popisoval, jak je lehké najít takové informace v katastru nemovitostí. Ten se tehdy pomalu digitalizoval a zpřístupňoval veřejnosti, jako je to obvyklé na Západě.“¹⁰⁹

Kmenta vzpomíná, že první politik, kterého se rozhodl v databázi lustrvat, byl právě předseda vlády Stanislav Gross. Mimo jiné i proto, že se od něj neočekávalo vlastnictví

¹⁰⁶ Kmenta. Osobní rozhovor, 18. 2. 2019

¹⁰⁷ Slonková, Sabina. „Uzávěrka: Tečka za příběhem, který Klausovi položil vládu. Padla jediná podmínka“. Seznamzpravy.cz (online). [cit. 1. 4. 2019]. Dostupné z: <https://www.seznamzpravy.cz/clanek/tecka-za-pribehem-ktery-klausovi-polozil-vladu-padla-jedina-podminka-42556>.

¹⁰⁸ Novinky. „Prezident jmenoval Grosse premiérem“. Novinky.cz (online). [cit. 8. 4. 2019]. Dostupné z: <https://www.novinky.cz/domaci/36797-prezident-jmenoval-grosse-premierem.html>.

¹⁰⁹ Kmenta 2009, st. 187

velkého majetku. Gross totiž vstoupil do politiky ihned po studiích a vojenské službě.¹¹⁰ „Poprvé jsem z katastru a ze smluv, které tam byly uloženy, vyčetl, že si Gross pořídil v roce 1999 svůj luxusní byt na Barrandově zčásti za hotové peníze. 1,7 milionu měl na hypotéku, zbytek, 2,5 milionu korun, dal keš.“¹¹¹

Jaroslav Kmenta podrobil tuto finanční transakci analýze. Díky majetkovým přiznáním a veřejně známému platu předsedy vlády se dobral ke skandálnímu výsledku. „Vyšlo mi, že by 2,5 milionu od roku 1990 našetřil, ale nesměl by si kupovat nic jiného. Musel by pít vodu a jíst vzduch. Tak jsem mu na Úřad vlády poslal dotaz, z jakých zdrojů pokryl částku 2,5 milionu na pořízení svého bytu. Ta odpověď mu trvala tři dny. Pak mi přišel mail, který roztočil nevídaný kolotoč.“¹¹²

Ve svém vysvětlení se premiér Gross odkazoval na strýce. Jeho jméno zprvu tajil, následně médiím přiznal, že se jedná o Františka Vika z Jihlavy. Kmenta ho se svými kolegy z redakce Mf DNES kontaktoval, jeho vyjádření však otevřela v případě jen další otázky. Grossovi se nadále nedařilo vysvětlit původ peněz, ze kterých zafinancoval svůj barrandovský byt.¹¹³ „Premiér začal koktat a verze, kdo mu vlastně půjčil, se měnily tak rychle jako reklama v televizi. Nejdřív, že si to strýc naspořil, pak že mu to přivezl záhadný příbuzný z ciziny v igelitce. Gross stále nepřicházel s věrohodným vysvětlením, až se k půjčce pro strýce Vika přihlásil jakýsi podnikatel Rostislav Rod, což ale byla jen snaha zastříť celý problém. Smlouvu mezi sebou neměli, a nakonec vše skončilo potupně tím, že směnku mezi Rodem a Vikem, kterou nechtěli ukázat a předat policii, aby ji mohla prozkoumat, raději spálili. Trapnost nad trapnost. Za Grosse se začali stydět i jeho věrní příznivci.“¹¹⁴

Souběžně s touto kauzou začal týdeník Respekt otevírat další, tentokrát spojenou s Grossovou manželkou Šárkou, která se svou společnicí Libuší Barkovou započala kariéru v realitním byznysu. Grossova rodina, která měla primárně komplikace s vysvětlením jednoho půjčeného milionu, tak současně operovala s mnohonásobně většími financemi

¹¹⁰ „Stanislav Gross“. Vlada.cz (online). [cit. 8. 4. 2019]. Dostupné z: <https://www.vlada.cz/cz/clenove-vlady/historie-minulych-vlad/rejstrik-predsedu-vlad/stanislav-gross-18016/>.

¹¹¹ Kmenta 2009, st. 187

¹¹² Tamtéž

¹¹³ Kmenta, Jaroslav. „Kde vzal Grossův strýc 1,2 milionu?“. Idnes.cz (online). [cit. 8. 4. 2019]. Dostupné z: https://www.idnes.cz/zpravy/domaci/kde-vzal-grossuv-stryc-1-2-milionu.A050117_214828_domaci_sas.

¹¹⁴ Kmenta 2009, st. 187-188

v rámci nákupu dvou domů na pražském Proseku.¹¹⁵ Na premiéra se snesl obrovský tlak, a to nejen médií, ale i politiků napříč politickým spektrem. Ještě 10. února 2005 vysvětloval Gross před Poslaneckou sněmovnou Parlamentu České republiky, že původ jeho majetku je „*tak křišťálově čistý, že ani křišťál křišťálově čistější být nemůže.*“¹¹⁶

Jaroslav Kmenta vzpomíná, že v tu chvíli už byl předseda vlády většině přihlížejících spíše pro smích. „*Trvalo to přesně osmdesát dní. V dubnu 2005 pak Gross oznámil, že rezignuje na funkci premiéra. Gross si myslel, že mi někdo pro články poskytl podklady, aby mu zatopil. Vysílal dokonce vzkazy našim majitelům do Německa, že pracujeme na něčí objednávku. Všichni v redakci se tomu smáli. Všichni věděli, že to začala nevinná debata na poradě o katastru nemovitostí.*“¹¹⁷ V září téhož roku opustil Stanislav Gross i místo předsedy České strany sociálně demokratické (dále jen ČSSD), odešel z politiky a začal se věnovat právu a byznysu.¹¹⁸

4.3. České podsvětí a rozhovor s Radovanem Krejčířem

Jednou z hlavních domén Jaroslava Kmenty se během jeho druhého angažmá v Mf DNES stalo odhalování organizovaného zločinu v České republice a s ním spojeného podsvětí. Nejčastějšími náměty jeho článků tak byly příběhy více či méně propojené s aktivitami kontroverzních podnikatelů – Františkem Mrázkem a Radovanem Krejčířem. Když Kmenta mluví o tomto období, neopomíná ani výraznou roli redakce, ve které pracoval. „*Profíci, svobodomyšlní, liberální, s velkými hodnotami a velkými profesními úspěchy.*“¹¹⁹ Podle svých slov nezažil za 30 let strávených v novinářině lepší kolektiv.

Kmenta dokáže stručně a jasně specifikovat, v čem tkví novinářská práce při odhalování kauz spojených s mafií. „*Pro novináře je hrozně jednoduché, když se věnuje politice, protože tam vidí veřejně ty osoby. Ví, kdo to je, jakou má funkci, z jakých peněz je placený, v jakých sekretariátech působí, jestli je ve Sněmovně nebo i ve vládě a má to zkrátka jasné. V tom podsvětí to jasné rozhodně není. To jsou jenom figurky, které zaprvé nikomu*

¹¹⁵ Spurný, Jaroslav. „*Problém se Šárkou roste*“. Respekt.cz (online). [cit. 8. 4. 2019]. Dostupné z: <https://www.respekt.cz/tydenik/2005/8/problem-se-sarkou-roste>.

¹¹⁶ ČT24. „*Křišťálově čisté finance stály Grosse premiérské křeslo*“. Ct24.ceskatelevize.cz (online). [cit. 8. 4. 2019]. Dostupné z: <https://ct24.ceskatelevize.cz/archiv/1465403-kristalove-ciste-finance-staly-grosse-premierske-kreslo>.

¹¹⁷ Kmenta 2009, st. 188

¹¹⁸ ČT24. „*Křišťálově čisté finance stály Grosse premiérské křeslo*“. Ct24.ceskatelevize.cz (online). [cit. 8. 4. 2019]. Dostupné z: <https://ct24.ceskatelevize.cz/archiv/1465403-kristalove-ciste-finance-staly-grosse-premierske-kreslo>.

¹¹⁹ Kmenta. Osobní rozhovor, 18. 2. 2019

nic neříkají a zadruhé se o nich nerado mluví. Takže tam je jakákoli informace, která sedí, cenná. Je to ale mnohem těžší.“¹²⁰

Podnikatel Radovan Krejčíř unikl 18. června 2005 speciálním policejním jednotkám během domovní prohlídky. Byl podezřelý z plánování vraždy kvůli svým miliardovým obchodům. Policie ho v srpnu téhož roku následně vypátrala na ostrovech Seychely. V říjnu 2005 se Jaroslavu Kmentovi podařilo domluvit s ním rozhovor.¹²¹

„Když se přišlo na to, že je na Seychelách, vycestovalo za ním v první fázi několik novinářů, vyfotili si ho a on je pozdravil, to bylo všechno. Já jsem přes nějaké kontakty, které jsem v tom podsvětí už měl, na něj naléhal, aby mi věřil. Že bych s ním rád mluvil a poskytnul mu prostor pro jeho vyjádření, protože to v tom veřejném prostoru prostě chybí. On po nějaké době přes svého prostředníka souhlasil a já jsem za ním odcestoval. V té době jsem vůbec netušil, že je to maniak, který když je naspeedovaný alkoholem a dost možná i jinými látkami, je schopný všeho. Já jsem vůbec netušil, že ačkoli letím do tropického a turistického ráje, kterými Seychely jsou, můžu se ocitnou v docela šíleném nebezpečí.“¹²²

Na místě ale Kmenta narazil na Krejčířovu nechuť spolupracovat. Podnikatel s novinářem odmítal mluvit na diktafon, což z informací, které mířily až do nejvyšších pater české politiky, dělalo jen nerelevantní výmysly. *„Já už vlastně ani nevím, jak jsem mu, v uvozovkách, přiložil ten nůž na krk, aby svolil. Kdybych se vrátil bez autentického záznamu, tak by mi ta slova, která tam pronášel, nikdo nevěřil.*“¹²³

Rozsáhlý rozhovor ze Seychel následně vyšel v MfDNES i na její internetové mutaci iDNES.cz. Radovan Krejčíř v něm pregnantně popisuje své finanční styky s tehdejší vládní ČSSD nebo okolnosti svého útěku, který mu měla umožnit dohoda se státním zástupcem.¹²⁴¹²⁵

¹²⁰ Tamtéž

¹²¹ ton. „SPECIÁL: Kauza Krejčíř“. Idnes.cz (online). [cit. 4. 4. 2019]. Dostupné z: https://www.idnes.cz/zpravy/domaci/special-kauza-krejcir.A050919_114144_prilohy_miz.

¹²² Kmenta. Osobní rozhovor, 18. 2. 2019

¹²³ Tamtéž

¹²⁴ Kmenta, Jaroslav. „Krejčíř: Půjčil jsem miliony ČSSD“. Idnes.cz (online). [cit. 4. 4. 2019]. Dostupné z: https://www.idnes.cz/zpravy/domaci/krejcir-pujcil-jsem-miliony-cssd.A051020_091811_domaci_ton.

¹²⁵ Kmenta, Jaroslav. „Krejčíř: Z vily jsem neutekl, nechali mě jít“. Idnes.cz (online). [cit. 4. 4. 2019]. Dostupné z: https://www.idnes.cz/zpravy/domaci/krejcir-z-vily-jsem-neutekl-nechali-me-jit.A051020_210008_domaci_ad.

5. Profesní standardy investigativní žurnalistiky podle Jaroslava Kmenty

5.1. Investigativní žurnalistika

Investigativní žurnalistikou se rozumí konkrétní odvětví žurnalistiky jako takové. Toto označení vzniklo patrně z anglického „investigative reporting“ nebo „investigative journalism“. V úvahu by tak přicházely i české překlady vyšetřující, popřípadě pátrací žurnalistika. Cíle, které si investigativní reportéři a žurnalisté kladou, se výrazně nemění v závislosti na tom, v jakém prostředí pracují. Zatímco rozdílnost společnosti ani kultury do jejich praxe nezasahuje, jinak tomu je v ohledu s politickou ideologií. Rozvoj investigativní žurnalistiky je trend, který je přítomný především v demokratických státech.¹²⁶ Podle Orsága se tento typ žurnalistiky někdy označuje také jako hloubkový (in-depth). To souvisí s výraznější časovou i finanční náročností oproti běžnému zpravodajství.¹²⁷

To potvrzují i slova Jaroslava Kmenty. Ten s žurnalistikou jako takovou začínal v 90. letech 20. století v agenturní ČTK, postupem času se v redakci Mf DNES stal jedním z průkopníků investigativní žurnalistiky v České republice. *„Komunistická totalita nás tu poznamenala na řadu let dopředu. A nejinak tomu bylo i pro investigativní žurnalistiku. Zatímco na Západě prožívali novináři jednu kauzu za druhou, odhalovali korupci na nejvyšších místech, podvody v bankách nebo morální přešlapy poslanců, tady se v době totality nic takového nepěstovalo.“*¹²⁸

5.1.1. Hlídací pes demokracie

Obecně je považováno za hlavní funkci investigativní žurnalistiky to, čemu se v anglicky mluvících zemích říká „public watchdog“. V češtině se nejčastěji překládá jako „hlídací pes demokracie“. Jedná se o novinářskou snahu o ochranu či zachování toho, co spadá pod takzvaný veřejný zájem společnosti.

Anderson a Benjaminson nahlíží na investigativní žurnalistiku jako na reportování o skrytých informacích, a nehledě na to, o jaké tematické odvětví se jedná. Někteří investigativní žurnalisté tak pokrývají čistě jen aktivity o veřejně činných osobách, mapují

¹²⁶ Anderson, Benjaminson 1979, st. 6

¹²⁷ Orság 2007, st. 55

¹²⁸ „Investigativní žurnalistika v České republice“. Kmenta.cz (online). [cit. 14. 4. 2019]. Dostupné z: <http://www.kmenta.cz/cs/investigativni-zurnalistika/investigativni-zurnalistika-v-cr>.

zkorumpovaný politický systém, zatímco druzí analyzují machinace velkých obchodních společností, politických organizací, charit nebo vlád cizích států.¹²⁹

Se stejným náhledem přichází i Jaroslav Kmenta. „Přirovnám to třeba k tomu, že politici nebo státní úředníci a lobbisté nechtějí, aby jim bylo viděno pod prsty, tak vytvářejí nějakou hustou mlhu nebo několik opon před sebe, aby jim nebylo vidět do karet. Úkolem těch investigativních novinářů je odkrývat ty opony pro veřejnost, aby se dozvěděla víc o tom skutečném stavu věci.“¹³⁰

5.1.3. Dělení investigativních novinářů podle Jaroslava Kmenty

Co se týká praxe, dělí Jaroslav Kmenta investigativní novináře do tří kategorií, které si během své kariéry sám vymyslel.

- **Kontaktní**
- **Pátrači**
- **Kontaktní pátrači**

Podle jeho slov „kontaktní“ využívají převážně zdroje, zatímco „pátrači“ se nebojí nasadit při své práci i speciální techniku, jako jsou například skryté kamery či mikrofony. „Třeba z mého úhlu pohledu u Sabiny Slonkové, velmi výrazné osobnosti tuzemské investigativní žurnalistiky, z 80 až 90 procent převládá ta kontaktní žurnalistika, kdy je hodně závislá na tom, že se dozví informaci o tom, že je postup v nějaké kauze a podobně. Další významná osobnost je Janek Kroupa, který vzešel z televize Nova a možná je to tím, ale je tam zase věcí práce s tou vizuální složkou. To znamená, že v rámci toho pátracího přístupu musíte někdy umět nasazovat skryté kamery, skryté nahrávky a pracovat s tímhle fenoménem. On je toho takovým velkým reprezentantem. Já jsem se pohyboval někde na pomezí, občas jsem využíval institut toho, že jsem měl možnost použít skrytou kameru nebo nahrávku, zároveň jsem ale vycházel i z toho, že jsem měl ty jedinečné zdroje v nějakých institucích, díky kterým jsem se dozvídal zajímavé okolnosti a souvislosti. A myslím si, že je to taková zlatá střední cesta. Ten jeden extrém může vždycky člověka omezit, a to není dobře. Je potřeba rozvíjet se všemi směry. Dobrý investigativní novinář v sobě musí mít dva aspekty.“¹³¹

¹²⁹ Anderson, Benjaminson 1979, st. 5

¹³⁰ Kmenta. Osobní rozhovor, 29. 3. 2019

¹³¹ Tamtéž

5.2. Práce se zdroji v investigativní žurnalistice

Zdrojem se v žurnalistice rozumí zdroj informací. Pokud novinář referuje o skutečnosti či události, které nebyl osobně přítomen, je při tvorbě textu odkázán právě na něj. Informace může čerpat pomocí rozhovoru se svědky, současně ale i z písemných dokumentů či audiovizuálních záznamů. Zdroje dále můžeme dělit na otevřené a vlastní.¹³²

5.2.1. Otevřené zdroje

Jako zdroje otevřené označujeme veřejně přístupné informace, které byly publikovány a jsou volně k dohledání v médiích, veřejně dostupných dokumentech, rejstřících a databázích.¹³³ Tyto informace však využívá běžně i tradiční zpravodajská žurnalistika. Pro investigativní novináře je pak typické, že s podobnými zdroji nakládají detailněji, analyzují je a uvádějí do širšího kontextu.

Jak má nakládat s velkým množstvím veřejně dostupných informací investigativní žurnalista vysvětluje Jaroslav Kmenta. „*Musí být vynikající operativec, ale zároveň ještě lepší analytik, protože napsat pak ten text a orientovat se v tom množství informací, je v podstatě obrovská analytická práce. Tím se podle mě hodně vyznačuje například Jana Klímová, která aktuálně pracuje v Českém rozhlasu, ale taky byla součástí našeho investigativního týmu v Mladé frontě DNES. Ona je vynikající analytik, ještě navíc s důrazem na ekonomická témata.*“

5.2.2. Vlastní zdroje

Dalším, v mediálním diskurzu hojně využívaným, zdrojem informací jsou výše zmiňované vlastní zdroje. Mezi ně se mimo očitých svědectví novináře řadí i vlastní zkušenosti. V investigativní žurnalistice se ale často naráží na takzvané anonymní či tajné zdroje, se kterými musí každý autor zacházet velmi obezřetně. Kromě toho, že je třeba znát motiv takového informátora, je více než vhodné danou skutečnost ověřit z dalšího zdroje, ideálně otevřeného. Ruß-Mohl a Bakičová dále například upozorňují na nebezpečí, které hrozí při přílišné sympatii mezi novinářem a jeho zdrojem. Příliš přátelský vztah může vést k tomu, že žurnalista neklade správné otázky.¹³⁴

Nad relevantností tajných zdrojů se zamýšlí i Jaroslav Kmenta. Podle jeho slov jsou pro výslednou práci nejzásadnější zdroje veřejně dostupné, zatímco ty tajné slouží spíše jako

¹³² Osvaldová, Halada 2007, st. 11

¹³³ Tamtéž

¹³⁴ Ruß-Mohl, Bakičová 2005, st. 248

nápověda při práci na konkrétní kauze. „*Já vždycky říkám, že ty tajné zdroje se stejně nedají používat v nějaké velké míře do textu. Tomu stejně nikdo neuvěří, když postavíte text na pěti zásadních sděleních od tajného zdroje. To vám může říct kdokoli na ulici, nebo si to tak někdo může myslet. Tajné zdroje jsou ale pro novináře hrozně důležitou berličkou. Já říkám, že čím více těch berliček máte, tím lépe se v tom prostředí dokážete pohybovat. Lépe se pak vyznáte a víte, co se děje. Jaká je pravda a jaká je realita těch kauz. Když to pak ale chcete předložit veřejnosti, stejně k tomu musíte dojít nějakým způsobem a ten článek psát tak, že tam bude nějaká série hmatatelných důkazů nebo alespoň indicií. Vlastně je to úplně stejný princip, na kterém pracují policisté. Když nechytily zločince přímo při vykonání vraždy, musí nashromáždit sérii nepřímých, ale hlavně přímých důkazů, z toho se pak dělá nějaký uzavřený kruh. A v té novinářině platí něco podobného.*“

5.3. Desatero Jaroslava Kmenty

Za dobu, co strávil v mediálním prostředí, si Jaroslav Kmenta vytvořil vlastní desatero, které stručně a jasně popisuje, jak by podle něj měla ideálně vypadat investigativní žurnalistika. Původní verze je k nahlédnutí na Kmentových webových stránkách.¹³⁵

▪ **Zkušenosti**

Skutečným investigativním žurnalistou se podle Kmenty stane novinář až poté, co nabyde zkušeností, získá zdroje či patřičné dovednosti. Uvádí, že to může být otázka až deseti let. Sám se podle svých slov začal cítit jako „*plnohodnotný investigativní novinář v seriózním médiu*“ až při svém druhém angažmá v Mf DNES (viz kapitola 3.3.1.).

▪ **Důslednost**

Na podstatu problému nelze přijít, pokud se téma ignoruje. Uvádí, že je důležité vracet se ke kauzám z minulosti a znovu je analyzovat.

▪ **Umění komunikace**

„*Je to i o způsobu, jak jednáte s lidmi a jak s nimi mluvíte. A to taky třeba nedokáže kdekdo. Ono se zdá, že je to jednoduché, ale někdy je třeba náročné někoho přesvědčit. A teď nemyslím samozřejmě násilím, ale právě přirozenou formou nějaké důvěry, aby vám poskytl informace. Někdy to je opravdu běh na dlouhou trať. S tím člověkem se třeba vidíte čtyřikrát během dvou měsíců a až teprve při té čtvrté schůzce z toho vyplyne to, že se před vámi otevře*

¹³⁵ „Desatero investigativní žurnalistiky“. Kmenta.cz (online). [cit. 14. 4. 2019]. Dostupné z: <http://www.kmenta.cz/cs/investigativni-zurnalistika/desatero>.

*neskutečný příběh díky tomu, že vám dodá informaci nebo materiál, který je tím klíčem k seskládání mozaiky, po které jdete.*¹³⁶

▪ **Sít zdrojů**

Kmenta přiznává, že vytvořit si kvalitní síť zdrojů trvá několik let. Komplikace nastávají i kvůli časté fluktuaci zaměstnanců ve státní správě. *„Neřekl bych, že když si třeba budete zdroje od 90. let, že vám vydrží do dneška. Je nesmysl, aby to trvalo třeba dvacet let. Takhle to může fungovat jen v ojedinělých případech. Spíš je to o tom, že se naučíte nějakou cestu, metodu, z praxe. Jak vyhledávat takové lidi, kde a jakým způsobem. Tenhle vzorec chování si v sobě nějak vybudujete a postupně ho používáte.*¹³⁷

▪ **Důvěra vedení**

Zásadní je také role vydavatele a šéfredaktora, kteří musí o práci svého investigativního reportéra vědět, případně se za něj nebát postavit. Na mediálních přestupech Jaroslava Kmenty lze tuto skutečnost dokázat. Jakmile necítil ve vedení novin patřičnou stabilitu a podporu, odešel do jiné redakce.

▪ **Otevřené zdroje**

Kmenta i během hloubkového rozhovoru zdůrazňuje, že jakákoli kauza nemůže stát pouze na anonymních zdrojích. Investigativní novinář se podle něj musí umět orientovat ve svých právech a využívat zákon o svobodné přístupu k informacím.

▪ **Kontext**

Investigativní žurnalistika není jen o pátrací práci a sběru informací. Ve výsledku je reportér vždy postaven před výzvu, jak problematiku kauzy, o kterou se určitou dobu zajímal, předat čtenáři. Podle Kmenty je proto důležité naučit se efektivně zasazovat informace do kontextu.

▪ **Nemít strach**

Tímto bodem míní Jaroslav Kmenta primárně politiky a státní úředníky. Povinností novináře je od nich žádat stanoviska, vyjádření, případně rozhovory. Zdůrazňuje, že vzhledem k tomu, že jsou tyto osoby placené státem, se jedná o veřejný zájem.

¹³⁶ Kmenta. Osobní rozhovor, 29. 3. 2019

¹³⁷ Tamtéž

- **Korektnost a objektivita**

„Pokud usvědčujete někoho z nekalého chování, věřte, že vás takový člověk v tu chvíli nenávidí. A nejraději by vás zabil. Ale pokud máte pravdu, jste korektní a objektivní, tak věřte tomu, že až vychladnou emoce, i ten potrefený člověk si to později sám uvědomí.“¹³⁸

- **Štěstí**

V posledním bodu svého desatera Kmenta úsměvně dodává, že ne nutně vždy jde při rozkrývání nekalých praktik o kvalitní přípravu samotného novináře. On sám v rozhovoru několikrát zmiňuje, jak velkou roli v jeho novinářské kariéře hrála náhoda.

¹³⁸ „Desatero investigativní žurnalistiky“. Kmenta.cz (online). [cit. 14. 4. 2019]. Dostupné z: <http://www.kmenta.cz/cs/investigativni-zurnalistika/desatero>.

6. Závěr

Na samém začátku bylo položeno několik výzkumných otázek, na něž měla za úkol tato práce odpovědět. Na hlavní otázku, tedy jaký je význam osobnosti Jaroslava Kmenty v kontextu české investigativní žurnalistiky, odpovídá práce velmi podrobně. Vliv Jaroslava Kmenty na tuzemskou investigativní žurnalistiku je nezpochybnitelný. Od začátku 90. let, kdy se pochybuje na české mediální scéně, přichází pravidelně s významnými kauzami z domácího prostředí. Otevírá nová témata, nastoluje a posouvá agendu nejen v redakcích, kterých je sám součástí.

Další otázkou byla role Jaroslava Kmenty v době Sametové revoluce při vzniku regionální buňky Občanského fóra. I na tuto otázku se mi podařilo najít při hloubkovém rozhovoru náležitou odpověď. Kmenta se v revolučních dnech roku 1989 vracel do rodného Nymburka z Prahy, kde studoval Pedagogickou fakultu Univerzity Karlovy. Do regionu přivázel vždy nejaktuálnější informace z průběhu revoluce, přičemž se nakonec rozhodl pro tento účel založit i okresní zpravodaj. Jeho aktivismus byl v následujících komunálních volbách oceněn zvolením do nymburského zastupitelstva.

Poslední otázkou byl Kmentův přístup k profesi investigativní žurnalistiky. Na tuto problematiku odpovídá celá pátá kapitola, která mimo teoretického náhledu na toto odvětví přináší také Kmentovy výroky ke konkrétní problematice spojené s investigativou, jako je například práce se zdroji či problematika veřejného zájmu.

Práce jako celek měla za cíl představit osobnost Jaroslava Kmenty, zdůraznit její význam v kontextu české žurnalistiky a přiblížit ji do obecného povědomí čtenářů. Mimo toho popisuje i základní aspekty investigativní žurnalistiky, a to převážně za pomoci konkrétních profesních standardů a postupů, které Kmenta využívá.

7. Seznam použité literatury a zdrojů

Literatura

- Anderson, David – Benjaminson, Peter. 1976. *Investigative reporting*. Bloomington & London: Indiana University Press. ISBN 0-253-33164-1.
- Coughlin, Con. 2003. *Tajný život Saddáma Husajna*. Praha: BB art. ISBN 80-7023-215-3.
- Husák, Petr Maxmilián. 1999. *Česká cesta ke svobodě*. Praha: Volvox Globator. ISBN 80-7207-299-4.
- Kmenta, Jaroslav. 2009. *Kmotr Mrázek III*. Praha: JKM. ISBN 978-80-903603-3-4.
- Končelík, Jakub – Večeřa, Pavel – Orság, Petr. 2010. *Dějiny českých médií 20. století*. Praha: Portál. ISBN 978-80-7367-698-8.
- Kopeček, Lubomír. 2010. *Éra nevinnosti: česká politika 1989-1997*. Brno: Barrister & Principal. ISBN 978-80-87029-98-5.
- Lebovic, James H. 1994. „Before the Storm: Momentum and the Onset of the Gulf War“ in *International Studies Quarterly*. Roč. 38, č. 3.
- Orság, Petr. 2007. „Investigativní žurnalistiky a možnosti jejího uplatnění v českém regionálním zpravodajství.“ Pp. 55-61 in Lenka Waschková Císařová (ed.). *Regionální média v evropském kontextu*. Brno: Masarykova univerzita. ISBN 978-80-210-4473-9.
- Osvaldová, Barbora – Halada, Jan. 2007. *Praktické encyklopedie žurnalistiky a marketingové komunikace*. Praha: Libri. ISBN 978-80-7277-266-7.
- Princ, Ivan. 2017. „Pouštní štít a Pouštní bouře 1990-1991“ in *Obrana a strategie*. Roč. 17, č. 2.
- Ruß-Mohl, Stephan – Bakičová, Hana. 2005. *Žurnalistika: komplexní průvodce žurnalistikou*. Praha: Grada. ISBN 80-247-0158-8
- Rychlík, Jan – Penčev, Vladimír. 2013. *Od minulosti k dnešku: dějiny českých zemí*. Praha: Vyšehrad. ISBN 978-80-7429-387-0.
- Sedláková, Renáta. 2014. *Výzkum médií: nejužívanější metody a techniky*. Praha: Grada. ISBN 978-80-247-3568-9.

Články v elektronické podobě

- Aust, Ondřej. „Startuje nový měsíčník Reportér, vychází na papíře i pro tablety“. Mediar.cz (online). [cit. 10. 4. 2019]. Dostupné z: <https://www.mediar.cz/startuje-novy-mesicnik-reporter-vychazi-na-papire-i-pro-tablety/>.
- Černá, Michaela. „Bývalý šéf MF DNES Časenský připravuje časopis Reportér magazin“. I dnes.cz (online). [cit. 8. 4. 2019]. Dostupné z:

- https://www.idnes.cz/zpravy/domaci/byvaly-sefredaktor-mf-dnes-casensky-pripravuje-casopis-reporter-magazin.A140516_172816_domaci_mcn.
- ČT24. „*Dva britští poslanci byli v 60. letech agenty československé StB*“. Ct24.ceskatelevize.cz (online). [cit. 2. 4. 2019]. Dostupné z: <https://ct24.ceskatelevize.cz/svet/1381223-dva-britsti-poslanci-byli-v-60-letech-agenty-ceskoslovenske-stb>.
 - ČT24. „*Křišťálově čisté finance stály Grosse premiérské křeslo*“. Ct24.ceskatelevize.cz (online). [cit. 8. 4. 2019]. Dostupné z: <https://ct24.ceskatelevize.cz/archiv/1465403-kristalove-ciste-finance-staly-grosse-premierske-kreslo>.
 - ČT24. „*Poslanci změkčili náhubkový zákon*“. Ct24.ceskatelevize.cz (online). [cit. 4. 4. 2019]. Dostupné z: <https://ct24.ceskatelevize.cz/domaci/1267794-poslanci-zmekcili-nahubkovy-zakon>.
 - Dočekal, Daniel. „*Zítří asi něco koupím, napsal Babiš na Twitteru. Média z něj udělala zprávu dne*“. Lupa.cz (online). [cit. 7. 4. 2019]. Dostupné z: <https://www.lupa.cz/clanky/zitra-asi-neco-koupim-napsal-babis-na-twitteru-a-noviny-z-toho-udelaly-zpravu-dne/>.
 - Drábek, Ondřej. „*Bulvární deník Super dnes už nevyjde*“. Ihned.cz (online). [cit. 1. 4. 2019]. Dostupné z: <https://archiv.ihned.cz/c1-11277530-bulvarni-denik-super-dnes-uz-nevyjde>.
 - iDNES. „*Bulvární Super končí*“. Idnes.cz (online). [cit. 1. 4. 2019]. Dostupné z: https://www.idnes.cz/zpravy/domaci/bulvarni-super-konci.A020716_194755_domaci_zem.
 - iDNES. „*Jaroslav Kmenta z MF DNES získal novinářskou cenu K. H. Borovského*“. Idnes.cz (online). [cit. 10. 4. 2019]. Dostupné z: https://www.idnes.cz/zpravy/domaci/jaroslav-kmenta-z-mf-dnes-ziskal-novinarskou-cenu-k-h-borovskeho.A100610_104612_domaci_jw.
 - jih. „*Nový deník: Je to Super*“. Ihned.cz (online). [cit. 1. 4. 2019]. Dostupné z: <https://archiv.ihned.cz/c1-1008399-novy-denik-je-to-super>.
 - Kejlová, Tamara. „*Babiš koupil Mafru. Do obsahu novin zasahovat nebude, říká jeho mluvčí*“. Ct24.ceskatelevize.cz (online). [cit. 7. 4. 2019]. Dostupné z: <https://ct24.ceskatelevize.cz/ekonomika/1089933-babis-koupil-mafru-do-obsahu-novin-zasahovat-nebude-rika-jeho-mluvci>.
 - Kmenta, Jaroslav. „*Kde vzal Grossův strýc 1,2 milionu?*“. Idnes.cz (online). [cit. 8. 4. 2019]. Dostupné z: https://www.idnes.cz/zpravy/domaci/kde-vzal-grossuv-stryc-1-2-milionu.A050117_214828_domaci_sas.
 - Kmenta, Jaroslav. „*Kdyby to viděl Peroutka*“. Respekt.cz (online). [cit. 1. 4. 2019]. Dostupné z: <https://www.respekt.cz/tydenik/2001/15/kdyby-to-videl-peroutka>.
 - Kmenta, Jaroslav. „*Krejčíř: Půjčil jsem miliony ČSSD*“. Idnes.cz (online). [cit. 4. 4. 2019]. Dostupné z: https://www.idnes.cz/zpravy/domaci/krejcir-pujcil-jsem-miliony-cssd.A051020_091811_domaci_ton.
 - Kmenta, Jaroslav. „*Krejčíř: Z vily jsem neutekl, nechali mě jít*“. Idnes.cz (online). [cit. 4. 4. 2019]. Dostupné z: https://www.idnes.cz/zpravy/domaci/krejcir-z-vily-jsem-neutekl-nechali-me-jit.A051020_210008_domaci_ad.

- Kmenta, Jaroslav. „*Svoboda je nejúžasnější věc, která může novináře potkat*“. ReporterMagazin.cz (online). [cit. 10. 4. 2019]. Dostupné z: <https://reportermagazin.cz/a/pLUjr/svoboda-je-nejuzasnejsi-vec-ktera-muze-novinare-potkat>.
- Köppl, Daniel. „*Na kampaň máme více než 100 miliónů*“. Mam.cz (online). [cit. 1. 4. 2019]. Dostupné z: <https://mam.cz/c1-1036960-na-kampan-mame-vice-nez-100-milionu>.
- Macháček, Jan. „*Klaus skončil*“. Respekt.cz (online). [cit. 1. 4. 2019]. Dostupné z: <https://www.respekt.cz/tydenik/1997/49/klaus-skoncil>.
- Musil, Michal. „*Změna podoby i obsahu, odhalování nepravostí. Vyšla nová MF DNES*“. Idnes.cz (online). [cit. 4. 4. 2019]. Dostupné z: https://www.idnes.cz/zpravy/domaci/zmena-podoby-i-obsahu-odhalovani-nepravosti-vysla-nova-mf-dnes.A100321_205332_domaci_cem.
- MF DNES. „*DOKUMENT: Kdo je kdo v kauze Krakatice*“. Idnes.cz (online). [cit. 4. 4. 2019]. Dostupné z: https://www.idnes.cz/zpravy/domaci/dokument-kdo-je-kdo-v-kauze-krakatice.A080922_094741_domaci_jte.
- Novinky. „*Prezident jmenoval Grosse premiérem*“. Novinky.cz (online). [cit. 8. 4. 2019]. Dostupné z: <https://www.novinky.cz/domaci/36797-prezident-jmenoval-grosse-premierem.html>.
- ref. „*Novinář Kmenta utíká z MF DNES před Babišem, kterému řekl, že je kmotr*“. Reflex.cz (online). [cit. 12. 4. 2019]. Dostupné z: <https://www.reflex.cz/clanek/zpravy/53048/novinar-kmenta-utika-z-mf-dnes-pred-babisem-kteremu-rekl-ze-je-kmotr.html>.
- Reportér. „*Reportér z Reportéra získal Cenu Ferdinanda Peroutky*“. ReporterMagazin.cz (online). [cit. 10. 4. 2019]. Dostupné z: <https://reportermagazin.cz/a/p6J8c/reporter-z-reportera-ziskal-cenu-ferdinanda-peroutky>.
- Slonková, Sabina. „*Uzávěrka: Tečka za příběhem, který Klausovi položil vládu. Padla jediná podmínka*“. Seznamzpravy.cz (online). [cit. 1. 4. 2019]. Dostupné z: <https://www.seznamzpravy.cz/clanek/tecka-za-pribehem-ktery-klausovi-polozil-vladu-padla-jedina-podminka-42556>.
- Spurný, Jaroslav. „*Problém se Šárkou roste*“. Respekt.cz (online). [cit. 8. 4. 2019]. Dostupné z: <https://www.respekt.cz/tydenik/2005/8/problem-se-sarkou-rose>.
- Ševčíková, Šárka. „*Nemůžu pracovat pro média, která vlastní aktivní politik, tvrdí novinář Jaroslav Kmenta*“. Radiozurnal.rozhlas.cz (online). [cit. 12. 4. 2019]. Dostupné z: <https://radiozurnal.rozhlas.cz/nemuzu-pracovat-pro-media-ktera-vlastni-aktivni-politik-tvrdi-novinar-jaroslav-6222096>.
- ton. „*SPECIÁL: Kauza Krejčíř*“. Idnes.cz (online). [cit. 4. 4. 2019]. Dostupné z: https://www.idnes.cz/zpravy/domaci/special-kauza-krejcir.A050919_114144_prilohy_miz.
- Trejbal, Lukáš. „*DISKUSE: Listopad 1989 na Nymbursku: nejdřív to šlo ztuha, pak už se dýchalo svobodně*“. Nymbursky.denik.cz (online). [cit. 26. 3. 2019]. Dostupné z: https://nymbursky.denik.cz/zpravy_region/listopad20081114.html.

Periodika

- Čásenský, Robert. „*Kámoš Kmenta*“. Reportér, č. 55, březen 2019, st. 3.
- Kmenta, Jaroslav. „*Praze bych neublížil, tvrdil špion*“. Mladá fronta DNES, 1. 12. 2009, st. 3.

Další zdroje

- „*Český špion Erwin van Haarlem*“. Kmenta.cz (online). [cit. 2. 4. 2019]. Dostupné z: <http://www.kmenta.cz/cs/knihy/cesky-spion-erwin-van-haarlem>.
- „*Desatero investigativní žurnalistiky*“. Kmenta.cz (online). [cit. 14. 4. 2019]. Dostupné z: <http://www.kmenta.cz/cs/investigativni-zurnalistika/desatero>.
- „*Investigativni žurnalistika v České republice*“. Kmenta.cz (online). [cit. 14. 4. 2019]. Dostupné z: <http://www.kmenta.cz/cs/investigativni-zurnalistika/investigativni-zurnalistika-v-cr>.
- „*Koaliční dohoda*“. Vlada.cz (online). [cit. 1. 4. 2019]. Dostupné z: <https://web.archive.org/web/20030518165823/http://wtd.vlada.cz/scripts/detail.php?id=502>.
- „*Nadační fond Reportér*“. Reportermagazin.cz (online). [cit. 10. 4. 2019]. Dostupné z: <https://reportermagazin.cz/p/nadacni-fond>.
- „*Periodický tisk*“. Abccr.cz (online). [cit. 26. 3. 2019]. Dostupné z: <http://www.abccr.cz/overovana-data/periodicky-tisk/>.
- „*Stanislav Gross*“. Vlada.cz (online). [cit. 8. 4. 2019]. Dostupné z: <https://www.vlada.cz/cz/clenove-vlady/historie-minulych-vlad/rejstrik-predsedu-vlad/stanislav-gross-18016/>.
- „*Volby do zastupitelstev obcí 24. 11. 1990*“. Volby.cz (online). [cit. 26.3.2019]. Dostupné z: <https://www.volby.cz/pls/kv1990/kv11111?xjazyk=CZ&xid=1&xdz=1&xnumnuts=3208&xobec=537004>.
- „*Základní informace*“. Ctk.cz (online). [cit. 26. 3. 2019]. Dostupné z: https://www.ctk.cz/o_ctk/zakladni_informace/.
- „*Životopis*“. Aliasbigas.cz (online). [cit. 2. 4. 2019]. Dostupné z: <https://www.aliasbigas.cz/zivotopis/>.
- „*Životopis jako povídka*“. Kmenta.cz (online). [cit. 4. 4. 2019]. Dostupné z: <http://www.kmenta.cz/cs/kdo-jsem/zivotopis-jako-povidka>.

Seznam osobních rozhovorů

- Čásenský, Robert. Osobní rozhovor. Praha, 19. 3. 2019
- Kmenta, Jaroslav. Osobní rozhovor. Nymburk, 18. 2. 2019
- Kmenta, Jaroslav. Osobní rozhovor. Nymburk, 29. 3. 2019
- Kubík, Jiří. Osobní rozhovor. Praha, 15. 3. 2019

8. Přílohy

Seznam příloh

- **Příloha č. 1:** Rozhovor s Jaroslavem Kmentou
- **Příloha č. 2:** Rozhovor s Jiřím Kubíkem
- **Příloha č. 3:** Rozhovor s Robertem Čásenským

Příloha č. 1: Rozhovor s Jaroslavem Kmentou

Z jakých jste vyšel poměrů?

Vyšel jsem z poměrů v maloměstě Nymburce. Narodil jsem se tady 16. února 1969, jsem z rodiny, která neměla nikdy nic společného s nějakým veřejným životem a samozřejmě ani s novinářinou. Moje maminka měla čtyři děti velmi krátce za sebou, už v šestnácti letech začala, takže pro ni bylo základní vzdělání v podstatě vrchol. Tatka pracoval hrozně dlouho v uranových dolech v Příbrami, nedávno zemřel na rakovinu. Ani on nebyl nějak veřejně činný. Jestli jsem něco v rámci novinářiny zdědil po předcích, o tom zatím nevím.

Pro mě život jako takový se vším všudy začal našťestí Sametovou revolucí v roce 1989, kdy jsem se začal více aktivně angažovat, a to mě vlastně hodilo do toho současného života. To je něco, co mě hodně zformovalo. Mou osobnost i můj život.

Kdy jste začal pociťovat touhu stát se novinářem?

Asi se to ve mně nějakým způsobem projevovalo už na gymnáziu. Já jsem tam měl takové tendence vydávat časopis. Bavilo mě debatovat... Takový ten kriticismus ve mně byl, aniž bych to vůbec tušil. V době komunismu nám ředitelka úplně zakázala být takhle svobodomyšlní. Dovolili nám vydat jedno číslo, které bylo vytištěné v jedné verzi a vystavilo se v uzamykatelné skleněné vitrínce, ke které měla přístup jen sama ředitelka. Takže si to nejprve nějak cenzurně prošla, abychom tam neprojevovali náklonost k jevům, které nebyly schváleny komunistickou stranou, a tak...

Ale novinářské tendence jsem v sobě cítil. Protože jsem hrozně sportoval, byť na to dneska nevypadám, hrával jsem dobře fotbal a bavilo mě psát informace z místních fotbalových zápasů. To se dávalo zase třeba do vitríny na náměstí v Nymburce. Takže jsem to v sobě tak nějak cítil, ale bouchlo to ve mně jak saze až v listopadu 1989.

Jak jste se dostal ke zrodu Občanského fóra v Nymburce?

To bylo jednoduché. Já jsem studoval v Praze na Univerzitě Karlově Pedagogickou fakultu. Myslím, že jsem v té době byl ve třetáku. V rámci toho studia se člověk dostal do víru dění, aniž by třeba chtěl. Ale já jsem samozřejmě hrozně chtěl a usiloval jsem o to. Takže jsem se studenty vyjížděl do regionů, kde jsme měli za úkol hlavně roznášet letáky, plakáty a vysvětlovat lidem, co se v Praze děje. Já jsem si v podstatě vybral tenhle region, který znám, takže jsem tady začal normálně chodit po náměstí s kamarády a vyvěšovat

plakáty. Řada lidí se téhle aktivity bála. Byť už to byl v podstatě pád režimu, tak u moci stále byli komunisté a Státní bezpečnost všude. Jakýkoliv projev, který směřoval proti Komunistické straně, ostře sledovali a do té doby i lidi zavírali.

Nějaká úzká skupina se tady v těch listopadových dnech začala po večerech scházet na náměstí, zapalovali svíčky a já jsem tam nosil ty podklady z Prahy. O to měli lidi zájem a debatovalo se. Pak jsme utvořili takovou skupinu a zašli jsme do Hálkova divadla, kde jsme si u čaje řekli, že založíme po vzoru dalších měst Občanské fórum taky. Takže vlastně úplně nahodile, díky tomu, že jsem vedl aktivní studentský život, jsem se stal součástí Občanského fóra v okrese Nymburk.

Okresní zpravodaj Občanského fóra v Nymburce byla Vaše iniciativa?

Ano. Ono to vlastně vycházelo z toho, že jsem viděl ten propastný rozdíl mezi Prahou a regiony. V každém okrese fungoval okresní týdeník, který vydával okresní výbor KSČ. Tam týden co týden vycházely i v těch listopadových týdnech články, které byly opravdu komunisticky laděné, ve smyslu „hlavně klid a nenaslouchat novým lidem“. My jsme viděli, že lidé vůbec netuší, co se děje v Praze, protože se to nedozvěděli z větší části ani z velkých masmédií. Tak mě napadlo tohle.

Já jsem ale vůbec neměl představu, co to obnáší. Potřebovali jsme hlavně tiskárnu, což byl vlastně největší problém, se kterým bych si sám nikdy neporadil. V komunistickém režimu byly velmi přísně kontrolované kopírky a státní instituce, které je měly k dispozici. Tam se dokonce počítalo, kolikrát kdo co kopíroval a Státní bezpečnost zřejmě chodila i na kontroly, aby se tam nedělaly protirežimní záležitosti.

V nymburském Občanském fóru působila jedna paní, která pracovala na Okresní hygienické stanici v Nymburce, tam právě byla jedna kopírka. A ta nám umožnila vznik zpravodaje, protože jsme první číslo tiskli na ní. Já si pamatuju, že jsme měli velké oči, protože jsme udělali na tu dobu hrozně moc výtisků. To bylo snad tisíc kusů čtyřstránkového zpravodaje. Takže se to kopírovalo tak, že v polovině toho cyklu docházela barva, a prostě jsme pak museli na některých místech ručně dopisovat písmenka, protože by to jinak nebylo k přečtení. To byly ty začátky.

Pak tady někdo, už ani nevím odkud, sehnal cyklostyl. To byla taková, v uvozovkách, malinká příruční tiskárna. Ten text se vepsal na takový speciální kopírák, který se vložil do válce s inkoustem. S tím se točilo a pod to se dával papír. Takže jsme pak takhle ručně

kopírovali. Na tom jsme tady pracovali ještě s jedním kolegou z Občanského fóra. Já to psal a ustanovil jsem se jako šéfredaktor toho periodika. Ze začátku jsme to prodávali zdarma, potom asi za padesátník nebo korunu. Vytipovali jsme si některé studenty nebo aktivisty, ti to pak prodávali po regionu.

Myslím si, že to tady byla, na tu dobu, pokročilá věc. V ostatních okresech nebo krajích to nikdo nebyl schopen takhle udělat. Asi tam chyběla taková ta touha, nějaký ten magor jako jsem byl já, který by to vzal do svých rukou. Já navíc ani neuměl psát na stroji. Ty texty, které jsem vymýšlel, jsem vždy nejdřív předepsal rukou, a potom diktoval své tehdejší přítelkyni, která na stroji trochu uměla. Potom jsme se i vzali.

Grafiku jsme neměli žádnou, to se všechno vymýšlelo za chodu. Já si pamatuji, že jsem tam rukou dělal obrázky, které jsem někde obkreslil. To byl opravdu takový pravěk, ale hezký.

Jak vzpomínáte na své následné působení v zastupitelstvu?

Já jsem cítil, že by bylo dobré tomu tady pomoci. Byl jsem poměrně populární v těch prosincových dnech, kdy se tu konaly demonstrace na náměstí. Já jsem tam vždycky vystupoval za studenty. Taková ta první vlna revoluce byla spojená se studenty a pro Nymbursko jsem byl tím symbolem já. A možná i proto jsem souhlasil s tím, že se dostanu na místní kandidátku Občanského fóra. Pamatuji si, že jsem byl někde v polovině kandidátky a voliči mě víc kroužkovali a poslali mě do zastupitelstva ještě z lepšího místa. Vzpomínám si, že na prvních místech se tam dostávali doktoři, protože je každý znal. Jakmile byl někdo MUDr., měl jistotu, že se dostane. A pak jsem tam byl já jako student.

V zastupitelstvu jsem vydržel jen krátce, tuším, že necelý rok. Pak jsem totiž dokončil školu, to bylo v roce 1991, a hned jsem odepsal na několik inzerátů. Nakonec mě přijali do agentury ČTK a já jsem viděl, že ta práce novináře se neslučuje s nějakou veřejnou pozicí, byť na místní úrovni. Tam se z člověka stával tak trochu politik, ale já chtěl být novinář. Takže jsem na zastupitelstvu oznámil, že rezignuji, že se omlouvám, ale půjdu novinářskou cestou. Takhle vlastně skončila moje krátká politická dráha.

Jak probíhal konkurz v ČTK?

To si pamatuji jako dneska. Přišel jsem tam a tušil jsem, že ve mně možná něco je a že mám nějaký dar psát, být společenský a nebát se chodit do terénu s lidmi. Možná proto jsem sebral tu odvalu přijít tam bez větších zkušeností a bez vzdělání, protože jsem byl

vystudovaný učitel a nikoli žurnalista. Což možná v té době bylo plus, protože kdo prošel žurnalistickou fakultou za komunismu, tak se nenaučil svobodnou novinářinu, ale spíš být mluvčí KSČ.

Přišel jsem na konkurz a když jsem viděl na stolech seřazené psací stroje, tak jsem se obracel na podpatku a došlo mi, že tohle asi nevyjde. Čekal jsem, že budou zkoušet rychlost psaní na stroji, a to pro mě nemělo smysl. Opravdu jsem chtěl odejít, ale na poslední chvíli mě zachránila tehdejší sekretářka zpravodajského oddělení. Vysvětlila mi, že rychlost se počítat nebude a že se na stroji když tak naučím. Vlastně mě donutila, abych se vrátil. Z těch všech adeptů, kteří se na konkurz sešli, jsem tam samozřejmě zůstal nejdelší dobu, protože jsem to cvakal jen jedním prstem. Ale naštěstí usoudili, že se jim ten obsah líbil. Později mi řekli, že jsem patřil k těm nejlepším z výběrového řízení. A vzali mě. Byl jsem šťastný, protože jsem začal být profesionální novinář. Díky tomu, že jsem si to našel na inzerát.

Zatímco v dnešní době je díky internetu více možností, jak se stát novinářem, tehdy těch médií bylo hrozně málo. Ta revoluční doba ale dovolovala velkou změnu a do redakcí se nabírali noví lidé.

Jak vzpomínáte na své působení v ČTK?

Dobře. Tam jsem ze začátku koukal na tu práci jako na zjevení, protože jsem netušil, co to všechno obnáší. Tam jsem se to všechno učil za pochodu. To je hrozně dobrá praxe a současně škola žurnalistického života, protože ta *Četka* člověka nutí se naučit bezvadné zpravodajství. Jak reportovat o událostech, které se aktuálně dějí. Tam bylo takové pravidlo, že když jsem šel z akce, musel jsem do několika minut vědět, o čem chci referovat. Takže jsem si musel ty informace dobře zanalyzovat rovnou na té tiskové konferenci, už v hlavě a v poznámkách. Když jsem přišel do redakce, měl jsem mít rozmyšlené minimálně první dva odstavce, to bylo to hlavní sdělení. To, že zpráva má mít nejzákladnější sdělení v prvních dvou třech větách, a ten zbytek v dalších, protože když redakce odebírají od ČTK texty, to nás tam přímo učili, často to zkracují právě odspodu. Ať už jde o tisk, rádio nebo televizi. A s tímhle vědomím jsem se učil dělat zpravodajství, a to mi velmi pomohlo.

Začal jsem vědět, kde si nacházet cestu k tiskovým mluvčím, k úřadům, vládě, parlamentu. To pro mě bylo úplně nové. Já jsem byl šťastný, že jsem byl najednou ve foyer Poslanecké sněmovny. Politici, které jsem do té doby znal jen z televize, najednou

procházeli kolem mě a já jim mohl nastavit diktafon a ptát se jich. To bylo pro mě naprosto úžasné.

Když jsem začínal, tak se ptali, co mi mají přidělit za rezort. Na základě toho, že jsem měl vystudovanou Pedagogickou fakultu na Univerzitě Karlově, mi vybrali školství, mládež, studentské spolky, děti a podobně. Velmi brzo se mi to rozšířilo o politiku a chodil jsem na tiskovky politických stran.

Takže jste se nakonec naučil i na stroji?

No jasně. Když jste pak v tom terénu, tak to už Vás naučí. Velmi rychle už jsem se to doučil dvěma prsty, takže jsem stíhal i ostatním v redakci.

Proč jste přešel do Mladé fronty DNES?

To bylo dané tím, že zrovna v Mladé frontě chybělo reportérské oddělení. Prostě šikovní lidé, kteří by vnesli do toho hodně názorového spektra tehdejší Mladé fronty nějaké kvalitní zpravodajství. Byla to možná i souhra náhod, protože se v ČTK tou dobou zrovna odehrávaly taky nějaké změny. A do vrcholných funkcí přišli noví lidé a někdo se tam nepohodl v tom, jak by se práce měla dělat. A v té době nás asi pět šest lidí z redakce dostalo konkrétní nabídku jít pracovat do Mladé fronty DNES a dělat tam to zpravodajství, jak jsme byli zvyklí. To byla pro mě další výzva, protože jsem se mezi těmi takzvanými vyvolenými ocitl a v roce 1993 jsem přestoupil.

Tam už ta práce byla trochu o něčem jiném. Nebylo to běžné denní zpravodajství, ale každý pracoval i na vlastních tématech, kterými se snažil zaujmout čtenáře. Šli jsme víc takovou reportérskou cestou, takže až tam jsem se začal učit takovým metodám, které bych nazval jako začátky investigativní žurnalistiky.

Brali Vás po dvou letech v ČTK v Mladé frontě DNES jako nováčka, nebo jste pro ně byl už hotový novinář?

Byl jsem, nechci říct hotový, ale novinář, který po dvou letech v Četce nabral zkušenosti a dovednosti. Uměl jsem zkrátka sehnat informace a napsat je tak, že byly třeba i lepší než od konkurence. Po několika měsících jsem se stal jedním ze základních kamenů toho reportérského oddělení.

Vnímali jste oproti ČTK rozdíly ve fungování redakce Mladé fronty DNES?

Ta základní změna byla v tom, že jsme nepokrývali všechny akce, které se ve společnosti děly ten den. V ČTK ty informace chodily víc naproti, protože se někdo chtěl veřejnosti svěřit s nějakou informací. Politici chtěli mluvit, tak udělali tiskovku. Úřady se chtěli svěřit s tím, co nového přijaly, tak Vás pozvaly na briefing nebo poslaly text, který se pak přepracoval do zpravodajské podoby. V Mladé frontě DNES to byl opačný systém. Tam jsem jako novinář nasál to dění díky tomu, že jsme odebírali informace z *Četky*. Zároveň jsem si ale začínal vyhledávat svoje vlastní zdroje a informace a debatoval jsem v redakci, co by bylo dobré začít zpracovávat jako hlavní téma. Ta změna byla velká hlavně v rytmu a ve vyhledávání témat.

O které kauze si myslíte, že Vám otevřela dveře do „první ligy“?

To byla kauza *Pouštní horečka* a pamatuju si to jako dnes. Jel jsem s manželkou z dovolené v Chorvatsku, to jsme byli poprvé u moře, někdy v roce 1993 nebo 1994. Hned jsem byl natěšený a první noviny, které jsem popadl, byly samozřejmě Mladá fronta DNES. A v zahraniční rubrice jsem narazil na hrozně zajímavou zprávičku převzatou z agentur, že v Americe mají veteráni, kteří bojovali v Zálivu, nějaké nevysvětlitelné zdravotní problémy, umírají na rakovinu a podobně. Mě to hrozně zaujalo, a protože jsem měl už tehdy v Mladé frontě v gesci svěřenou obranu, vzal jsem to téma za své. Logicky mě napadlo, že když tam byla i naše dvousetčlenná jednotka, možná budou mít nějaké potíže i naši vojáci. Zavolaal jsem na ministerstvo obrany a zeptal jsem se tiskového mluvčího, jestli náhodou neregistrují podobné nemoci jako v USA. On mi během pár minut poslal fax, že nemají žádné problémy a čeští veteráni jsou v pořádku a zdraví. Tak jsem to vzal a napsal jsem zprávu o tom, že zatímco američtí veteráni mají zdravotní problémy, čeští jsou v pořádku.

Asi druhý nebo třetí den po vytištění se mi ozval jeden z českých válečných veteránů, Petr Želinský, že informace, které jsem měl z ministerstva nejsou pravdivé a že zná ve svém okolí veterány, kteří mají nemoci podobné těm v Americe. To mě zaujalo. Tam jsem se poprvé střetl s tím, že nemůžete vždy věřit státní instituci nebo tiskovému mluvčímu. Tam přišla taková forma mého začátečnického bádání jako investigativního žurnalisty. Najednou jsem měl vedle sebe zdroje, které tvrdily úplný opak.

Já jsem, i na základě dokumentů, které mi poskytovali sami váleční veteráni, začal usvědčovat státní orgán, v tomhle případě ministra obrany Antonína Baudyše, že lže. My jsme s těmi veterány přicházeli s řadou důkazů, které ministra doslova svlékaly donaha, protože dokazovaly, že je špatný manažer a neví, co se mu v jeho rezortu děje. On ale

následně předstoupil před média a omluvil se za to, že udělal chybu. Což bylo tehdy naprosto neuvěřitelné.

Tahle kauza má v sobě úplně všechnu energii, kterou novinářská práce může mít. Nejenom, že je tam investigativní práce, ale zároveň to přineslo spoustu pozitiv. Politik se omluvil a začalo se o té věci mluvit jinak. Veteráni dosáhli toho, že se o ně začalo ministerstvo starat a ta služba pro stát se začala brát víc vážně, skoro jako legionářská tradice. Nakonec to vedlo i k tomu, že se přijal zákon o veteránech. Což je něco, co bylo na Západě běžné. Začaly se taky posuzovat chemické přístroje, které naše armáda na místě používala a Američané dospěli k závěru, že máme vyspělejší technologie než oni. To z české protichemické jednotky následně udělalo největší odborníky. A i to bylo k prospěchu věci. Takže se z drobné kauzy stala aféra, která změnila obraz armády na veřejnosti u nás i ve světě, a to v dobrém slova smyslu.

Jak vzpomínáte na rok 1997, kdy i díky Vaším článkům padla vláda?

Úplně popravdě, já jsem tu vládu úplně nesložil. Já jsem byl něco jako urychlovač dějin. Tak mě pak nazval s odstupem času Ivan Pilip. V tom roce 1996 a 1997 byla ve společnosti taková atmosféra, kdy Klausova vláda začala mít problémy a neuměla vysvětlit veřejnosti, proč se občas nedaří v ekonomických věcech, a zároveň měla ODS problémy s vysvětlováním některých vysokých finančních darů. Vznikla aféra, kdy se z darovacích dokladů, které dávala strana do parlamentu, ukázalo, že minimálně ve dvou případech ty dárci neexistovali. Já si dodnes pamatuju jména. Byl to Radjiv Sinha z Mauricia, ten vůbec neexistoval. A pak Maďar Lajos Bács, o kterém kolegové novináři následně zjistili, že existoval, ale byl po smrti, takže nemohl ODS věnovat v přepočtu nějakých 7 milionů korun. A to nastartovalo sponzorskou aféru. Nejdřív tomu ODS odolávala a zdálo se, že se z toho možná i vyvlíkne.

Nicméně v těch bouřlivých dnech listopadu 1997 jsem se dozvěděl z dobrého zdroje, že na nějakém zasedání ODS, teď nevím jistě, jestli to byla výkonná rada, nebo grémium, během vzrušených debat probleskla otázka od hlavního pokladníka, co má dělat s těmi penězi, co jsou uloženy tajně ve Švýcarsku. A někdo ho okamžitě zastavil, ať o tom nemluví, protože o švýcarském kontu na zasedání nevěděli všichni. V ten moment se o něm teprve poprvé dozvěděli někteří lidé z nejužšího vedení ODS. Tehdy už mezi špičkami strany byl rozkol, polovina byla pro Klause a druhá ho chtěla nějak vystřídat. No, a tak se ke mně ta informace o existenci tajného konta ODS ve Švýcarsku dostala. Když jsem se pak snažil

zjistit detaily, pomohla mi právě rozpolcenost strany. Já jsem oběhl asi pět z deseti nebo osmi lidí, o kterých jsem věděl, že byli tehdy přítomni té debatě. A dva mi to potvrdili. Jedním z nich byl tehdejší ministr zdravotnictví Jan Stráský a druhým Ivan Pilip.

To pro mě znamenalo, že jsem mohl přijít do redakce a říct „hele, mám to z několika zdrojů a rovnou i okomentované“, takže jsme to mohli pustit ven. Dali jsme to do novin a stal se z toho ten urychlovač dějin. To mi pak Ivan Pilip asi po dvou letech řekl, když mě viděl v parlamentu. Že jsem zrychlil tempo změn v ODS, která se vnitřně rozklížila. A to bylo díky tomu kontu. S odstupem několika let existenci konta potvrdila i policie. To jsem zveřejnil až někdy v roce 1999 nebo 2000. Takže trvalo několik let, než jsme se dozvěděli čistou a potvrzenou pravdu.

Jaký byl důvod Vašeho prvního odchodu z Mladé fronty DNES v roce 2000?

Já jsem se popravdě cítil tak nějak opotřeбенý tím reportérským oddělením a přemýšlel jsem, že zkusím dělat tu práci jinde a jinak. To byla taková ta touha změnit dres nebo firmu. Nechtěl jsem dělat celý život v jednom domě. A taky to byla trochu mladická nerozváženost. To si člověk myslí, že pomalu snědl všechnu moudrost světa a víc se učit nemusí. Já jsem si ale neuvědomoval a nepřipouštěl, že odchod z Mladé fronty bude těžký. Ono totiž nebylo moc kam jít, nemohl jsem si v roce 2000 úplně vybírat. Mladá fronta DNES byla takovým pomyslným vrcholkem novinářské práce, a pokud člověk nechtěl do televize, nebylo kam postoupit výš.

Já jsem se rozhodl jít vlastní cestou. Chtěl jsem rozvíjet investigativní žurnalistiku a v tehdejších Denících, jak jsou v každém kraji, měl chuť podpořit můj projekt tehdejší šéfredaktor Jiří Bigas. Slíbil mi, že mi dá speciální investigativní oddělení, se kterým bych mohl projektově pracovat. Tak jsem se pro to nadchl, i když to bylo oproti Mladé frontě méně významné médium, ale s velkým počtem čtenářů. Tak jsem se rozhodl to zkusit. Jenomže jsem nevyčítil změny, které se děly. Asi po třech nebo čtyřech měsících to vydavatelství koupili noví majitelé, kterým vůbec nešlo o to, aby se šlapalo politikům na paty, ale naopak chtěli vytvářet noviny jen jako nosič inzerce, a hlavně nemít problémy. Do toho konceptu jsem se samozřejmě nehodil a odcházel jsem znechucen. Tehdy jsem udělal největší životní chybu, za kterou jsem pak dlouhou dobu pykal.

Zazvonil mi telefon a sháněl mě nějaký člověk do nově vznikajícího deníku Super, což pro mě byl úlet. To byl projekt, který byl od začátku vystavený jako bulvár. Měl to být ale údajně politický bulvár. Já jsem to pak konzultoval s chytrými hlavami, které jsem znal

v novinářině, jak funguje politický bulvár v Německu nebo Anglii. Vidina toho, že to mohl být takový český Bild mě docela chlácholila a věděl jsem, že by se dala i v rámci tohoto média dělat investigativní žurnalistika. Takže jsem nastoupil do Super. Měl jsem totiž takovou záruku, protože mě do redakce nabíral člověk, který měl razítko na to být seriózní. To byl Petr Štěpánek, který do té doby dělal asi sedm let šéfredaktora Hospodářských novin. Když jsem se dozvěděl, že tam bude on, došlo mi, že asi opravdu chtějí dělat takový sofistikovanější bulvár. Jenže to se během pár měsíců změnilo. Já jsem tam přišel ještě ve chvíli, kdy deník nevycházet a připravoval se, takže jsem to neměl ohmatané a nevěděl jsem, do čeho jdu. Když to pak začalo vycházet, byl z toho totální společenský bulvár, který stál na celebritách.

V deníku Super jsem byl, tuším, rok a půl. Až o mnoho později jsem se dozvěděl, že to bylo z části celé dělané proto, aby se pomohlo Václavu Klausovi, který cítil poslední možnost, jak se udržet v politice. ODS chtěla nabírat politické body a pomocí tohoto projektu měla oslovit i voliče jiného sociálního ražení, kteří si třeba kupovali jen bulvár.

Jak se říká, všechno zlé je k něčemu dobré. Práce v Super mi dala i trochu jiný náhled na novinářinu, než je v seriózních novinách. Ne, že bych všechny vyzýval k tomu, aby si zkusili práci v bulváru, to v žádném případě. Ono je to nepřenositelné. Na druhou stranu ale poznáte dno novinářiny a poznáte lidi, kteří se v tom prostředí pohybují. Vidíte, jak se vytváří pokroucená nebo i falešná zpráva a vidíte do střev toho systému, jak a proč se to dělá. Já jsem se toho neúčastnil, já to v podstatě dešifroval za pochodu. Jinak jsem měl v redakci naprosto výsostné postavení a vlastní investigativní oddělení, které bylo absolutně nezávislé na tom, co se dělo ve zbytku listu. Přicházel jsem s tématy, která byla použitelná i v seriózních médiích, a taky jsem to tak psal. Když jsem se pak vrátil zpět do Mladé fronty DNES a tam jsem se potkal a seznámil s Jindřichem Šídlem, velmi skvělým politickým komentátorem a novinářem, dostali jsme po nějaké poradě za úkol věnovat se jedné kauze, o které jsem dřív referoval i do deníku Super. Jindra to začal psát a já jsem mu poskytl základ právě ze svých textů, které vyšly v *Supru*. On si to přečetl, koukal na mě a divil se, že by se to dalo zfleku celé použít. Teda kromě titulku a perexu, kde byly vykřičníky a možná nápis „šok!“ nebo něco takového. Jinak jsem byl ale zvyklý dělat svoji práci standardním způsobem, nehledě na bulvár. Zdrojoval jsem, co nejvíc to šlo, buď svědeckými výpověďmi nebo za pomoci dokumentů. Šel jsem do hloubky toho tématu. Nic se zkrátka nezměnilo, jenom jsem dělal v blbém médiu.

Ale jak jsem už řekl, všechno zlé k něčemu dobré. Tam se mi otevřela cesta svobodnějšího výběru a vyhledávání témat. Po roce 2001, když bylo aktuální téma teroristických útoků, jsem měl možnost vycestovat. V seriózním médiu bych měl v té době velké problémy prosadit si cestu do Iráku na čtrnáct dnů. Člověk zaprvé netuší, jestli se vrátí, zadruhé neví, jestli se vrátí vůbec s nějakým materiálem a bude ta práce adekvátní vůči tomu, jak je to finančně náročné. U toho bulváru ale sázeli spíš na riziko a poslali mě tam. Já jsem si řekl, že tam přijedu a když je po teroristických útocích, udělám tam rozhovor se špiónem, který byl u nás podezříváný. Toho tam prostě někde v Bagdádu najdu. A jako bonus se tam musím setkat s člověkem, kterého tam schovávají, protože je to terorista. A tohle všechno se mi doopravdy podařilo a ty reportáže jsem zveřejnil. Další česká média na to reagovala ostýchavě a moc netušila, jestli to mají vůbec přebírat, protože to byl bulvár. Nakonec to někdo převzal, dostalo se to k širší veřejnosti, a dokonce i do zahraničí. A najednou mi začaly chodit nabídky, z New York Times přijel respondent, který se mnou chtěl dělat rozhovor o tomto tématu a redakce americké televize CBS News se mnou začala spolupracovat, abych jim dělal prostředníka a zajistil jim taky podobný rozhovor. Já byl najednou v úplně jiném světě, ale povedlo se mi to jen díky náhodě. Zůstal jsem svůj, dělal jsem novinářinu tak, jak by se dělat měla, a to možná v ten moment přehlušilo i fakt, v jakém médiu jsem pracoval.

Tahle kauza mi zase nahrála na další obrovskou náhodu. Když jsem zveřejnil články o iráckém špiónovi v bulváru, šel kolem trafiky člověk, který měl zkušenosti v československé špionáži a zaujal ho titulek, tak si ty noviny koupil, přečetl si je a řekl si, že já jako autor беру tohle téma seriózně, objektivně a dávám prostor všem stranám. A řekl si, že jsem možná člověk, na kterého čekal. Byl to dosud neprobádaný špión, který měl za sebou bohatou historii. Do té doby ji nikomu barvitě nepřevyprávěl. Jmenoval se obyčejným jménem Václav Jelínek, za komunistického režimu vyškolený jako špión a poslaný do zahraničí pod identitou Erwin van Haarlem. V roce 1988 ho zatkli v Anglii, kde z toho vznikla docela velká aféra. Navíc neznali jeho poslaní a skutečné jméno, protože odmítl vypovídat. A tenhle pán se mi na základě mého článku v roce 2001 ozval a řekl mi, že by byl ochotný mi za jistých podmínek převyprávět svůj špiónážní i lidský život a že bych o tom mohl napsat knížku. V první chvíli jsem byl samozřejmě naprosto šokovaný. Já jsem o tom jméně Erwin van Haarlem slyšel, protože jsem se těm tématům věnoval a věděl jsem, že nikdo nikdy pořádně nezjistil, co byl zač. A najednou se přede mnou tohle téma otevřelo. Tak jsem do toho vložil všechna rizika a svůj čas. Začal jsem na knížce pracovat ještě v době, kdy jsem psal do bulváru, ale věděl jsem, že tam to zveřejňovat nechci. Já z toho chtěl udělat

fakt dobrou knížku, ale potřeboval jsem stát na dvou nohách. Potřeboval jsem mít volnější život, abych se s Jelínkem mohl scházet, nabírat informace a tak, a současně nějak uživit rodinu. Takže jsem musel mít práci, která bude docela zajímavě ohodnocená a zároveň mi nesebere tolik času, abych se mohl soustředit na knihu. A díky tomu, že jsem měl v *Supru* ten speciální investigativní režim, jsem si to uměl takhle uspořádat. I to byl důvod, proč jsem v bulváru vydržel i nějaký čas poté, co mi došlo, že je to bulvár. Trpěl jsem to, protože jsem věděl, že chci ještě dokončit tuhle jednu kauzu. Toho van Haarlema jsem dával dohromady až do roku 2005, ale to už jsem pracoval zase zpátky v Mladé frontě DNES.

Já jsem tehdy využil nabídky, kterou mi dal Jirka Kubík, se kterým jsem se znal už z devadesátých let. Po nějakých peripetiích a sporech s vedením odešla tehdy z Mladé fronty DNES Sabina Slonková, takže tam pro ně vzniklo takové prázdno. Potřebovali vyplnit tu díru někým dalším investigativním, tak mi Jirka Kubík dal šanci se vrátit, za což jsem zpětně hrozně moc rád, protože až v tomhle období přišly asi ty největší politické kauzy, které jsem kdy udělal. Taky přišly další série knížek a ta jejich témata mi dala právě práce v Mladé frontě. V tuhle dobu se ze mě stal, jak bych to řekl, asi plnohodnotný investigativní novinář v seriózním médiu.

Jak na Vás nahlížela redakce, když jste přicházel z bulváru?

Nebylo to moc příjemné. Tehdejší členové redakce měli pocit, že Pavel Šafr a Robert Čásenský, kteří tehdy kolem roku 2001 a 2002 přebírali ve *Frontě* otěže, že ty noviny postupně bulvarizují. Já jsem si to na začátku myslel taky, ale oni chtěli jen jít takovou vstřícnější cestou ke čtenáři a ta vstřícnější cesta mnohdy jako by znamenala přiblížit se někdy i tomu bulvárnímu tématu, ale nedělat ho bulvárně. Redakce na to samozřejmě nebyla zvyklá, tak tam vznikalo pnutí a mnoho lidí nemělo rádo, když se otevíraly dveře těm, kteří přímo z toho bulváru přicházeli. I ke mně tam byla nedůvěra, ale jen od lidí, kteří mě neznali. Jirka Kubík a řada dalších, kteří věděli, co jsem zač a že nejsem bulvárista, ale měl jsem jen blbé období a v bulváru jsem rok a půl pracoval, mi věřili. Myslím si, že tak po roce ta opona spadla i mezi ostatními kolegy, protože viděli, jakou práci odvádím a nedůvěra se mezi nás už nikdy nevrátila, spíš naopak. Myslím, že se tam vytvořila jedna z nejlepších novinářských part, který za víc než těch třicet let, co jsem v novinářině, pamatuji. Profici, svobodomyšlní, liberální, s velkými hodnotami a velkými profesními úspěchy.

Jak vzpomínáte na rozhovor, který jste v roce 2005 dělal s Radovanem Krejčířem?

Když jsem se vrátil do *Fronty* v roce 2003, tak se pro mě jednou z domén stalo prorůstání organizovaného zločinu do politiky a státní správy. To byl takový fenomén z devadesátých let, který dále trval. Ti *veksláci*, kteří zbohatli i nelegálním způsobem, nebo i lobbisté, kteří byli různě navázaní na podsvětí, se k těm politikům dostávali tak blízko, že je pomalu i řídili. Ta doba let 2002 až 2005 byla takovým postupným odhalováním těchto temných koutů naší společnosti. A já jsem po tom nějaký způsobem šel.

Pro novináře je hrozně jednoduché, když se věnuje politice, protože tam vidí veřejně ty osoby. Ví, kdo to je, jakou má funkci, z jakých peněz je placený, v jakých sekretariátech působí, jestli je ve Sněmovně nebo i ve vládě a má to zkrátka jasné. V tom podsvětí to jasné rozhodně není. To jsou jenom figurky, které zaprvé nikomu nic neříkají a zadruhé se o nich nerado mluví. Takže tam je jakákoli informace, která sedí, cenná. Je to ale mnohem těžší.

Cesta na Seychely za Krejčířem byla jenom reakcí na situaci, která nastala. Jsou data, která si asi budu pamatovat celý život a jedno z nich je 18. červen 2005, když Radovan Krejčíř utekl z vily, kam ho přišla zatknout policie. To byla rána, která ohromným způsobem ovlivnila tehdejší politiku. Průšvih, po kterém musel odstoupit policejní prezident, šéfové některých policejních týmů, kymácela se židle pod ministrem vnitra a tak dále. Způsobilo to zkrátka obrovský poprask. Ten Krejčíř začal být velkým tématem pro politiku nejenom z toho důvodu, že rozkymácel bezpečnostní rezorty, ale začalo se mluvit i o tom, že má k některým politikům natolik blízko, že je vydírá. A tímhle směrem byla směřovaná moje motivace s ním mluvit.

Utekl a hodně se psalo o tom, jak k tomu došlo, co tady do té doby všechno dělal a tak dále, ale chybělo tomu jeho vyjádření, protože byl na útěku a někde se schovával. Když se přišlo na to, že je na Seychelách, vycestovalo za ním v první fázi několik novinářů, vyfotili si ho a on je pozdravil, to bylo všechno. Já jsem přes nějaké kontakty, které jsem v tom podsvětí už měl, na něj naléhal, aby mi věřil. Že bych s ním rád mluvil a poskytnul mu prostor pro jeho vyjádření, protože to v tom veřejném prostoru prostě chybí. On po nějaké době přes svého prostředníka souhlasil a já jsem za ním odcestoval. V té době jsem vůbec netušil, že je to maniak, který když je *naspeedovaný* alkoholem a dost možná i jinými látkami, je schopný všeho. Já jsem vůbec netušil, že ačkoli letím do tropického a turistického ráje, kterými Seychely jsou, můžu se ocitnou v docela šíleném nebezpečí. Naštěstí to pro mě dopadlo dobře, strávil jsem tam několik hezkých dnů, i když poměrně rizikových, vzhledem k tomu, s jakým člověkem jsem tam byl.

Byť mi Radovan Krejčíř slíbil, že mi poskytne rozhovor, až do mého odletu nechtěl mluvit na diktafon. Já už vlastně ani nevím, jak jsem mu, v uvozovkách, přiložil ten nůž na krk, aby svolil. Kdybych se vrátil bez autentického záznamu, tak by mi ta slova, která tam pronášel, nikdo nevěřil. Já jsem věděl, že by to tak dopadlo, protože to, co říkal, mířilo už do hodně vysoké politiky. Mluvil o tajných půjčkách pro ČSSD a že je v kontaktu s Grossem a tak dále. To do celého případu vnášelo další velmi citlivé téma.

Když už v dnešní době vím, čeho byl ten člověk schopný, tak mi až běhá mráz po zádech. Když si tam ze mě dělali legraci, že potom teda vykopou díru a hádali se, že ji ani jeden z nich kopat nebude, protože jsem pěkný macek... Já jsem vůbec v první chvíli nechápal, proč takhle vtipkují. Až s odstupem mi došlo, že to byly vtipy na téma mé smrti a že mě jen potřebovali někam zahrabat. To byl prostě jeden z jejich způsobů, jak se v drogovém opojení vypořádat se svými nepřáteli, což pro Radovana Krejčíře novináři určitě byli. Nicméně jsem se, možná i souhrou náhod, v klidu vrátil domů a zveřejnil rozhovor, který způsobil obrovský poprask na politické scéně.

Po první knize o Františku Mrázkovi jste povýšil. Jak se změnila Vaše práce, když jste byl vedoucím domácího oddělení v Mladé frontě DNES?

Z dnešního pohledu to беру jako krok zpět. Mně to v podstatě neumožňovalo další rozkvět mé investigativní práce, byť to pro mě byl vlastně kariérní růst. Domácí oddělení je srdce novin a já jsem tedy dostal možnost být jeho vedoucím. Každý v sobě máme nějaké limity a já jsem zjistil, že asi nemám na to být šéfem, protože vidím fungování novinářiny hrozně tím prizmatem investigativy. Ale ne všude zkrátka tu investigativní novinářinu musíte uplatnit. V reportérském oddělení musíte dělat i tu takzvanou pěnu dní, co se děje ve společnosti. Nebo i nějakou normální metodou přicházet na témata. Takže já jsem se v nové funkci dostával do takového vnitřního střetu, protože mě to moc nebavilo. Po docela brzké době, asi roce a půl, jsem se dohodl se šéfy, že touhle cestou prostě nepůjdu. Byla to pro mě dobrá zkušenost, ale já nechtěl být nikdy kariérní novinář, myšleno jako ve funkci vedoucího. Myslím, že to pro mě bylo dobře, protože když jste vedoucí, stáváte se víc úřední myší a už nemáte tolik času na chození do terénu a sbírání informací. Na druhou stranu to necháváte na jiných a vychováváte si mladší kolegy. Já jsem si za ten rok a půl vychoval docela solidní případné nástupce, kteří u toho pak bohužel moc dlouho nevydrželi.

Redakce Mladé fronty DNES byla tehdy opravdu jedna z nejlepších a vzpomínám na ni jako na takový vrchol mezi všemi médii v České republice. Namíchala se tam parta lidí,

kteří měli neskutečný *drajv*, zkušenosti, profesionalismus a chuť dělat tu práci svobodně. Německému majiteli vůbec nešlo o to, jak funguje redakce a o čem píše, ale spíš, jestli mu to vydělává. O obsah se vůbec nezajímal, takže jsme měli absolutní svobodu a díky tomu jsme se stali lídrem na trhu a určovali jsme agendu politických témat ve společnosti. Co otevřela Mladá fronta, to přebírala další média, objevilo se to v televizi a probíralo v Parlamentu. Každý se těch novin začal bát. Šéfové tam pak udělali speciální investigativní oddělení, na tu dobu fakt nevídané, které mělo tři až čtyři členy. To si prostě nemůže dovolit kdekdo ani dnes. Jestli má v dnešní době nějaká redakce jednoho investigativního novináře, který si může dovolit čtrnáct dnů nevydat články a dělat místo toho na větším tématu, to už je opravdu velký luxus. A představte si, že tenhle luxus jsme měli v redakci skoro čtyři lidi. A nikomu moc nevadilo, když jsme na práci měli ne týden nebo čtrnáct dní, ale rovnou měsíc. Tohle všechno bohužel skončilo s tím, že přišel Babiš a Mladou frontu koupil.

Po vaší druhé knize o Františku Mrázkovi politici přijali takzvaný „náhubkový zákon“. Co si o něm myslíte?

Ono se tomu začalo říkat *lex Kmenta*, protože to reagovalo na odposlechy z *Krakatice*, které jsem zveřejnil. To bylo něco, co otráslo novinářinou i společností. Najednou se ukázalo, jak politici bojují proti médiím a že si nebudou brát žádné servítky. Ta vládní garnitura cítila, že i na ni může dopadnout neviditelná ruka *Krakatice*, protože i oni byli v tom spisu častokrát zmiňováni. Zároveň se báli, na co všechno můžou přijít investigativní novináři z *Mladé fronty* a řekli si, že nám takhle zavřou pusy a přijali ten zákon. Pro nás byl v první moment dost skličující a omezující, protože nám dal jednoznačný a jasný zákaz zveřejňovat odposlechy nehledě na veřejný zájem. Kdybychom to nerespektovali, vystavovali jsme se riziku, že budeme stíhaní, bude nám hrozit až pět let vězení a vydavatel, za to, že to nechal zveřejnit, mohl dostat až pět milionovou pokutu. Já si pamatuju, že když jsem dokončoval třetí knihu o Mrázkovi a psal reportáže do novin, byl to ještě mnohem větší stres a běhání okolo, než by bylo za normálních okolností. To bylo motivované tím, abychom nepodlehli tlaku politiků, a veřejnosti jsme sdělili, na co jsme přišli, ale zároveň se nějakým způsobem vyhnuli riziku, že půjdeme do vězení. To byly nekonečné debaty s právním oddělením o každém slůvku, které jsem v reportáži použil. A nebylo to v zájmu nějaké cenzury. My se chtěli jen uchovat na svobodě. A to bylo samozřejmě nepříjemné, protože nás to vedlo k opsání toho problému. Ne, že bychom ty informace vynechali, ale napsali jsme je trochu jinak. Nemohli jsme přímo citovat konkrétní odposlechy, ale napsali jsme, že se třeba nějakí dva lidé znají, povídali si a víme o čem.

Jenom jsme prostě nezmínili, že to bylo z odposlechu. Věcnou podstatu jsme tam ale samozřejmě dostali.

Po mnoha zastáních i na mezinárodní úrovni, protože jsme si stěžovali u mnoha organizací, ať už žurnalistických nebo třeba v Evropském parlamentu, tak ta nová politická garnitura, která nastoupila, byť byla stále pod vedením ODS, přišla se vstřícnější novelou toho zákona. Od té chvíle jsme mohli odposlech zveřejnit, ale museli jsme být schopní si ten veřejný zájem obhájit u soudu. Ty tresty to nezmiřňovalo, ale umožnilo nám to, že se na nás automaticky nenahlíželo jako na zločince, kteří se dopouští trestného činu automaticky po zveřejnění.

Jaký byl Váš důvod odchodu z Mladé fronty DNES v roce 2013?

To bylo jednoduché. Měl jsem to štěstí, a Babiš to neštěstí, že jsem se věnoval organizovanému zločinu a viděl jsem do střev toho fungování možná víc než kdejaký další kolega novinář. To byl problém pro Babiše, protože měl stejné odvětví byznysu jako největší gangsteři v Čechách - Mrázek, Pitr a Krejčíř. Tihle tři Babišovi občas křížili byznysové plány a on s nimi bojoval. Díky tomu se objevoval ve střetech, které se pak promítaly v policejních kauzách a aférách, a v tom podsvětí se o nich hodně mluvilo. To mi dalo takový základní stavební kámen k tomu, abych si uměl vystavit obrázek Andreje Babiše, který se odlišoval od těch zločinců tím, že byl podnikatel. V uvozovkách vážený podnikatel, který platil daně, ale zároveň používal metody, které byly úplně stejné i u těch zločinců.

V momentě, kdy jsem se dozvěděl, že koupil Mafru, to pro mě byl prostě šok. Někteří kolegové to nazvali 11. zářím novinářiny, pro nás. To byl obrovský útok, nezůstal kámen na kameni. Já jsem měl jasno pikovteřinu po tom oznámení, že v Mladé frontě být nemůžu. On už v té době avizoval, že jde do politiky a já tušil, že pod takový člověkem by prostě nešlo dělat svobodnou novinářinu. Ten člověk má nějaký byznys, je velký podnikatel, zároveň mu patří ta média, a navíc je politik... to prostě nejde. Něco jiného by bylo, kdyby koupil Mafru a byl jen mediální a podnikatelský magnát. Tam je to samozřejmě taky o rozhodnutí, jestli vám konvenuje, jestli to je Babiš, nebo ne. Jestli to je bývalý spolupracovník Státní bezpečnosti, jestli se můžete vůbec spolčit s takovým podnikatelem, který nemá z mnoha jiných důvodů, v uvozovkách, svůj životní rejstřík čistý. Ale kdyby to nebyl takový negativně vnímaný člověk, tak to se ve světě děje. I vydavatelství je jenom obchod a kdo má v tržním hospodářství víc peněz, koupí si to. Tak to funguje. A když má někdo problém, odejde. Babiš ten problém ale ještě vystupňoval tím, že se právě stal politikem, což je

v normální demokratické společnosti nemyslitelné a nemožné. Já jsem to pochopil jako jeden z prvních, ale zdůrazňuji, že ne jako jediný. Celá řada dalších kolegů, ať už ze sesterské redakce Lidových novin nebo od nás, odcházeli taky. To nebylo tak, že jsem zvedl prapor a odešel jediný. Včetně Roberta Čásenského, který mi do té doby dělal šéfredaktora, ten taky odešel skoro stejně. Já jsem dával výpověď jemu do ruky a on už byl na odchodu.

Takže to bylo asi nejjednodušší řešení. Hodně mě překvapilo, že někteří kolegové zůstali a ještě víc, že někteří tam přišli až poté zvenčí s vědomím, že budou dělat pod Babišem. Na toto téma jsem měl za začátku takový spor se Sabinou Slonkovou, kterou jsem vždycky uznával a začínali jsme spolu v devadesátých letech v Mladé frontě DNES, znali jsme se dobře, a já ji respektoval a ona mě doufám taky. A zastávám teorii, že kdo vydrží v investigativě celý život, nebo třeba aspoň dvacet let, tak si zaslouží velké uznání, protože té práci obětuje nejenom svůj život, ale částečně i zdraví. Nese to s sebou nevýhody, protože je člověk neustále ve stresu, ve strachu a úzkosti z toho, co bude. Sabině třeba v roce 2002 usilovali o život. Takže jsem k ní měl velký respekt a tohle mě prostě překvapilo a mrzelo. Já si myslím, že to, že tam přišla Sabina Slonková a zároveň tam setrvali někteří kolegové, včetně Jirky Kubíka, umožnilo Babišovi bezproblémovější přechod k oligarchii, protože se tam nevzedmula větší vlna odporu a neukázalo se na jeho negativum. Za dalších šest nebo sedm měsíců se moje vize, že se nedá dělat v novinách pod takovým oligarchou, potvrdila a Sabina Slonková skončila s tím, že se to nedá. Jirka Kubík skončil asi tři měsíce nato. U něj to bylo, co si myslím já, hodně motivované tím, že v té firmě pracoval nějak od roku 1994, rok po mně, a zůstal tam, i když já jsem byl v bulváru. Takže on tu *Frontu* bral víc jako svůj domov. Takže když pak přijde nějaký člověk a koupí vaši firmu, v uvozovkách vaši, ve které děláte celý život, daleko hůř se pak loučíte. S vědomím, že opouštíte to svoje hnízdo. Takže i když jsem to z počátku nechápal a čekal jsem, že i Jirka bouchne těmi dveřmi a prostě odejde, vzal jsem to pak z jeho úhlu pohledu, že chtěl zkusit, jestli to třeba ještě nepůjde, protože cítil odpovědnost i vůči svým kolegům, kteří by neměli takové možnosti založit si někde vlastní redakci.

Byl jsem hrozně rád, že jsem tyhle kroky udělal a nebyl jsem sám. A vznikly projekty, které podle mě dávají svobodné novinářině nový impuls a že ta svobodná média, která vznikla, já jim říkám *ostrůvky svobody*, nejsou závislá na tom oligarchickém systému. Takhle to totiž neměla jenom Mafra. I Křetínský je podnikatel s kontakty na politiky a byznysmen, kterému nejde jenom o vydavatelství, ale i o vliv. Deníky koupila Penta, kontroverzní skupina ze Slovenska. Takže je hrozně skvělé, že vznikly malé projekty, které

dělají alespoň nějakou rovnováhu v tom nerovnovázném systému a udržují při životě kriticismus, který v médiích vlastněných oligarchy prostě chybí.

Jak probíhal zrod magazínu Reportér?

Já jsem byl zakládající člen. Ještě to nefungovalo a už jsme se radili, jak by to mohlo vypadat. Duchovní otec Reportéra je Robert Čásenský, který když odešel z Mladé fronty, začal v hlavě pracovat na tom, jak by se takový projekt dal „porodit“ a udržet při životě. Oslovil Michala Musila, výtečného editora, mě a ještě asi další tři lidi. Scházeli jsme se v jedné malé místnůstce, kterou jsme si pronajali někde na kraji Prahy a ani jsme netušili, jestli to nakonec vznikne. Chlácholili jsme se tím, že kdybychom nebyli ekonomicky tak silní, abychom si mohli dovolit vycházet papírově, že to bude aspoň na webu. Nakonec se to Robertovi Čásenskému povedlo, půjčil si větší částku od svého kamaráda, nejsou za tím prostě žádné oligarchické peníze a je to záležitost dobrého podnikatelského projektu. Zatím to šlape a pro mě je těch pět let zase takovou další vývojovou fází ještě větší svobody.

Když jsem dostával Cenu Ferdinanda Peroutky, tak jsem ve svém děkovném projevu zdůraznil, že naši domnělou slabost, která přišla s oligarchizací v roce 2013, využít ve vlastní prospěch a přetavit v přednost. Myslím si, že to, co se děje, že vznikly ty ostrůvky svobody, které jsou životaschopné, že ta cesta za to stojí, i kdyby to mělo trvat dva, tři roky nebo dokonce desetiletí. Je skvělé, když děláte práci, která má daleko větší smysl než psát v médiu, které patří oligarchovi. I kdybych to měl psát jenom na internet a měl čtenost pět tisíc lidí, je to pořád podstatnější než to dělat v omezené míře u Babiše v Mladé frontě s ohnutou páteří a pocitem, že se na sebe nemůžu podívat ráno do zrcadla.

Jak vznikají Vaše texty pro magazín Reportér? Dojíždíte do Prahy?

Jsem tak dvakrát až třikrát týdně v Praze. Jak říkám, vždycky si na tom zlém člověk musí najít to dobré. A přechod do měsíčníku má pro mě obrovská pozitiva, samozřejmě třeba kvůli tomu, že mi to dává jiný časový prostor a můžu se věnovat i jiným projektům. Já se snažím jít i cestou svého vydavatelství, psaním knížek a podílením se na filmových scénářích. Není to tak, že bych si mohl na čtrnáct dnů hodit nohy na stůl a vzít si dovolenou, a potom zase čtrnáct dnů psát. Měsíčník je měsíčník. Člověka to nutí pracovat na těch věcech trochu jinak, uzpůsobit práci na tématech tak, aby to nepodcenil a dokázal to jednou za měsíc opravdu odevzdat. Když si k tomu přiberete i další projekty, dostáváte se v podstatě do stejného pracovního záprahu jako v normálním deníku. Umožňuje vám svobodnější rozhodnutí a dělat tu práci podle sebe. Možná je to i tím, že už jsem trošku starší, a i pro mě

by byl problém nechat se zaměstnat v reportérském oddělení nějakého velkého média, chodit dennodenně na nějaké akce. Já myslím, že k tomu člověk musí mít i nějakou mladickou dispozici, aby to zvládal. Já si pamatuji dobu, kdy jsem byl v práci od osmi od rána do jedenácti do večera. Rodinu jsem viděl málokdy, protože jsem přijížděl v noci. Dnes je zlaté, když si můžu pustit v sedm večer zprávy. To jsem dřív býval tak maximálně na cestě domů vlakem nebo jsem byl na schůzkách a přijel jsem v noci.

Vždycky by pro mě bylo přednější, skvělejší a držel bych tomu palce, spolupracovat nadále s Mladou frontou, kdyby byla svobodná. Pro mě by bylo úplně nejlepší být i třeba externí zaměstnanec a mít s nimi exkluzivní spolupráci, nebýt magazínu Reportér, který by asi ani nevznikl. Ale bohužel to musíme přijmout, jak to je. Jsou to výzvy. Co jiného jsme mohli dělat? Možná úplně jinou profesi. Já jsem mohl jít učit, vrátit se k tomu, co jsem vystudoval. No, anebo zatnout zuby a dělat tu práci jinak, snažit se to dělat svobodněji. Zatím se to daří.

Nemůžete taky chtít úplně po všech, aby najednou odešli z média, které patří oligarchovi. Je to i o tom, že ten trh není všemocný a celá řada lidí by se opravdu musela rozhodnout, že půjde dělat něco jiného. To uplatnění by prostě nenašli. My jsme malá redakce, nás je tam všehovšudy deset lidí. Je dobře, že se v lidech otevírá pozitivní stránka věci. Že když nás řada udělala úkrok od oligarchie, tak nás pochopila velká část toho spektra čtenářů. To je hrozně pozitivní a je vidět duch občanské společnosti, kterou vždycky zastával Václav Havel. K němu mám politicky asi nejbližší, byť mám k němu i lidem, kteří ho potom nějakým způsobem zastupovali, mnoho výhrad a vždycky bych psal a taky jsem o nich psal velmi kriticky, včetně svého milovaného Schwarzenberga. O něm jsem referoval, když byl ministrem zahraničí. A servítky jsem si nebral.

Takže i když k nim mám jisté výhrady, vím, že to jejich nazírání na svět je nejpřirozenější a pro mě nejbližší. Proto tak nějak cítím, že to, co děláme, je v ideálech revoluční doby. Vlastně jsem si říkal, že jsem takové revoluční dítě. Svoji kariéru jsem začal v listopadu 1989, aniž bych tušil, že u toho zůstanu. A vždycky se zkrátka budu zastávat slabších, budu se snažit pomáhat těm, co jsou pod tlakem nějakého většího systému. To jsou ty základy, proč děláte novinářinu. Protože vidíte, že se dějí nějaké nepravosti. Samozřejmě, že chcete referovat, dělat dobré rozhovory a tak, ale když děláte investigativní žurnalistiku, musí se ve vás projevit po nějakém čase chuť to dělat. A zjistíte, že to děláte proto, že chcete pomáhat. Chcete dostávat na veřejnost témata, která nikdo nedělá.

Já jsem nedávno četl rozhovor se Seymourem Hershem, průkopníkem investigativní novinářiny ve Spojených státech. Dneska je to už starší pán, samozřejmě. On to pojmenoval úplně přesně. Když nabízel redakcím témata, která měl, vždycky říkal, že jim nabízí mrtvé krysy. Protože to jsou témata, do kterých se nikomu nechtělo. Smrdí to a je to problém. Když vyšťouráte korupci a míří to na politiky, je to vždycky drama. Když jdete po tom, kdo udělal vraždu, podsvětí vás sežere a bude vás chtít zabít nebo se pomstít. Když budete dělat běžné zpravodajství, klouzat po povrchu, tak to bude víc lidí brát jako něco normálního. Ale jakmile jdete do hloubky, tak vždycky někomu, z jeho pohledu, prostě ublížíte. Byť si to zaslouží, protože to prostě není o tom, že novinář je zloduch, který někomu kazí kariéru nebo život. Ten člověk si to dělá sám. Kdyby to nedělal, tak to neodhalujeme. My bychom to potom nemuseli vůbec dělat.

Jiří Kubík v našem společném rozhovoru vzpomínal na to, že jste se v listopadu 2014 navázal do redakce Mladé fronty DNES, ačkoli jste ještě neměl důkazy, že Andrej Babiš bude deník nějaký způsobem ovlivňovat.

Já jsem byl v trošku jiné pozici než Jirka Kubík, na kterého se navalila ta tíha toho, že po Robertovi na chvíli dokonce převezme řízení redakce. On měl samozřejmě větší míru zodpovědnosti, já byl v jiné pozici než on. Nicméně už od samého začátku jsem mu několikrát zdůrazňoval při osobních jednáních, že z mé strany není možné pracovat v médiu, které vlastní nebo bude vlastnit oligarcha. V tomhle případě Babiš, který vlezl do politiky. Říkal jsem mu, že je to neslučitelné a že ten můj odchod s tím souvisí. On mě vyzýval k tomu, abych ještě zkusil vydržet, protože přijdu změny, přijde Sabina Slonková a že se budou společně snažit uchránit svobodu té redakce. Já mu vysvětloval, že to z principu nejde a že si budu prostě jednat, jak uznám za vhodné.

Pak tam došlo ke sporu, kdy mi vytýkal, že poskytuji nevhodná vyjádření do médií. To bylo, myslím, v reakci na mé vyjádření pro Český rozhlas. Oni se mě zeptali, jestli není zárukou to, že přijde Sabina Slonková. A já jsem řekl, že v žádném případě, že může do těch novin přijít klidně svatý Petr, ale nikdy to prostě nebude záruka svobodného vývoje těch novin. Na tu dobu jsem asi poměrně nezvykle zaútočil na to, že kdokoli se dostane do vedení Mladé fronty, tak je to špatně. Což byla pravda a pak se to i ukázalo a oni s tím i souhlasili. Nebyli ale schopní v sobě najít ten odstup, uvědomit si to a říct „pojďme odsud pryč, to je fakt blbost“. Jak jsem říkal, u toho Jirky jsem to chápal z toho úhlu pohledu, že tu Mladou frontu považoval téměř za svoje dítě. Strávil tam velkou část svého produktivního života a

nechtěl opouštět tu redakci, nejen kvůli zodpovědnosti za lidi v ní a za to, co tam vytvořil, ale zároveň se nedokázal odstříhnout tu pupeční šňůru.

Já ho na jednu stranu chápu víc než Sabinu Slonkovou. Ta byla v jiném postavení. Ona v těch novinách nebyla ve chvíli, kdy no nich nakráčel Andrej Babiš a koupil je. Ona tam vlastně přišla s ním, až když to ovládl. I když tam pracovala už v předešlých letech. To pro mě bylo daleko horší v tom hodnocení. Ona musela vědět, do čeho jde a byť si třeba byla jistá ve svém úhlu pohledu, že uchrání tu redakční svobodu před Babišem, tak tu svoji jistotu opírala o úplně nesmyslnou konstrukci, u které, jak se ukázalo, i sama po půl roce pochopila, že to byl nesmysl. Celé to je vlastně o tom, že oni, ať je to Jirka nebo Sabina, při vši úctě k jejich práci, v jednu chvíli, v ten osudový okamžik, prostě nepochopili, že svoboda je víc než loajalita. A to byl podle mě i vážný osobní spor, který jsme spolu vedli já a Jirka Kubík. Protože on mě vyzýval k loajalitě k tomu médiu, abych ho nekritizoval a umožnil těm lidem tam normálně pracovat, a já jsem říkal, že není možné, když přijde jako nový majitel politik, abychom uvažovali o loajalitě. Já si budu říkat co chci, jak to cítím a taky rychle odcházím, protože vidím, že tady prostě nemám partnery pro to moje pochopení. Takže jsem z výpovědi, která měla výpovědní lhůtu nastavenou na dva měsíce, udělal okamžitý odchod a to byl ten velký třesk, který se mezi námi odehrál. Já jsem Jirkovi vysvětlil, že už tam dál nemůžu vydržet. Takže jsme se fakt hrozně zhádali, bylo to brutální.

Bylo pro mě hrozně těžké se třeba rok sžívat s tím, že jsem ztratil kamarády a v jeho osobě velmi blízkého přítele. Vlastně v podstatě jednoho z mých nejbližších spolupracovníků, my jsme se navštěvovali i jako rodiny a měl jsem ho v podstatě rád. Naštěstí čas všechno obrousí a my jsme si třeba po roce, po dvou napsali, jestli bychom se neviděli a nezašli na kafe. Ve mně v první chvíli byla ještě taková našťvanost na něho, tak jsem to odmítal. Po nějakých dvou letech to ze mě spadlo a už bych v podstatě neměl problém. My jsme se viděli osobně v podstatě asi před měsícem, kdy jsme si zašli na večeři. Když to tak vezmete, tak to bylo skoro pět let. Po pěti letech. A vůbec jsme se o té minulosti nebavili, protože já to mám u sebe uzavřené a jasné, nemá smysl do těch bolavých ran zase znovu zasahovat, on taky ne. Bavili jsme se o životě a tak. Vlastně mi bylo tak celkově smutno, že to mezi námi skončilo, protože ho považuju za jednoho z největších profesionálů v oboru novinářiny. Protože byl novinářem, je novinářem tělem i duší. Zároveň to není jen běžný reportér a vyzkoušel si i ty manažerské pozice a má velmi dobré vlastnosti řídit redakci. On v tomhle hodně vyrostl a já mu fandím a držím palce.

Chybu uděláme v životě každý. Já jsem ji udělal v roce 2001, když jsem nastoupil do bulváru, taky to otevřeně přiznávám. Byla to z mé strany velká špatnost a taky jsem za ni nějakou dobu pykal. Pak jsem se vrátil do Mladé fronty, což pro mě bylo znovu nadechnutí do normálního života. Myslím si, že Jirka Kubík se Sabinou Slonkovou prožili něco podobného, protože po tom pádu, který si uvědomili až ex post, po tom půl roce fungování v Mafře pod Andrejem Babiše, tak odešli. V podstatě mají stejný názor na Babiše a jeho počínání jak v politice, tak v médiích, jako já. Akorát, že oni se s tím ztotožnili až trochu později.

Jaký ve váš náhled na problematiku investigativní žurnalistiky?

Já jsem byl nedávno na debatě o investigativní novinářině v Knihovně Václava Havla s Jardou Spurným z Respektu, Ondřejem Kundrou z Respektu a Ondřejem Neumannem z Hlídacího psa. Tam se nás právě ptali na to, jak bychom to definovali. Já jsem si to srovnal a řekl jsem něco v tom smyslu, že investigativní žurnalistika není produkt nějaké novinářské továrny. Neexistuje něco jako investigativní redakce, která dělá jenom investigativní články, jako kdyby to byla fabrika. Je to jen způsob, jeden ze způsobů té novinářské práce, který spočívá tak trochu v tom, že je to postupné odhalování nějakých nepravostí. Přirovnám to třeba k tomu, že politici nebo státní úředníci a lobbisté nechtějí, aby jim bylo viděno pod prsty, tak vytvářejí nějakou hustou mlhu nebo několik opon před sebe, aby jim nebylo vidět do karet. Úkolem těch investigativních novinářů je odkrývat ty opony pro veřejnost, aby se dozvěděla víc o tom skutečném stavu věcí. Hodně se to podobá práci policie, proto se i vžil ten název z Ameriky. Investigativní je vlastně vyšetřovací nebo, chcete-li, pátrací žurnalistika. Oproti té policejní práci je tam rozdíl v tom, že my nemáme takové možnosti jako stát. Tím myslím nasazování odposlechů, mít týmy lidí na sledování podezřelé osoby a podobně. Je tam taky rozdíl v tom, že policisté to činí striktně podle nějakých parametrů trestního zákona a svoji práci na nějaké kauze předávají státnímu zástupci, ten pak soudci a řeší se, jestli je na dotyčného dostatek důkazů pro odsouzení. My nejsme soudci, nejsme žádný inspekční orgán, který má vyslovit nad někým verdikt, aby šel do vězení nebo byl zbaven své pozice. My výsledek naší práce nepředáváme státnímu zástupci, ani soudu, ale lidem k přečtení. Aby si udělali věrohodný obrázek o tom, co se okolo nás děje.

V jaké kondici je podle vás aktuálně česká investigativní žurnalistika?

To se těžko hodnotí. Já jsem pesimista a několikrát jsem si říkal, že jsme na tom v České republice špatně. Ale třeba kolega Jaroslav Spurný mi nedávno při nějakém

osobním rozhovoru říkal, že on to zase vidí trochu z jiného úhlu pohledu. Že když to srovnává třeba se zahraničím, tak zahraniční novináři někdy říkají, že ta investigativa u nás je na velmi vysoké úrovni a v porovnání s ostatními státy, dokonce i západními, jsme prostě na vysoké úrovni. Já si pořád myslím, že by to mohlo být mnohem lepší. Když spolu mluvíme o roce 2019, tak se ocitáme v situaci, kdy já jsem přesvědčen o tom, že investigativní žurnalistika se tak trochu vytrácí z velkých mediálních domů, které postupně ovládají buďto oligarchové, nebo podnikatelské skupiny. Oni pak nemají tak velký zájem udělat z toho opravdu ty hlídací psy demokracie, kteří budou hlídat a kousat. Zůstává to v nějaké omezené podobě ve dvou veřejnoprávních institucích, v Českém rozhlasu a České televizi. Z těch komerčních televizí tohle úplně vymizelo. Pak se investigativní žurnalistika zakotvila zejména v nově vzniklých malých projektech, ať je to náš Reportér, Neovlivní nebo Hlídací pes. Vydavatelství, které si drží v tomhle ohledu dlouhodobě nadstandard je *Economia*, která sice patří kontroverznímu Bakalovi, nicméně on do té redakční politiky nezasahuje, podle mých informací. Právě v tomhle vydavatelství se investigativní žurnalistika nechává rozvíjet. Třeba zrovna v tom *Respektu* nebo časopisu *Ekonom*. Takže investigativní žurnalistika se v Čechách rozvíjí, ale jelikož není v těch velkých médiích, dělá to asi optický klam, že zchudla. Ten vliv menších médií není takový, takže se o té investigativně třeba tolik neví nebo nemluví.

Dokázal byste nějak vystihnout, čím se odlišujete od jiných investigativních žurnalistů?

Pokusím se o nějakou sebereflexi. Já dělím investigativní novináře na takové tři druhy, což jsou kontaktní, pátrači a kontaktní pátrači. Sebe bych označil jako toho, co v sobě mísí právě obě ty fronty. Třeba z mého úhlu pohledu je Sabina Slonková, velmi výrazná osobnost tuzemské investigativní žurnalistiky, z 80 až 90 procent převládá ta kontaktní žurnalistika, kdy je hodně závislá na tom, že se dozví informaci o tom, že je postup v nějaké kauze a podobně. Další významná osobnost je Janek Kroupa, který vzešel z televize Nova a možná je to tím, ale je tam zase věci práce s tou vizuální složkou. To znamená, že v rámci toho pátracího přístupu musíte někdy umět nasazovat skryté kamery, skryté nahrávky a pracovat s tímhle fenoménem. On je toho takovým velkým reprezentantem. Já jsem se pohyboval někde na pomezí, občas jsem využíval institut toho, že jsem měl možnost použít skrytou kameru nebo nahrávku, zároveň jsem ale vycházel i z toho, že jsem měl ty jedinečné zdroje v nějakých institucích, díky kterým jsem se dozvídal zajímavé okolnosti a souvislosti. A myslím si, že je to taková zlatá střední cesta. Ten jeden extrém může vždycky člověka omezit, a to není dobře. Je potřeba rozvíjet se všemi směry. Dobrý investigativní novinář

v sobě musí mít dva aspekty. Musí být dobrý pátrač, jako že vyšťourá a nalezne ty zásadní informace. Takovým se v policejní práci říká operativci. Ti v prostředí organizovaného zločinu zjišťují informace. Ty potom předají do analytického oddělení, a tam se vlastně zpracovávají tyhle poznatky do formy nějakého závažného případu nebo příběhu. V novinářině by to mělo být podobné. Investigativní novinář by měl mít v sobě obě ty role dohromady. Musí být vynikající operativce, ale zároveň ještě lepší analytik, protože napsat pak ten text a orientovat se v tom množství informací, je v podstatě obrovská analytická práce. Tím se podle mě hodně vyznačuje například Jana Klímová, která aktuálně pracuje v Českém rozhlase, ale taky byla součástí našeho investigativního týmu v Mladé frontě DNES. Ona je vynikající analytik, ještě navíc s důrazem na ekonomická témata. A když pak vytvořila takový částečný mini tým s Janem Kroupou, tak se krásně doplňovali. Janek přicházel s informacemi a Jana to uměla zasazovat do kontextu a třeba to i psát. A když tohle má člověk v jednom, myslím si, že může být spokojený.

Jaký to je podle vás ideální poměr využívání veřejných zdrojů a těch tajných?

Já vždycky říkám, že ty tajné zdroje se stejně nedají používat v nějaké velké míře do textu. Tomu stejně nikdo neuvěří, když postavíte text na pěti zásadních sděleních od tajného zdroje. To vám může říct kdokoli na ulici, nebo si to tak někdo může myslet. Tajné zdroje jsou ale pro novináře hrozně důležitou berličkou pro tu práci. Já říkám, že čím více těch berliček máte, tím lépe se v tom prostředí dokážete pohybovat. Lépe se pak vyznáte a víte, co se děje. Jaká je pravda a jaká je realita těch kauz. Když to pak ale chcete předložit té veřejnosti, stejně k tomu musíte dojít nějakým způsobem a ten článek psát tak, že tam bude nějaká série hmatatelných důkazů nebo alespoň indicií. Vlastně je to úplně stejný princip, na kterém pracují policisté. Když nechytily zločince přímo při vykonání vraždy, musí nashromáždit sérii nepřímých, ale hlavně přímých důkazů, z toho se pak dělá nějaký uzavřený kruh. A v té novinářině platí něco podobného.

Změnila digitalizace a internet investigativní žurnalistiku?

Změnila, určitě zásadně. Zatímco v roce 1995 měl člověk problém sehnat základní informaci o tom, kdo vlastní nějakou firmu, tak po roce 2003, možná 2004, kdy začal fungovat internet v plné míře a dejme tomu i obchodní rejstřík, to mohl naklikat během několika málo minut. A nebylo třeba ani vyjít z redakce. To, jak internet zrychluje život jako takový, se projevuje i na samotné novinářině. V jistém slova smyslu zrychluje i tu práci. Ale zároveň bych k tomu řekl, že člověka to pořád nesmí uspokojit v tom, že byt' se dá díky

internetu a svobodnému přístupu k informacím najít hodně věcí, přesto všechno ta míra toho, kdy si to novinář musí vychodit, najít svědky a ty dokumenty, o kterých nikdo nechce mluvit, je stejná. Vzhledem k digitalizaci státní správy jsou ale zase možné úniky trochu snazší. Všechno už není jen o papírových materiálech, ale dostává se to na flashky, cédéčka, uložiště a podobně. A to je podle mě celosvětový fenomén. A myslím si, že kdo z investigativních novinářů zamrzne, ve smyslu, že neumí třeba dokonale používat počítač a nové technologie, ubírá si trochu ze své profesionality. Přeci jen je umět se orientovat v tom, jak legálně získat věc z nějakého archivu, důležité.

Jak si začínající investigativní novinář vůbec vybuduje síť vlastních kontaktů a zdrojů?

Neřekl bych, že když si třeba budujete zdroje od 90. let, že vám vydrží do dneška. Je nesmysl, aby to trvalo třeba dvacet let. Takhle to může fungovat jen v ojedinělých případech. Spíš je to o tom, že se naučíte nějakou cestu, metodu, z praxe. Jak vyhledávat takové lidi, kde a jakým způsobem. Tenhle vzorec chování si v sobě nějak vybudujete a postupně ho používáte. V těch institucích je totiž hrozná fluktuace a nikdy nemáte jistotu, že člověk, který byl v roce 1992 na nějaké pozici, že tam vydrží 30 let. To je nesmysl. Nicméně je to o tom, že třeba víte, na jaké dveře zaklepat, díky těm zkušenostem. A víte i koho oslovit. Byť třeba ten člověk, který vám byl doporučený nebo ho znáte z těch dřívějších let a ví o vás, že vám jako novináři může věřit, říká, že ty potřebné informace nemá, může se stát, že se zeptá na nějaký další kontakt a po pár dnech vám doporučí někoho, kdo ví víc. A třeba se za vás i zaručí. Ta zkušenost je právě v tom, že se přes lidi, se kterými jste byl v kontaktu v minulosti, dostanete i k těm v současnosti, když to tak jednoduše řeknu.

A to je ten vzorec?

To je ten vzorec chování. Samozřejmě zase něco jiného je umět s těmi lidmi jednat při osobním setkání. Když toho člověka nedokážete rozpovídat, tak se nikdy nic nedozvíte. Je to i o způsobu, jak jednáte s lidmi a jak s nimi mluvíte. A to taky třeba nedokáže kdekdo. Ono se zdá, že je to jednoduché, ale někdy je třeba náročné někoho přesvědčit. A teď nemyslím samozřejmě násilím, ale právě přirozenou formou nějaké důvěry, aby vám poskytl informace. Někdy to je opravdu běh na dlouhou trať. S tím člověkem se třeba vidíte čtyřikrát během dvou měsíců a až teprve při té čtvrté schůzce z toho vyplyne to, že se před vámi otevře neskutečný příběh díky tomu, že vám dodá informaci nebo materiál, který je tím klíčem k seskládání mozaiky, po které jdete. V tom je ta zkušenost toho, že získáváte informace od lidí a že vytváříte tu síť zdrojů. V dnešní době je výhoda v tom, že jak je ten

svět digitalizovaný, stane se i to, že se vám někteří lidé i sami nabídnou. Ať už formou e-mailu nebo sociálních sítí. Občas vám prostě někdo nahodí něco třeba na Twitter do soukromých zpráv, a nakonec je z toho i osobní setkání. A tomu musíte taky umět jít trochu naproti.

Takže nejenom internet sám o sobě, ale i sociální sítě mění investigativu.

Jo, určitě. To je podle mě dost zásadní faktor v dnešní době. Ne, že byste na tom postavil investigativní reportáž, ale je to forma toho, jak se dostat k informacím a kontaktům.

Je podle vás zásadní za informace neplatit?

To jsem několikrát i prezentoval v rozhovorech. Mám velkou výhradu k možnosti platit za informace jako takové, protože nemůžete mít jistotu, že za tou informací, za kterou platíte, se neskrývá *shit*, podvrh nebo zlý úmysl. Média by tomu neměla propadnout, protože to je i o nějaké etice, která se tím pádem ztrácí, jakmile se za informace platí. Něco jiného je, když toužíte po nějakém autorském právu. Zejména se to týká fotografií. Tam ta redakci, si myslím, i musí splnit to, že ten autorský počin prostě koupí. Tam jsou tomu ty dveře více otevřené. Ale platit za to, že mi někdo řekne nějakou informaci? To je vlastně neslučitelné s novinářinou.

Měl jste někdy strach o svůj život kvůli práci?

To je taková častá otázka, ale těžko se mi na ni odpovídá, protože nechci být na veřejnosti úplně otevřený v tomhle ohledu. Obecně říkám, ano, trochu strachu si v sobě člověk musí držet, protože když všechno budete házet za hlavu a nevěnovat se nějakým rizikům, tak to pak může hodně blbě dopadnout. Na druhou stranu ale nesmíte být ani ten druhý extrém, že tomu propadnete a neustále se bojíte. Musíte si najít nějakou zlatou střední cestu, jak se s tím vyrovnávat. Upřímně řečeno, naštěstí, ale opravdu podtrhuju to naštěstí, jsme to tady v našich podmínkách zatím neměli, kromě jednoho nebo dvou případů, kdy šlo o život Sabině Slonkové v kauze Srba a Jirka Hynek z České televize údajně zažil taky nějaké vyhrožování... Ale bylo to vždycky včas podchycené. Zatímco na tom Slovensku se to stalo. A mnohde jinde, například v Rusku, tam dělat novinářinu je vlastně opravdu o holý život. Naše obavy, když to porovnávám s těmi jinými případy z jiných zemí nebo částí světa, jsou spíše psychologického charakteru nebo menší. Byť ta novinářina v sobě má obrovská rizika a hrozí u ní nebezpečí, tak si zatím můžeme pískat, řekl bych.

Ty nepříjemné okolnosti a situace samozřejmě zažíváte, když vám někdo vyhrožuje. To se stává často. To není dobrý pocit. To je v podstatě takové psychologické vydírání. Představte si, že sedíte doma a přijde vám dopis, že se se mnou ještě jednou začnete bavit o investigativní žurnalistice a někdo vás zabije. Nebo že vaše rodina skončí někde ve škarpe. A podepíše se pod to Ferda Mravenec. Tak co si řeknete? Že je to jen nějaký magor. A pak začnete přemýšlet, jak ví, že se s tím Kmentou scházíte a začnete to takhle řešit. Je potřeba držet se té zlaté střední cesty.

Máte nějaké rituály?

Jako při psaní? No, tak to je jasné. To je v mém případě kafe. Já jsem se dokonce přistihl, že jakmile vedle sebe nemám ten hrnek, prostě nezačnu. To i kdyby došlo kafe, musím si do toho dát třeba čaj. Ten taky samozřejmě piju, ale ne tak často jako to kafe. Poslední dobou jsem se ale rozhodl, vzhledem ke svému věku a zdraví, že si kafe nebudu dávat večer, abych vůbec usnul. Takže když píšu večer, tak jenom čaj. Ale hrnek být prostě musí. Ale to je podle mě rituál, který má celá řada novinářů. Někteří k tomu jsou závislí ještě na kouření, tak si k tomu i zapálí. Což je třeba komplikovanější v dnešní době v redakci, kdy musí vždýcky vyletět ven na cigaretu. Tenhle problém já jsem nikdy neměl, ale kompenzoval jsem si to tím kafem. A kavárny jsou můj způsob života a prostředek k setkávání se s důležitými lidmi.

Jinak mě žádný jiný rituál nenapadá. Obecně psaní je o hrozném soustředění v sobě. Pracujete hlavou, tak si v ní potřebujete všechno vyjasnit, analyzovat ty informace, které jste shromáždil. A potřebujete i klid k tomu najít dobrou a vhodnou formu, jak strukturovat ten text, jak ho psát a podobně. K tomu je potřeba vnitřní klid.

Příloha č. 2: Rozhovor s Jiřím Kubíkem

Vzpomínáte si na své první setkání s Jaroslavem Kmentou?

Já jsem nastoupil do Mladé fronty DNES v březnu 1994, tehdy mi bylo 22 let. Do té doby jsem pracoval v Lidových novinách už tři roky, takže jsem se mezi těmi novináři pohyboval a věděl jsem, že Jarda byl v minulosti reportérem ČTK, a nastoupil pak do Mladé fronty. Přišel tam podle mě asi o rok dřív než já, takže jsme o sobě věděli, že existujeme. Že bychom se ale nějak bavili, to si nepamatuji. Nicméně od března 1994 jsme byli přímo kolegové v Mladé frontě DNES, dokonce jsme seděli vedle sebe v jedné kanceláři.

Pamatuji si, že Jarda se v tu dobu orientoval na armádní věci. Byl, tuším, zpravodaj o obraně. Tehdy se ti novináři ještě hodně dělili po ministerstvech. Já jsem dělal politické zpravodajství a on se hodně věnoval těmto záležitostem. Tím, jak jsme seděli v jedné kanceláři, jsme se o těch věcech i hodně bavili. V 90. letech se ty skandály postupně rozjížděly, nebylo to hned a na denním pořádku jako dneska. Víím, že se do toho Jarda díky svým kontaktům v armádě začal pouštět docela brzy. Mě to jako politického zpravodaje čekalo později, protože ty politické skandály spojené často s financováním stran propukly hlavně v roce 1997. Tehdy to celé vyústilo v pád vlády Václava Klause a myslím si, že jsme na tom taky nějakou zásluhu měli. Den po dni jsme tehdy přinášeli informace o tom, kdo jsou ti skrytí sponzoři. Na téhle věci jsme dělali já, Jarda a Sabina Slonková, takže to byla taková naše velká spolupráce.

Myslím, že Jarda odcházel z Mladé fronty v roce 2000. To byl odchod ještě za původního šéfredaktora Šabaty. Já si pamatuju, že jsme se tam tehdy dostali do takového stavu, že jsme začali být nespokojení. Dnes se nám to může jevit tak, že jsme byli de facto neskromní. Byli jsme nespokojení s tím, že se ty noviny, podle nás, úplně nevyvíjely a že to bylo takové stagnování. Měli jsme pocit, že by se tam mělo něco stát. Už bych to asi neuměl popsat do detailů. Jarda byl v tomhle názoru dost radikální, toužil po změně a vyřešil to tak, že z *Fronty* odešel. Šel do dnes už neexistujících Zemských novin, pak ho do zavedlo někam do těch nových bulvárních novin Super. Z našeho pohledu, těch, kteří v Mladé frontě zůstávali, se Jarda tou dobou vydal na takovou dráhu zkažení své pověsti. Hodně novinářů se na něj začalo dívat s despektem. Jako že si ublížil, to minimálně.

Nám se pak změnil šéfredaktor v roce 2001, to byl Pavel Šafr. To vyvolalo v redakci takový pohyb, následně v roce 2003 odešla Sabina Slonková. Já jsem se mezitím stal šéfem domácího oddělení, takže jsem vlastně řešil právě ty odchody a hledání nových posil. A Jarda Kmenta se mi v té době vlastně ozval, po své epizodě ve všech různých titulech, jestli bychom nechtěli šikovného reportéra. A to byl jeho návrat do Mladé fronty. My ho tam nejdříve vzali jako editora. Při té jeho práci bylo ale vidět, že pořád inklinuje spíše ke shánění informací než k editování textů svých kolegů. Takže se docela brzo zase vrátil ke psaní. Myslím si, že v té *Frontě* zase nastoupil na tu obrovskou vzestupnou dráhu.

Bylo překážkou, že přicházel z bulváru?

Upřímně řečeno, jak jsem říkal, ze začátku jen editoval, i když se nabízel jako reportér. My jsme si ho do těch novin tehdy vzali jako editora. Můžu říct, že to bylo

rozhodnutí moje, tehdejšího zástupce šéfredaktora Roberta Čásenského a Pavla Šafra jako šéfredaktora. My tři jsme se dohodli, že Jarda tu šanci dostane. Všichni jsme tak nějak vnímali, že jeho pověst je otřesená. On sám si to taky uvědomoval. Nechci mluvit za něj, ale myslím si, že byl za tu příležitost vděčný, takže přijal i to jisté omezení, že nebude psát. Že si to tak trochu odčiní nebo se jakoby rehabilituje při práci editora. Ale byla to jen chvíle. Pár měsíců a hned šel zase psát. V redakci mezi kolegy jeho návrat nezpůsobil zrovna nadšení. Právě proto, že jeho pověst byla hodně pošramocená, se nad tím někteří opravdu ošklíbili. Myslím si, že je během chvíle Jarda přesvědčil, že tam patří.

Otřásl Vaším vztahem s Jaroslavem Kmentou jeho odchod z Mladé fronty DNES v roce 2013?

My jsme s Jardou byli a troufám si říct, že jsme, kamarádi. Je tam ale tahle černá skvrna. V průběhu let jsme v Mladé frontě vytvořili investigativní oddělení, což bylo rozhodnutí Roberta Čásenského a mě. My jsme spolu tehdy byli ve Washington Post na malé stáži a viděli jsme, že to tam funguje. Strašně se nám líbilo, že tam jsou vyčlenění novináři, kteří nejsou zatíženi každodenním provozem a fungují si samostatně. Já jsem se stal, jakožto zástupce šéfredaktora, přímým šéfem téhle buňky. Shodou okolností to byli všechno lidé s iniciály J.K., protože jsem to řídil já, pak tam byl Jarda Kmenta, Janek Kroupa a Jana Klímová. Takže jsme se smáli tomu, že kdo nemá J.K., nemá šanci.

Ke spolupráci s Jardou nemůžu říct doopravdy nic špatného. Dokonce si pamatuji, jak byl hodně ponořený do práce kolem Mrázka a Krejčíře, jednu chvíli nám připadalo, že už je to hodně monotematické a chtělo by to něco jiného. V roce 2010 ve volbách uspěly Věci Veřejné. To byla taková kometa mezi partajemi a nikdo o nich nic nevěděl. Já jsem tehdy Jardovi říkal na jedné z našich mini porad, že by bylo dobré, kdyby se soustředil na tuhle věc a nepsal Mrázka a podobně. Bylo na něm vidět, že se mu to hodně nelíbí a že ho tlačím do něčeho, co mu není aktuálně tak blízké. Ale cestu si k tomu nakonec našel. Zvolil metodu, že odjel na nějaký jejich meeting, tam si vyslechl pár lidí, s někým si promluvil a velmi brzy přišel s tím, že má nějaký zdroj, který mluví o jistých pochybnostech ve financování, záhadách v minulosti Víta Bárty a podobně. Jarda si zkrátka dokázal hrozně rychle najít velmi cenné zdroje, které následně vedly k tomu, že jsme psali o tajné strategii Víta Bárty, co chce v politice udělat. Že tam de facto šel pro to, aby získával pro svou bezpečnostní agenturu zakázky, psali jsme o půjčkách v poslaneckém klubu a tak dále. A jako bonus se Jarda dostal i k nahrávkám pravděpodobně jedné tajné služby. To znamená, že se s tím obchodovalo. Byly to nahrávky Pavla Béma, tehdy primátora Prahy, s Romanem

Janouškem. Známa věc, Kolibřík a Mazánek, která se všim hýbala. Jarda prostě i v takové věci dokázal najít sólokapry.

Co s týče toho roku 2013, to bylo období, kdy existovala ta investigativní buňka, Jarda psal svoje věci a já byl zástupce šéfredaktora. Měl jsem proto jiný pohled na fungování redakce a taky širší záběr. Já tam nebyl zodpovědný jen za sebe s tím, že si přeci můžu psát za sebe i někde jinde. Já jsem se nad tím zkrátka zamýšlel jinak než Jarda. Robert Čásenský se rozhodl, že po odchodu německých majitelů z Mafry s Babišem pracovat nechce. Zároveň jsem věděl, že se mi rozpadá ten tým investigativních reportérů. Současně jsem v té obrovské redakci cítil takovou snahu zůstat a ukázat Babišovi, že se nedáme a budeme tu naši práci dělat dál. A bylo mi jasné, že kdyby se v tu chvíli sebralo celé vedení a odešlo, v tu ránu by se redakce sesypala. I odchod Roberta Čásenského umožnil situaci, že Babiš někoho nového hledal. Nakonec přišla Sabina Slonková, což byla epizoda jen na pár měsíců. Pak to převzal Jaroslav Plesl.

Tím se snažím vysvětlit, proč jsem se rozhodoval úplně jinak než Jarda. Rozhodně pomaleji. V tu chvíli jsme si teda hodně nerozuměli. A co mě tedy hodně naštvalo a on to ví, bylo to, že když se v tom listopadu nebo prosinci 2013 rozhodl odejít a začal dávat rozhovory do médií, do Reflexu, pro Český rozhlas a tak dále, mluvil tam o tom, že ty noviny skončily. Jaká je to špína, hnus a nedá se tam pracovat a... my jsme tam v tu chvíli byli. Ten tým byl pořád stejný, jen z něj pár lidí odešlo. A ty novináře, kteří tam zůstali, to hrozně uráželo. On jim tímhle dával najevo, že jsou horší než on, aniž by byly důkazy, že začali pracovat nějak blbě. To, že mu pak dal vývoj za pravdu, že se tam ty věci dělat nedají, to je jiná věc. On to vlastně předjímal a říkal to v těch rozhovorech. A tohle jsem mu vyčetl. On byl ve výpovědní lhůtě, že tam ty dva měsíce ještě chce pracovat, a zároveň dával tyhle rozhovory. To jsme se tehdy hodně neshodli. On tedy odešel v prosinci 2013, já šel dávat výpověď v létě 2014, protože jsem si evidentně musel zažít, co Babiš a jeho management s těmi novinami udělá. Pak jsem měl ty důkazy, které Jarda neměl, ten měl jen takové tušení. Takže jsem se rozhodl tam už nebýt.

Odlišuje se podle Vás Jaroslav Kmenta něčím od ostatních investigativních novinářů?

Kdybych ho třeba měl porovnávat v rámci toho našeho týmu, který jsme měli, tak je to opravdu bezvadný parták a kamarád. Myslím si ale, že na rozdíl od ostatních umí hodně držet tajemství. Aby někde neřekl něco víc, než se v tu chvíli sluší. Aby ani zbytečně nezasvětil kolegy do něčeho, co by pak mohli někde říct. Neříkám, že to nedělá proto, že by

jim nedůvěřoval. Spíš si tak prostě hlídá ty svoje informace do poslední chvíle. S tím jsme třeba i na nějakých poradách trochu bojovali, protože Jarda i před svými kolegy byl hodně tajnůstkářský. To se některým dost nelíbilo a považovali to za projev nedůvěry. Takže jsem občas řešil nějaké konflikty, kdy se jeden urazil na druhého a nebyli pak spolu v pohodě.

Myslím si, že Jarda možná může lidi i klamat tím, jak s nimi mluví tím svým dobráckým výrazem. On z těch lidí prostě umí dostat informace, aniž by s nimi navázal nějakou přátelštější vazbu. Má taky nějaký svůj názor a ti lidé si s ním povídají, a pak si v jeho knížce přečtou, jak to viděl z nějakého kategorického pohledu on. To se mimochodem stalo i mně. Já jsem si o sobě v jeho knížkách občas přečetl věci, a to na něm obdivuji... On jak píše často věci z reálného života a cituje tam i své kolegy, tak se mi to stalo v jeho dvou knihách. V *Superguru Bárta* byly moje proslovy, moje citace, kdy jsem sám sebe nepoznával. Já mu říkal „Jardo, takhle já ale nemluví“ a on mi říkal, že něco takového jsem říkal. No a já ho pak nutil, ať to změní, protože jsem si tam připadal jako blbec. Pak to četla jedna kamarádka, ale už upravenou verzi, a říká mi „Hele, Jirko, ty tam mluvíš jak Masaryk“. Jarda v tomhle směru prostě občas nějakou autentickou větu zformuluje tak, že sám cítíte, že byste ji takhle neřekl. Dá tomu nějaký oficiálnější tón.

Má Jaroslav Kmenta nějaké svoje pracovní rituály?

Tak to nevím. On samozřejmě mluví o těch svých kafích, to asi jo. Vždycky se chodí *zkafovat*, a to měl vždycky, jak si pamatuju. Pak má ty svoje popsané bloky. Nevím, nakolik si všechno nahrává nebo spíš píše rukou. Rituály vlastně asi neznám. Je prostě takový svůj. A nepotřebuje úplně kolegy k tomu, aby s nimi sdílel to své zjištění. Prostě si na něčem pracuje, s nikým o tom moc nemluví, a pak vystřihne tu story. A to podle mě nebývá moc zvykem. Já znám novináře tak, že jsou hodně *udrbaní* a hodně si o těch věcech povídají. A myslím, že Jarda je takový uzavřenější člověk.

Co se Vám vybaví jako první věc, když se řekne Jaroslav Kmenta?

On jako člověk a kamarád. I jeho rodina. My jsme se i hodně navštěvovali. Oba máme syna Vojtu, oba máme druhé dítě dceru. Já si ho vybavím prostě takhle. A z těch kauz asi Mrázek, a pak i všechny ty věci kolem Babiše.

U Jardy je zajímavý ten jeho vývoj a taky vývoj opovržení ostatních. Myslím si, že hodně z těch lidí, kteří mu dneska klepou po rameni a dávají mu ty ceny, patří mezi ty, kteří před 15 lety při zaznění jeho jména pronášeli úplně jiná slova.

A na to, jak je v těch svých kauzách uzavřený, tak v době, kdy ještě neexistovala investigativní buňka, stejně seděl každý den v newsroomu a byl s každým kamarád. Pro každého to byl Jaroušek. A když ze mě tenkrát udělal šéfredaktor Čásenský svého zástupce a já vlastně povýšil, mým zástupcem na pozici vedoucího domácí redakce se stal právě Jarda Kmenta. Všichni jsme si mysleli, že je to tak správně, protože je to skvělý reportér a lidé v redakci ho mají rádi. A v tu chvíli se ukázalo, že to opravdu není jeho parketa. Začalo se to dokonce projevovat tak, že ti jeho kamarádi, pro které to byl do té doby ten Jaroušek, začali chodit za mnou, za jeho nadřízeným, že chtějí odejít. Že se pod ním necítí tak dobře, ale že to chápou, protože pro tohle nemá cit. Najednou se to tam tak hrozně změnilo. Jarda taky nebyl šťastný, takže jsme hledali nějakou náhradu. Pak jsme si s odstupem přečetli všichni knížky o Mrázkovi a tam jsme viděli, že celou tu dobu, co byl šéfem, dával dohromady tu knihu. Takže měl hlavu zaměstnanou Mrázkem, zatímco ta redakce potřebovala jeho energii na řízení týmu. On sám už dneska určitě přiznává, že to nebyla jeho hvězdná chvíle. V roli reportéra byl potom zase šťastný. Ale šéfování není jeho vytoužený džob, ani na to neměl buňky.

Příloha č. 3: Rozhovor s Robertem Čásenským

Vzpomínáte si na své první setkání s Jaroslavem Kmentou?

To bylo, když se vracel zpátky do Mladé fronty DNES, tuším někdy v roce 2003. To bylo po tom, co si od roku 2000 udělal kolečko po různých *Suprech* a dalších prapodivných publikacích. Vracel se k nám, já jsem tehdy dělal zástupce šéfredaktora a měl jsem mimo jiné na starost také domácí zpravodajství, kam Jarda nastupoval. Už ani nevím, jak to vzniklo. Nejspíš s tím přišel Jirka Kubík jako šéf domácí rubriky, že by Jarda Kmenta chtěl nastoupit. Tak jsme se společně nějak sešli, i s tehdejší šéfredaktorem, kterým byl Pavel Šafr. Bylo to vtipné, protože tehdejší domácí oddělení Mladé fronty bylo hrozně proti, přestože tam byli i lidé, kteří s ním byli kdysi kolegové. Řešili, jak tam může přijít někdo, kdo dělal v bulváru. Zajímavé ale bylo, že za velmi krátkou dobu to pro ty největší odpůrce jeho návratu byl Jaroušek, zlatíčko a podobně. Dobře to podle mě ukazuje symptom té doby. Tehdy spousta lidí přišlo strašné, že někdo chvíli dělal v bulváru. Taky to ukazuje, že jsme si nedokázali představit, co může být v té žurnalistice opravdu strašné. Takže se řešily takové prkotiny.

Pro Vás nebyla komplikace, že přicházel z bulváru?

Ne, tak já jsem byl velký Jardův čtenář už v devadesátých letech, když jsem dělal v nějakých tiskovinách, potom nějakou dobu i v PR agentuře. Ostatně to by mělo být z tohoto pohledu taky nepřijatelné. Takže já jsem pro Jardovu minulost měl prostě pochopení, mně to ničím problematické nepřišlo, a navíc jsem věděl, že je to skvělý autor. To, že se člověk vypraví na slepou odbočku, to se prostě občas stává. Nesmí tam napáchat nic, za co by se musel stydět a já si myslím, že to se Jardovi nestalo, takže jsem s tím neměl žádný problém.

Jak vzpomínáte na odkup Mafrы společností Agrofert v roce 2013?

Na jaře 2013 se už vědělo, že Babiš chce vstoupit do médií. Zpětně je to i dost vtipné, protože našim německým majitelům jsem zprávu o tom, že jedná s *Ringierem*, přinesl já. Spíš jako zajímavost, že kdyby to koupil, bude to silný konkurent. Jenom mě v té době nenapadlo, že s ním začnou jednat taky... naivní chlapec. Některé signály ukazovaly, že by mohl koupit i Mafru. Když se objevil jeho slavný tweet „Zítřka asi něco koupím“ věděl jsem, že v Praze zrovna není ten manažer z *Ringiera*, který by to musel podepsat. Naopak tady byl náš šéf z Düsseldorfu. Tu myšlenku jsem ale vždycky nějak zaplašil a říkal jsem si, že by nás přece naši Němci neprodali Babišovi. Vždycky jsem se tak uchlácholil, i když jsme to s některými kolegy probírali, jestli to může nastat, nebo ne. Probíral jsem to i doma s manželkou, takže jsem věděl, že kdyby to náhodou nastalo, já tam nebudu. To se taky okamžitě stalo.

Toho 26. června, kdy došlo k oznámení nákupu a ráno to podepsali, jsem se zrovna vracel z města z nějaké schůzky a potkal jsem šéfa našeho vydavatelství. Ten mě požádal, jestli bych nemohl za půl hodiny přijít k němu do kanceláře, tak už jsem měl tušení. Když jsem pak viděl, že tam je nastoupený šéfredaktor iDNES, Metra a dalších, řekl jsem si „aha!“, podíval se k němu na stůl a viděl jsem na papírech „AGF holding“. A věděl jsem, že je to špatné. Tlumočnice, která tam tehdy byla, mi říkala, že jsem byl v obličeji nejdřív bílý a potom červený. Poprosil jsem svého šéfa, že bych to chtěl nejprve oznámit svým zástupcům, než půjdeme na manažerskou poradou. Zároveň jsem mu sdělil, že bych chtěl začít jednat o ukončení smlouvy. Jím pak nezbylo než to nahlásit Andrejovi, že si sice koupil noviny, ale bez šéfredaktora. Ten mi pak někdy v noci psal smsku, že slyšel, že jsem našťvaný a chci odejít. Já jsem mu odpovídal, že slyšel dobře. A on, jestli se tedy můžeme druhý den ráno sejít, tak jsme se sešli. A hned začal „Co proti mně máte?“ a já mu vysvětlil, že nic, že se vidíme poprvé. Asi hodinu to trvalo, tak 55 minut mluvil Andrej Babiš a 5 minut já, že tam

zůstat nechci. On mě požádal, jestli si nevezmu měsíc na rozmyšlenou, že jede na dovolenou a mohl bych mu to tedy oznámit potom.

Tehdejší němečtí vlastníci mě prosili, jestli bych tam nezůstal, než se to celé předá, což trvá asi tři čtyři měsíce. Musí to schválit antimonopolní úřad, udělá se nějaký closing a tak dále. Já jsem si říkal, že mi svěřili v necelých dvaatřiceti letech řízení největších novin v zemi, tak je solidní tam s nimi zůstat do konce. Pak jsem přemýšlel, co mám dělat s tou redakcí. Jestli jim mám říct, že končím, nebo ne. Rozhodl jsem se tak, že jsem to oznámil svým zástupcům a lidem v investigativním oddělení, to znamená Jaroslavu Kmentovi, Jankovi Kroupovi a Janě Klímové. Přišlo mi, že pro ně to může být důležitá informace. Požádal jsem je, aby to po redakci nevykládali, protože znám emotivní chování novinářů a mohlo by mi přijít najednou třeba 50 výpovědí. A co já bych s nimi pak dělal. Všichni se na mě budou koukat a ptát se, co bude? A já řeknu „Nic. Pojd'te domů a každý si najděte nějakou práci.“ To jsem samozřejmě nechtěl. Říkal jsem si, že by si to měl každý přebrat sám a rozhodnout se po svém. Nevím, jestli to bylo správné nebo špatné rozhodnutí, ale takové prostě bylo.

Tak to bylo toho 27. června, den po nákupu, kdy jsme se viděli s Andrejem Babišem. A ten mi pak večer volal a ironicky děkoval, že od nás nikdo nepřišel na jeho tiskovku. Popravdě řečeno, to byla fakt chyba. Ta redakce byl zkrátka tak paralyzovaná, že i jinak běžné a profesionální postupy byly trochu nabourané. Nicméně jsem mu říkal, že to byla tiskovka o tom, jak zachová nezávislost Mafry, tak mi přišlo rozumnější vzít tu zprávu z ČTK. Nebudeme sami o sobě psát, že nám zachová nezávislost. Tak jen odpověděl „Jojo, to máte asi pravdu.“ a další den volal do Lidovek. To je ten slavný rozhovor s Janem Kálalem o tom, že v redakci nevědí, s kým mají tu čest. A pak měl v plánu jet právě do Lidových novin se omluvit a vysvětlit to a psal mi, jestli nechci, aby se stavil i do *Fronty*. Tak jsem říkal, že to je výborný nápad a že lidi tady by ho asi rádi viděli, když je nový majitel, nebo budoucí majitel. Takže kromě Lidovek byl i na poradě u nás. Tam došlo ke známé debatě Kmenta-Babiš o tom, kdo je kmotr a kdo ne. To Jarda bohatě popisuje na začátku své knížky a já si to pamatuji zhruba stejně, jako to tam popisuje. Možná v nějakých detailech se to lehce liší, ale není to podstatné.

Co si pamatuju já, tak asi dvě věci, jak tam vykřikoval, že on není kmotr a že Martin Roman je gorila téhle země. Zároveň jsem pochopil, že ten chlap nemá vůbec smysl pro humor. Začal tam říkat „Teď mi každý vyčítá, že jsem to koupil, tak proč si to nekoupili novináři sami?“ a já mu tak z legrace odpovídal „My to koupíme až od vás.“ a on nic. Vůbec.

Nulový kontakt. A taky si pamatují, že se strašně naštvál, když mu Jarda řekl, že ani ten jeho chleba se nedá jíst.

Zajímavé ale bylo, a to logicky Jarda v té knížce mít nemůže, že tam jsem pochopil, že ten Babiš musí mít nějaké charisma. Tam byli šéfové všech rubrik plus významní autoři Mladé fronty DNES, takže tak třicet čtyřicet lidí. A dobrá polovina z nich za mnou potom po jednom přišla do kanceláře a říkali, že to přece nebude tak špatný. A já na to nic neříkal. Bylo zajímavé, že přišel do prostředí, které proti němu bylo stoprocentně negativně naladěné. Ty lidi nebyli rádi, že k tomu došlo. To jenom ti naši blázniví Němci se pak vyptávali, jestli se lidi v redakci zlobí. Tak říkám „Co chcete? Já to chápu, že jste to prodali. Já bych to prodal taky. Je to stejné, jak kdyby mi za můj byt na Vinohradech někdo nabídl 100 milionů. To bychom se stěhovali ještě dneska odpoledne. Bez řeči sbalím děti a jedem! I kdybych si měl koupit karavan, tak to za tyhle peníze prodám. Já vám úplně rozumím, ale nechtějte po nás, abychom byli šťastní, to prostě nejde.“

Od Jardy jsem věděl, že tam zůstat taky nechce. Popravdě řečeno, jeho nasazení s příchodem Agrofertu v práci dost opadlo. Já jsem mu to nevyčítal. Něco dělal, ale že by tahal nějaké extra nové kauzy, to moc ne. Zrovna u té investigativní buňky jsem to chápal. Navíc to bylo v létě, kdy se toho stejně moc nedělo. Pak jsem absolvoval asi tři schůzky s Andrejem Babišem, kde jsme se domlouvali, kdy to tedy podepíšeme. Nakonec mi řekl, ať to podepíšu ještě „s Němci“, což jsem sice podepsal, ale stejně se museli s Agrofertem domluvit. Já jsem chtěl, aby mi zkrátili konkurenční doložku, protože jsem správně nesměl dvanáct měsíců nic dělat. Posílali by mi plat, ale nesměl jsem dělat v tištěných, audiovizuálních médiích v České republice, Evropské unii, prostě nic. Maximálně tak v květinářství. Tak jsme se dohodli, že mi to zkrátí. Já jsem zas naopak musel podepsat, což bylo přání Agrofertu, že končím 15. listopadu a do 1. listopadu to nesmím veřejně říct. Aby měli čas najít si náhradu. Ale mí blízcí lidé to samozřejmě věděli.

Na jedné z těch schůzek mi Andrej Babiš říkal „A čo robí Kmenta? Že bere takové prachy a nic jsem od něj neviděl. Bere 80 tisíc.“. Tak jsem mu říkal, že mu nechci kazit iluze, ale 80 tisíc Jarda nebere. A že to vím naprosto přesně, protože znám peníze všech v redakci. A 80 tisíc neměl Jarda ani s odměnami. A Babiš trval na tom, že někde slyšel, že tolik doopravdy bere. Tak to ale nebylo. Pak jsem zjistil, že když se s ním potkávali redaktori Mladé fronty, tvrdil jim, že Jarda bere těch 80 tisíc a nic nedělá. Aby v nich vzbuzoval závist. A když se mě snažil přesvědčit, ať tam s ním zůstanu, tak najednou začal říkat, kolik bral

Dalibor Balšínek a že to bylo víc než já. Takže nasadil takové *estébácké* metody a popichování. Minimálně to, co šířil o Jaroslavovi, nebyla pravda. Zjevně mu ležel v žaludku.

Pak se přiblížil konec mého angažmá, ke kterému došlo 15. listopadu 2013. Poslední věc, kterou jsem udělal jako šéfredaktor Mladé fronty DNES v pátek večer v sedm hodin byl podpis výpovědi Jaroslava Kmenty. My jsme se tak s Jardou domluvili. Říkal mi, že chce taky skončit a že považuje za správné, abych já odešel první, když jsem tomu šéfoval. Zároveň za mnou přišel s tím, že tam být nechce a jestli mu podepíšu výpověď, s čímž jsem samozřejmě souhlasil. Takže tohle byl úplně poslední úřední krok, který jsem ve své práci v novinách udělal.

Jardovi už běžela výpověď a Sabina Slonková s Jirkou Kubíkem se ho snažili přesvědčit, aby tam zůstal. On pak někam dával rozhovor, myslím, že to byl Reflex. Tam mluvil o tom, jak je to s tím Babišem blbé. Na to konto se s Jirkou pohádali, a to poměrně dost a dramaticky. Aspoň oba mi to tak ze svého pohledu líčil. Každý z nich říkal o tom druhém, že se choval jako magor. Jarda kvůli tomu nakonec skončil ještě dřív, než by měl. Jemu běžela klasická výpovědní lhůta od toho 15. listopadu a ty rozhovory dával až v ten moment. Je potřeba říct, že v tomhle ohledu se Jarda choval vždycky jako úplný profík. Nechodil by někam něco vykládat.

Tehdy jsem už tušil, že bychom chtěli založit Reportér, ale nevěděli jsme, jestli se to povede. Takže jsme si řekli, že mi dají kolegové čas někdy do jara, a já se do té doby pokusím do dát nějak dohromady. Sehnat partnery, kteří by od nás odebírali výtisky, sehnat někoho, kdo by mi na to půjčil peníze, dát si dohromady nějaký koncept, maketu a podobně. Ty podmínky, které jsem si sám pro sebe stanovil, se mi nakonec podařilo dát nějak dohromady. Někdy v březnu dubnu jsem mohl kolegy potupně oslovit. Třeba Jarda o to měl zájem celou dobu, takže toho jsem informoval průběžně. Nejdřív jsem to chystal sám a od prosince se ke mně přidal Michal Musil a zhruba od července 2014 jsme začali fungovat jako redakce. V pondělí 15. září 2014 vyšlo první číslo magazínu Reportér.

Liší se podle Vás něčím Jaroslav Kmenta od ostatních investigativních novinářů? Jak byste ho charakterizoval?

Jarda je extrémně pečlivý. Oproti ostatním má menší tendence, že by mohl nějak ujet. Je opravdu moc pečlivý. Velká většina věcí, které dělá, ať už to tak bylo v Mladé frontě nebo teď v Reportérovi, jsou věci, které si on sám přichystá a když mi je přijde popsat, už má ten příběh z velké části připravený, i když si pak třeba řekneme, co všechno je k tomu potřeba

ještě dodělat. Řekl bych, že během let se naučil velmi dobře psát. Když srovnáte jeho první knihy o Mrázkovi, které stály hodně na odposleších a Bosse Babiše, tak ten už je úplně jinak napsaný. Umí to zkrátka dobře podat.

Čeho já si na něm nesmírně vážím, a tím se možná liší od některých kolegů, ne ale od všech, je, že se neuráží. Když nám Jarda pošle nějaký text a my mu k tomu napíšeme nějaké připomínky, ať už editor nebo já, tak to normálně a věcně zapracuje. Když na to má jiný názor, tak si o tom normálně povídáme. Není ješitný. A stává se, neříkám, že často, ale stává se, že některý text třeba opravuje třikrát čtyřikrát a na to, jaká je novinářská hvězda, to dělá vlastně úplně bez řečí. Stejně tak je jeho výhodou to, že je takový profík, že odevzdává práci včas. Když se domluvíme na tom, že něco pošle ve čtvrtek 22. února, tak to opravdu pošle ve čtvrtek 22. února. Maximálně se může stát, že se s dostatečným předstihem zeptá, jestli nevádí, kdyby se to o jeden den posunulo. Takovou disciplínu, myslím tím profesionální v dobrém slova smyslu, má opravdu málokdo. To je tak z pohledu odběratele jeho textů.

Jinak z pohledu celkového novinářského je samozřejmě jeho velkou výhodou, že za ta léta má spoustu různých zdrojů. Zároveň se nebojí ptát, není líný. To znamená, že když je potřeba někde něco sehnat, někam se vypravit, je schopný strávit hodiny a hodiny v různých archivech nebo se probírat nějakými soudními materiály nebo shánět někoho, kdo by ho mohl posunout v nějakém příběhu. Vzhledem k tomu, že dostal cenu Ferdinanda Peroutky, tak jsem o něm do březnového čísla Reportéra napsal editorial. Psal jsem, že si myslím, při vši úctě k ostatním kolegům, že je to možná novinář, který si tu cenu zaslouží ze všech nejvíc. A myslel jsem to naprosto vážně.

Je nějaký rozdíl mezi Jaroslavem Kmentou v Mladé frontě DNES a Jaroslavem Kmentou v magazínu Reportér?

Je starší. Asi nebude hubenější. Rozhodně ne, než byl Jaroslav Kmenta v 90. letech. Ty změny souvisí s rozdílným stylem práce. Když se popisují kauzy v novinách, tak se to většinou dělá na pokračování. Nějakým způsobem se to vyvíjí, jako to bylo třeba u případu Grossova bytu. Přišli jsme se zeptat, kde vzal ty peníze, on to podcenil a odpověděl blbě se strýčkem. V přímém přenosu se to pak celé posouvá. Jarda dojde za strýčkem, zjistí, že je chudý, a tak dále. A nakonec to vede až k demisi premiéra. Ten styl pro časopis je nutně jiný v tom, že se ten příběh podává celý. Nemůžete spoléhat na to, že máte nějaký *follow up*. Ten

by za vás měli obstarat ta ostatní média, což se u nás na rozdíl třeba od slovenské žurnalistiky moc neděje. Asi na tom ještě nejsme tak zle, aby nás to přimělo k opuštění nějaké ješitnosti.

To, co popisujete, se dělo vždycky, nebo je to otázka aktuálních let?

Jedna věc se změnila a snad to nebude znít nějak namyšleně, ale role Mladé fronty DNES byla v jedné věci naprosto unikátní. Už od 90. let. Když jsem to převzal, tak se v tom jen pokračovalo. To byly noviny, které do značné míry určovaly agendy politického dění. Když jsme přišli s nějakou kauzou na otvíráku, tak se prostě řešila. Někdo nám nadával, že je to špatně, někdo byl zase spokojený. Na politické scéně se to nějakým způsobem řešilo, většinou to převzala jedna nebo více televizí a zabývali se tím i ti ostatní a z různých pozic. Dnes nic takové není, neexistuje. Reportér tohle nedokáže samozřejmě v žádném případě. Neexistuje médium, které by bylo určovačem agendy pro ostatní. Bylo to způsobené vysokým nákladem tehdejší Mladé fronty DNES a taky tím, že jsme byly jediné noviny, které si mohly dovolit mít vlastní investigativní oddělení. Ti lidé nemuseli dělat nic jiného, než se věnovat svým jednotlivým případům. Já jsem byl nedávno na jedné debatě, kde shodou okolností vystupoval i Jarda Kmenta a kolega Bohumil Pečínka tam říkal, že to, co českému politickému a mediální provozu chybí, je institut titulní strany Mladé fronty. A myslím si, že to řekl docela přesně. V tom je ta změna.

Několikrát jsme se o tom s Jardou bavili, že je jasné, že i tohle je jeden z důvodů, proč to ten Andrej Babiš koupil. On věděl, že je to trefa. Dobře mu to ti Němci vysvětlili a prodali. My když teď. Něčím přijdeme, tak už to takový dopad mít nebude. Na druhou stranu k tomu člověk může přistupovat tím způsobem, že si řekne „fajn, zjistili jsme to, napsali, zveřejnili a když to někdo bude chtít vědět, tak se to má kde dozvědět“. Nikdy se nestane, že bycom něco napsali a vyvolalo by to nějaký pohyb na politické scéně. Ono je to nejen změnou podmínek v médiích, ale i tím, že se změnily podmínky v politice. Dříve politici nejčastěji odstupovali proto, že je k tomu dotlačila vlastní strana, protože si mysleli, že jim bude škodit. Když napíšete, že ministr Kocourek odklonil peníze od manželky, tak ho ODS donutí, aby odstoupil, protože si bude myslet, že to bude ostuda a lidé ji nebudou volit. Totéž se týkalo i ostatních. Ve chvíli, kdy ten nejproblematičtější člověk je zároveň majitel politické strany, nikdo ho odstoupit nedonutí. A Miloš Zeman si nic nedělá z toho, že se něco píše o jeho okolí. Kdyby mu někdo přinesl fotku Mynáře, jak má ruku v cizí kapse, tak prostě řekne, že je to lež a nebude to řešit. V tomhle je ta změna.

Má Jaroslav Kmenta nějaké rituály?

Tak to nevím. Možná jo, ale my o nich nevíme. Možná kafe. A máme vlastně spolu jeden rituál. Jarda nechodí do práce, jako vůbec. Protože píše doma, kde má pracovnu. Má to tak rád. Mně je to jedno, já ho nepotřebuji vidět každý den. A vždycky, když se domlouváme, co budeme dělat do dalších čísel, jdeme spolu buď na kafe nebo na oběd a tam to třeba dvě hodiny probíráme. Protože Jarda rád chodí po kavárnách, třeba i se svými zdroji. Popravdě řečeno, on moc nepije. Na novinářskou úroveň vlastně hodně málo. Tak tohle je možná nějaký rituál, ale jestli má na stole nějaký talisman, když chce napsat dobrý článek, to fakt nevím. Nevšiml jsem si toho.

Do redakce Reportéra dojíždí jak často?

My se vidíme mnohem častěji mimo redakci. Minimálně jednou měsíčně. A v redakci se staví tak jednou za dva měsíce. A to jsou pak všichni nadšení a zdraví se s ním, protože ho všichni rádi vidí. A taky od něj vždycky potřebujeme něco podepsat, věnování čtenářům nebo nějaký papíry do práce.

My to máme tak, že si každý může vybrat způsob práce, který potřebuje. Jsou lidé, kteří jsou rádi v redakci a píší v redakci. Pak jsou lidé, kteří to rádi kombinují. Něco píše doma a něco tady. Jarda patří k těm, kteří nejraději pracují doma. Sice jezdí do Prahy často kvůli nejrůznějším schůzkám, ale v redakci sedět nechce. Takhle to bylo do jisté míry už v Mladé frontě, byť tam chodil dost častěji. Jednou týdně jsme měli vždycky nějakou poradou.

Zajímavé bylo, ani nevím, jestli bych to měl prozrazovat, že přestože jsou s Jankem Kroupou kamarádi a byli kolegové, tím, že má každý z nich jiné zdroje, nemohli sedět na jedné poradě. Jednou jsme zkusili s Jirkou Kubíkem udělat poradou celého investigativního oddělení a zjistili jsme, že oni nejsou ochotní mezi sebou mluvit. Protože byla podmínka nám vždycky říct, od koho to mají. Ale mezi sebou se jim to prostě nechtělo prozrazovat, kdo se s kým kde viděl. Takže jsme pak měli poradou s každým členem oddělení zvlášť. Ale jinak spolu vychází opravdu moc dobře, ale tohle byla taková zvláštní okolnost, kterou jsme vzali na vědomí a řekli jsme si, že to teda nebudeme lámat přes koleno. Jsme tam seděli, bylo ticho a koukali jsme na sebe. Taková rozpačitá situace, tak jsem to radši ukončil.

Takže zkráceně, Kmentovy rituály jsou, že chodí na kafe a nechodí do redakce.